DE

časopis slovenskih delavcev

št. 36

Glavni urednik Marjan Horvat

Odgovorni urednik Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja: 321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana

Ljubljana, 3. avgusta 1995, št. 36, letnik 54, cena 210 SIT

SINDIKALNE MUKE

Sindikalizem je vsak dan težji. Delavci so solidarni le še glede gmotnih pravic. Kolikor raste obseg dela, se krči sindikalno članstvo. Država je pristranska in se vselej postavi na stran delodajalcev, celo tedaj, ko kršijo vse norme. Pravna država ne deluje. Policaji preganjajo le delavce...

O tem, šibkih točkah ZSSS in konkretnih lumparijah na Dolenjskem govori **IGOR VIZJAK**, predsednik dolenjske organizacije Svobodnih sindikatov.

Stran 13

MILAN KUČAN PO PREPRIČANJU NI BIL NIKDAR KOMUNIST

Jože Smole na 7. strani

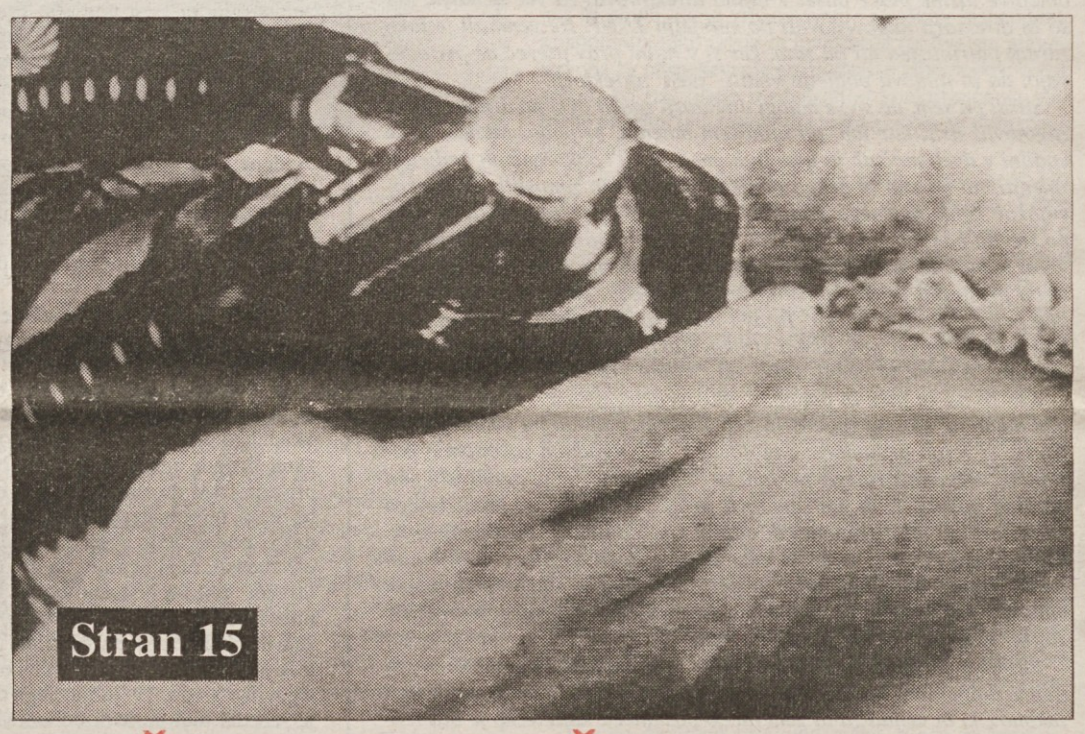

Stran 15

STROŽJE KAZNI ZA KRŠITVE V ZDRAVSTVU

PARTIZANSTVO IN DRŽAVA

Partizanstvo in OF pomenita za slovenski narod takšno prelomnico kot noben dogodek v njegovi zgodovini doslej!

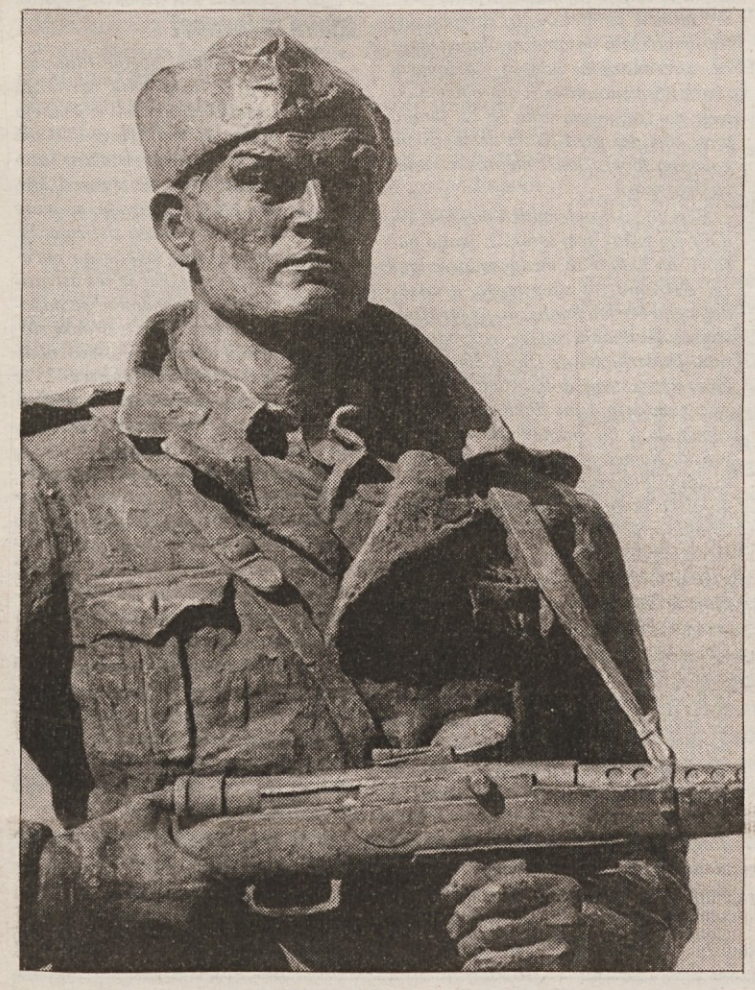

Vekoslav Grmič na 9. strani

TRDINOV VRH V MEGLI ŽALOSTNIH DEJSTEV

Zmago Jelinčič odgovarja na pisanje Iva Kuljaja in postavlja demagoško govoričenje Janeza Janše nasproti mučnemu, vztrajnemu dokazovanju, kaj je naše in kaj ne

Stran 2

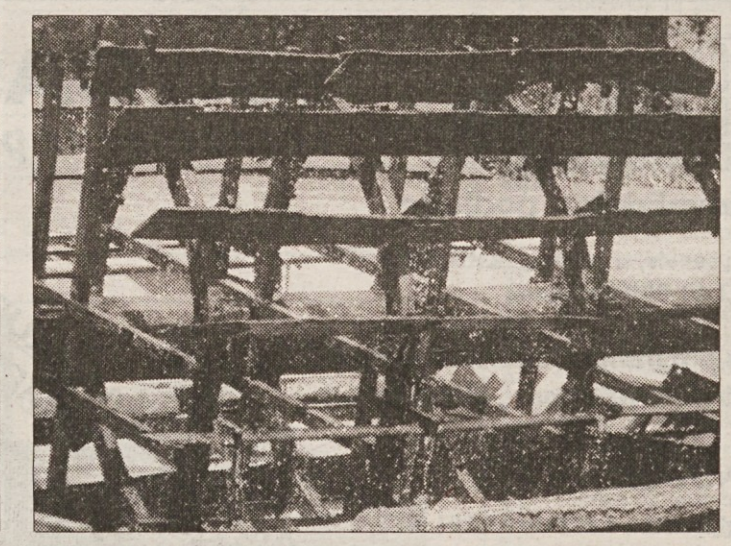

MLINOTEST MED MLINSKIMI KAMNI DRŽAVE

Sindikalni zaupnik

DE, sreda 14⁰⁰

Izvzeta bodo le konkretna podjetja

Ekonomsko-socialni svet je na korespondenčni seji sklenil le, da bo do jeseni posebna tripartitna skupina pripravljala predloge rešitev za posamezna podjetja.

*Podpisniki dogovora o plačah še vedno nimajo vseh podatkov o problemih pri izplačilih. Na podlagi razpoložljivih podatkov je delovna skupina ekonomsko-socialnega sveta v sestavi **Gregor Miklič, Slavi Pirš, Saša Kovačič** in **Meta Štoka Debevec** menila, da spremembe listin, ki urejajo plačno politiko in tolmačenja, ne morejo rešiti vseh problemov v podjetjih. Na podlagi zbrane dokumentacije pa je ta delovna skupina ugotovila, da bi izjeme lahko veljale za **Adrio Airways, SCT** in **Stavbenik**. Zadnji dve firmi imata enoten plačni sistem in ju je mogoče obravnavati kot enega delodajalca. Dovoljenje za povečanje plačne mase posameznega podjetja bi po mnenju te skupine moralo biti odvisno od povečane proizvodnje in produktivnosti ter ustvarjenega dobička.*

*Kot nam je povedal **Gregor Miklič**, bo ekonomsko–socialni svet obravnaval in skušal reševati vse dokumentirane vloge, ki jih bodo vložila posamezna podjetja. Podatki agencije za plačilni promet kažejo, da je 7.000 podjetij izplačalo 95 odstotkov dovoljene plačne mase.*

F. K.

Piše: Jože Vuk, tajnik Delavske zvezemZLSD

Zakon o poslancih in direktorske plače

Zakon o najnižji in najvišji plači (ZNNP) še vedno buri duhove. Menda se vodilni v marsikaterem podjetju sklicujejo nanj, ko znižujejo plače zaposlenim.

Upam, da se še spomnite pogajanj partnerjev (sindikati, zbornica, vlada) in nepripravljenosti predstavnikov delodajalcev, da bi izhodiščno plačo postavili na 45.000 bruto. Dokazovali so, da je 45.000 bruto preveč in da tega podjetja ne prenesejo. Šele takrat, ko je Miloš Pavlica vložil predlog ZNNP in predlagal 50.000 bruto za prvi tarifni razred in 600.000 bruto kot največje možno izplačilo z vsemi dodatki vred, so delodajalci bili takoj pripravljeni pristati na 45.000 bruto. S hitrim podpisom so hoteli postaviti v avt ZNNP Miloša Pavlice, ki je zahteval tudi omejitev zgornjih plač.

Samo zato, ker so se stranke in poslanci bali javnega mnenja, je bil ZNNP sprejet (marsikje s figo v žepu), čeprav močno spremenjen. Tako so predlaganih 50.000 znižali na 45.000 ter 600.000 zvišali na 700.000. Demagogi med poslanci so za najnižjo plačo predlagalli 55.000 ali celo 70.000, pri glasovanju pa niso bili pripravljeni podpreti 50.000.

Težave po sprejemu zakona so se začele, ko so mnogi direktorji začeli zniževati plače vsem zaposlenim samo zato, ker so se njihove bruto plače znižale na 700.000. Izkazalo se je, da se je znižalo precejšnje število direktorskih plač (in še kakih drugih), čeprav so prej na gospodarski zbornici trdili, da je samo nekaj deset plač višjih od 700.000. S tem so direktorji pritiskali na sindikate in jih poskušali pridobiti na svojo stran pri poskusih, da bi spremenili "kriviten" ZNNP. Šlo jim je samo za odpravo omejitve najvišje plače.

Do sedaj še nisem zasledil, da bi kak strokovnjak (direktor) zaradi omejitve lastne plače odšel v tujino direktorovat za več denarja, kot so to direktorji napovedovali po sprejetju ZNNP. Ne vem, ali je tako zaradi patriotizma ali pa zato, ker si v tujini prav preveč ne prizadevajo, da bi njihova podjetja vodili "naši" direktorji.

Slišal pa sem, da so se mnogi direktorji znašli in si na druge načine zagotovili tisti, kar jim, po njihovem mnenju, pripada. Menda so se vodilni v dveh močnih in uspešnih, med seboj konkurenčnih podjetjih zmenili, da bo eno in drugo podjetje pogodbeno zaposlilo 25 strokovnjakov konkurenčnega podjetja. Reciprociteta je zagotovljena tako po številu pogodb kot po zneskih, ki jih dobijo posamezniki. Najbrž je vsem jasno, da gre za fiktivne pogodbe in da ne enim ne drugim ni treba prestopiti praga konkurenčnega podjetja, čeprav jim denar redno prihaja na žiro račun. Težava bi lahko bila samo s konkurenčno klavzulo, ki jo vsi pogodbeni strokovnjaki imajo v svoji individualni pogodbi. Ampak še vedno velja, da "vrana vrani...".

Ker so pa za take in podobne reči zvedeli poslanci, ki si na podoben način ne morejo zagotoviti več denarja, mandat pa se jim počasi izteka, si želijo prihodnost zagotoviti z zelo ugodnim zakonom o poslancih. Devetinštirideset poslancev "vseh barv" se je podpisalo pod predlog zakona, ki bi jim zagotovil razne privilegije, od predčasnega upokojevanja do astronomskih odpravnin. Zanimivo, med podpisniki ni poslanca Pavlice, ki se je tako zavzeto boril za plače vseh malih ljudi. Najbrž bo veliko težje prišel do primerne službe po preteku mandata kot drugih 89 poslancev, kajti direktorji bodo težko vzeli v službo nekoga, "ki jim je omejil plače.

Strinjam se, da je položaj poslancev med mandatom in po njem potrebno dolgoročno urediti. Menim pa, da poslanci ne bi smeli sprejemati zakonov, ki bi veljali za to generacijo poslancev, kajti težko je biti realen pri odločanju o svoji prihodnosti (in sedanjosti). Zato predlagam, naj bodo vsi zakoni, ki se nanašajo na državni zbor in poslance, sprejeti z veljavnostjo po naslednjih državnozborskih voliltvah.

ODMEVI

Rušenje TAMA, okoriščanje z denarjem davkoplačevalcev ali...

DE, št. 35, 27. 7. 1995

Protestiram proti vaši samovoljni objavi besedila, ki naj bi bila intervju z menoj. Tekst je vaša lastna konstrukcija.

Izrecno sva se dogovorila, da bom besedilo avtoriziral.

Zato sem vam poslal z moje strani avtorizirano besedilo 27. 7. 1995. Menim, da je objava neavtoriziranega besedila z vaše strani vaš "prispevek" k reševanju položaja v TAM-u, ki se povezuje z drugimi podobnimi "dobronamernimi" dejanji.

Zahtevam objavo celotnega z moje strani avtoriziranega besedila, kakor tudi objavo tega pisma.

V bodoče bom resno premislil o kakršnemkoli sodelovanju z vami.

S spoštovanjem!

Franci Gerbec
Predsednik UO TAM

Avtorizirano besedilo:

Zaposleni v dveh TAM-ovih družbah so v petek, 21. julija, ustavili delo, v ponedeljek so se jim pridružili še preostali delavci. Prav za ta dan sem se s predsednikom upravnega odbora tega podjetja Francijem Gerbcem dogovoril za pogovor o poteku sanacije in nekaterih spremljajočih problemih. Pogovora na podlagi vnaprej pripravljenih vprašanji ni bilo, saj je v času, predvidenem za pogovor, sogovornik klical na različne naslove in iskal soglasje za izplačilo regresa in upnike s sivega trga, ki so tega dne vložili dva akcepta za svoje terjatve, prepričeval, naj jih umaknejo.

Gerbec je stavko ocenil takole:

"V upravnem odboru ocenjujemo, da je stavka preuranjena in da nima zadostne realne materialne podlage in ni skladna z zakonom. Stavka lahko skupaj z nekaterimi potezami drugih udeležencev sanacije privede TAM do zloma. Ko se z dobavitelji repromateriala pogovarjamo o podaljšanju roka za plačilo obveznosti, nam očitajo, da gre delavcem TAM-a bistveno boljše kot njihovim. Firma v TAM-ovem položaju ne bi nikjer v svetu izplačala niti tolarja iz naslova regresa. Stavko so najavili v sredo, 19. julija. Tega dne je zasedal tudi upravni odbor. Med sejo je državni sekretar Vlado Dimovski vprašal predsednika obeh sindikatov, ali so z dogovorom o izplačilu četrtine regresa v gotovini v petek, 21. 7. ali najkasneje 24. ali 25. 7. odstranjeni vzroki za stavko, četudi bo denar morebiti izplačan z dvodnevno zamudo. Oba sta pritrdila. Na petkovem nadaljevanju seje pa sta povedala, da se je stavka v dveh družbah začela divje, sindikat pa se je postavil na njeno čelo le zaradi boljše organiziranosti.

Delavci TAM-a prejemalo plače v rednem roku (zamiki so 1-3 dni iz objektivnih razlogov), tudi druge pravice so skladne s posebnim sporazumom, ki so ga z bivšo upravo sindikati podpisali lansko leto. Človek dobi občutek, da nekaterim ni do resnega dela in da bi raje prešli na socialno blagajno zavoda za zaposlovanje. Njihovo ravnanje ruši zaupanje drugih udeležencev sanacije. Tisti, ki svoje interese predpostavljajo oživitvi proizvodnje, postavljajo sanacijo TAM-a pod velik vprašaj."

Drago Gajzer, predsednik stavkovnega odbora in SKEI pa je medtem na tiskovni konferenci, ki jo je spremljal kolega Tomaž Kšela, po njegovem zapisu povedal:

"Stavkamo, ker še nismo dobili četrtine regresa za letni dopust, za to izplačilo smo se z vodstvom podjetja dogovorili, da bo izplačano najkasneje do 21. julija. Zaradi regresa smo pristali na zamik junijske plače na zadnje dni julija. Stavkali bomo do izplačila regresa. SKEI si je z vodstvom TAM-a vseskozi prizadeval za kompromisne rešitve, ki jih mora zagovarjati pred delavci. Nespoštovanje dogovora o izplačilu regresa pa je preseglo mejo delavskega potrpljenja."

Gerbčeve ocene stavke so zelo povezane tudi s pismom, ki mu ga je tega dne poslal Drago Gajzer. V njem ga prosi, naj s svojo avtoriteto zagotovi rešitev oziroma dogovor o rešitvah do 10. avgusta. Takšno ravnanje bi po Gajzerjevem mnenju pripomoglo k preklicu stavke. Hkrati pa je Gajzer delavce TAM-a seznanil s problemi, ki naj bi bili rešeni do omenjenega datuma. Gre za aneks k TAM-ovi kolektivni pogodbi, dogovor o poravnavanju zapadlih anuitet iz naslova administrativnih prepovedi, dogovor o listinah za manj izplačane plače in dogovor o poravnanju drugih stroškov, ki so jih delavci imeli pri opravljanju dela. Za ta spisek pa Gerbec pravi, da gre za kup zadev, ki jih ni mogoče rešiti v tako kratkem roku, za listine bodo zahtevali še dodatno mnenje državnega sekretarja za privatizacijo Antona Ropa. Se pa strinja, da bi morali skupno določiti izhodišča in roke za njihovo ureditev. K vsemu temu pa lahko dodamo še dve opozorili Francija Gerbca, ki kažeta na dramatičnost položaja v TAM-u. Tržna vrednost TAM-a je ocenjena le na 11 milijonov mark. Izguba, ustvarjena v preteklih letih, ni pokrita. Tamove obveznosti so le preložene, nihče od upnikov se še ni dokončno odločil o svojih terjatvah. Drugo opozorilo pa je predsednik upravnega odbora namenil upnikom s sivega trga. UO TAM-a tem upnikom predlaga, naj svoje terjatve vnovčijo v več obrokih, saj morajo tudi oni nositi del bremena sanacije TAM-a.

Iz vsega povedanega je jasen trenutno še vedno zagaten položaj podjetja, ki pa ima po mnenju Francija Gerbca vendar perspektivo, zlasti zaradi proizvodnje kvalitetnih avtobusov, specialnih vozil, namenske proizvodnje in motorjev. Preverjanja na trgu so pokazala možnost letne prodaje v vrednosti 400 milijonov DEM. Državni zbor je verjetno prav zaradi takšnih izgledov sprejel zakon o sanaciji TAM-a, na podoben način so takšnim podjetjem pomagale tudi druge dežele iz Evrope in tudi ZDS.

Stavko so organizatorji končali v torek, 25. julija ob 15. uri, takoj po izplačilu regresa. Na njeno oceno bo treba še počakati. Drago Gajzer nam je ob njenem zaključku povedal le, da je TAM v zadnjih letih preživel veliko stavk, nekatere so bile zelo dolgotrajne, vendar nobena ni imela usodnih posledic, na katere opozarja Franci Gerbec.

Franček Kavčič

Pripis avtorja

Franciju Gerbcu sem 26. julija, ob deveti uri po faksu poslal besedilo članka, ki je bil objavljen v prejšnji številki DE. Ker do 14. ure, ko zaključujemo redakcijo, ni poslal nobene pripombe ali predloga spremembe, sem besedilo objavil nespremenjeno. Avtorizirani članek je v uredništvo prispel šele v petek, 28. julija ob deveti uri. Na Gerbčev naslov sem takoj sporočil, da je članek že objavljen in da ni več časa za popravke. V uredništvo je nato prišlo še protestno pismo, ki ga na Gerbčevo zahtevo objavljamo skupaj z avtoriziranim besedilom.

Franček Kavčič

Trdinov vrh v megli žalostnih dejstev

DE, št. 32, 13. 7. 1995

Pod tem naslovom ste v vašem cenjenem časopisu dne 13. julija objavili daljši zapis, na katerega imam nekaj ugovorov in nekaj popravkov. V uvodnem delu vašega prispevka pravite: »Vprašanje se je nedvomno zaostrilo po nastopu prvaka SDSS Janeza Janše na proslavi dneva državnosti, ko je med drugim vzkliknil: žNe damo Trdinovega vrha...' Za njim pa je pohitel šef SNS Zmago Jelinčič in na seji odbora za mednarodne odnose v državnem zboru predstavil svojo pobudo glede meje na Trdinovem vrhu...«

Dejstva so prav obratna. Že leta 1993, ko sem bil predsednik parlamentarnega odbora za obrambo, sem na sejah večkrat opozarjal na neprijetne napake in zgodovinska dejstva in predvideval, da bo pogajanje s Hrvati glede meja zelo trdo. Druga netočna trditev, ki se vam je zapisala, pa je ta, da je »... Jelinčič pohitel...« Nič nisem pohitel, ampak sem posamezne člane Odbora za mednarodne odnose v državnem zboru RS pisno obvestil o problematiki meje na Trdinovem vrhu že 22. junija, torej štiri dni pred tistim demagoškim govorom Janeza Janše na proslavi dneva državnosti.

Besedilo »Problematika meje na Trdinovem vrhu« sem torej 22. junija naslovil na Odbor za mednarodne odnose, oziroma na njegovega predsedujočega Boruta Poahorja, pa na Ministrstvo za zunanje zadeve, gospodu Zoranu Thalerju, ter dr. Iztoku Simonitiju. Gre za štiri strani dolgo študijo, v kateri z zgodovinskimi dokumenti dokazujem, da je bil Trdinov vrh vedno slovenski. Namen mojega prispevka je bil ta, da bi Slovenija in njena vladna pogajalska skupina na podlagi argumentiranih in dokazanih zgodovinskih dejstev zavzela drugačna stališča do pogajanj o hrvaško–slovenski meji. Kot član Odbora za mednarodne odnose sem na seji 17. julija tudi predlagal sklep, naj se pojasni obstoječe stanje v zvezi z mejami med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo in naj se slovenski javnosti razgrnejo vsa zgodovinska dejstva v zvezi s to problematiko. Zgodovinska dejstva se pred slovensko javnostjo skrivajo ter prikrojujejo, kakor je komu v vladajoči garnituri povšeči. Predlagal sem tudi, naj se pogajalskim skupinam in ministrstvu za zunanje zadeve dodeli mandat, da se o meji na Trdinovem vrhu in na ostalih področjih pogajajo z izhodišča, kot sem ga navedel zgoraj. To je bila tista seja, s katere je minister Zoran Thaler enostavno ušel. Tri dni kasneje se je seja nadaljevala in člani odbora so pod sugestijo tedaj prisotnega Zorana Thalerja izglasovali edinole moj predlog, naj ministrstvo za zunanje zadeve s svojimi strokovnimi službami pripravi vso dokumentacijo in vloge za morebitno mednarodno arbitražo. Če bo do nje prišlo, pa se bo vlada nujno morala pogajati na izhodiščih, ki ji danes tako smrdijo: zgodovinska dejstva, dokazi, pričevanja...

Če se prav spominjam časov, ko je bil Janez Janša še obrambni minister, takrat niti z besedico ni omenil kakšnega Trdinovega vrha, ampak je prav nasprotno puščal, da so hrvaški vojaki z orožjem vred svobodno prestopali mejo pri Brežicah in še kje drugje. Problemi reševanja meja se pač ne rešujejo na ulici z demagoškimi parolami, ampak v mučnem in vztrajnem dokazovanju, kaj je moje in kaj ni tvoje...

Zmago Jelinčič

PREJELI SMO

Nostrifikacija diplom v EU

Vsem je znano, da je prva slovenska vlada po osamosvojitvi priznala vsem državljanom RS diplome, ki so jih pridobili tudi v drugih republikah nekdanje skupne države. Z vstopom Slovenije v EU pa še ne pomeni, da bo EU avtomatično priznala slovenske diplome, saj so se mnoge generacije šolale po šolskih programih, ki niso kompatibilni z evropskimi. Še posebno to velja za družboslovne smeri, ki so bile pretežno ideološko obarvane. Da so te diplome vredne malo oz. skoraj nič, so dobro okusili intelektualci iz ZRJ, ki so zapustili državo in si poiskali delo v Kanadi. Le s povprečno oceno 10 v indeksu so dobili službo, tisti s povprečno oceno 8 pa se danes preživljajo kot taksisti, čistilci... Vsi vemo, da bo pretok delovne sile v EU prost, kar pa pomeni tudi, da bodo morale biti diplome priznane v okviru EU. Tako ne vemo, ali nam bo EU izdala certifikate za delo. Nekateri posamezniki, ki se na vse moči prizadevajo, da bi nas pripeljali v Evropo in ki imajo predvsem družboslovne dipolome, mislijo, da jim bodo s tem, ko bodo prodali narod tujcem, tujci za uslugo tudi priznali diplome. Kakšna utopija! Visoko usposobljeni kadri bodo iskali posle po vsej EU, torej bo morala Slovenija priznati tudi tuje diplome in tako omogočiti tujcem, da si poiščejo svoj kruh na naših fakultetah, podjetjih itd. Skratka, če bo država potrebovala strokovnjake, ki jih pri nas ni oz. so nesposobni, bo pač morala privabiti tujce. Ne pozabimo, da v kapitalizmu preživijo le kreativni ljudje, ki so se zmožni vsak dan spopadati s sodobnimi izzivi in jih tudi obvladovati, ne pa živeti na račun starih privilegijev.

Andrej Grampovčan ml.,
Plešičeva 34,
Ljubljana

Izjava za javnost

Svobodni sindikati občine Ptuj protestiramo proti takšnemu ravnanju peščice vsemogočnih kmetov, ki jemljejo kruh že obubožanemu delavcu. V teh petih letih je moral doživeti takšne travme in družinske stiske, da si marsikateri, ki še dela ali je na zavodu, ne more več privoščiti normalnega življenja. Vi, nekateri vsemogočni kmetje pa počenjate in uničujete to, kar je res ustvaril delavec v preteklem obdobju, se odpovedoval marsičemu. Kje so stranke slovenske pomladi, ki se hvalijo, kako bodo zmagale na prihodnjih volitvah? Te stranke so pred petimi leti že bile na oblasti in omogočile z novimi zakoni to, kar se danes z nami dogaja.

Spoštovani kmetje, vsa leta je bil delavec solidaren do vas, ustvarjal to, kar uničujete prav vi in vam podobni. Na račun takšnih početij je danes na tisoče delavcev na uradu za delo. Kaj bi radi, da bi bili spet na vaših kmetijah brezpravni hlapci in dekle? Mi Svobodni sindikati bomo rekli NE! Zavedajte se, da je v nekdanji ptujski občini nad 10.000 članov in bomo zmogli tudi povleči svoje poteze, ki ne bodo nič dobre za vas, nekatere vsemogočne kmete in vam podobne na novo neupravičene kapitaliste, ki tako nečloveško izkoriščajo našega pridnega delavca.

Ostro nasprotujemo pripravi novega Zakon za upokojitev poslancev.

Ivan Potočnik,
v.d. predsednika Območne organizacije ZSSS Ptuj

DE časopis slovenskih delavcev

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 ● DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije ● Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 279 ● Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, tel. 313 942, 132 61 92, faks 311 956 ● Odgovorni urednik: Ciril Bajer, tel. 131 61 63, 313 942 ● Časopis urejajo: Marija Frančeškin (Življenjska razpotja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Križnik (Sindikalni zaupnik), Franček Kavčič (Sindikati), Boris Rugelj (Na tržnem prepihu), Andrej Ulaga (Kažipot), Igor Žitnik (Kultura, šolstvo), Bora Zlobec (lektorica), Brane Bombač (oblikovalec), Sašo Bernardi (fotograf) in Jožica Anžel (tajnica), tel. 313 942, 131 61 63 ● Naročnina: 321 255 ● Založba in marketing: 321 255 ● Posamezna številka stane 210 SIT ● Žiro račun: 50101–603–46834 ● Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana ● Časopisni svet: Jernej Jeršan, Edo Kavčič, Alojz Omejc, Dušan Semolič, Ciril Urek, Mira Videčnik.

Vlada je analizirala dosedanje dosežke gospodarstva in pogledala do leta dva tisoč

ALI RES SAMO UGODNI VETROVI PIHAJO V NAŠA JADRA

Vlada je pred kratkim obravnavala analizo gospodarskih gibanj v letošnjem letu in projekcijo razvoja do leta dva tisoč. Včasih, tudi v bivši državi, so takih analizam dejali »majska analiza«, in so tudi bile deležne obravnave nekako do junija. Zdaj je to »spomladansko sporočilo«, v obravnavi pa je bilo proti koncu julija letos. So pa zato zajeti podatki, ki jih je bilo moč zbrati do 20. junija. Pa to ni zelo pomembno, važnejši je optimizem, ki veje iz vladine ocene spomladanskega sporočila in iz napovedi za naslednjih pet let. Vladinemu optimizmu nekateri krogi pripisujejo pomen predvolilnega golaža, kar pomeni, da naj bi vlada v želji, da stopnjuje lani začeto »zgodbo o uspehu«, primerno napihnila tudi letošnje gospodarske dosežke in zlasti napovedi o gospodarskem razvoju v naslednjih letih, tja do konca tisočletja. Kaj poročilo je, bomo kmalu lahko ugotovili. Kljub dokazljivim uspehom ne smemo pozabiti, da je gospodarstvo šele lani prebolelo izgubo trga bivše Jugoslavije in da prehod iz socialističnega gospodarstva v moderno tržno ekonomijo še zdaleč ni končan.

Vlada se sicer pomanjkljivosti gospodarskega sistema pri prehodu iz enega v drug ekonomski sistem zaveda, kljub temu pa je poročilo vseskozi optimistično. Napoveduje, da bo Slovenija do leta dva tisoč izpolnila vse pogoje za pridružitev k Evropski uniji - če se bodo ugodni pogoji za razvoj gospodarstva nadaljevali (po tako imenovanem »scenariju plus« iz Strategije gospodarskega razvoja Slovenije). Ob nadaljevanju lanskih in letošnjih gospodarskih rezultatov bi se gospodarska moč Slovenije povečala za več kakor 30 odstotkov, meni vlada in dodaja, da bi ob tem domači bruto proizvod naraščal po 5,6- odstotni povprečni letni stopnji. Ker je slovensko gospodarstvo čedalje bolj usmerjeno na trge drugih držav, bo njegov uspeh odvisen predvsem od gospodarskih in finančnih dogajanj v svetu in pa od konkurenčnosti našega gospodarstva. Ta pa se zaradi še vedno zastarelih izdelkov in zastarelih postopkov proizvodnje v večini podjetij lahko povečuje predvsem z brzdanjem plač. Zlasti še, ker naložbe, ki sicer naraščajo, ne bodo dale primernih rezultatov prej kot v nekaj letih.

Poznavalci ocenjujejo, da bo konjunktura na svetovnih trg zdržala na relativno ugodni ravni še nekaj let. Če ne bo prišlo do kakega presenetljivega obrata, ki bi ta predvidevanja postavil na glavo, bo slovensko gospodarstvo lahko brez večjih težav v naslednjih letih opravilo še zadnja dejanja prehoda v razvit tržni sistem.

Poglejmo, kaj je Slovenija na gospodarskem področju in na področju prehoda iz socialističnega v tržni gospodarski sistem dosedaj dosegla. Najbolj nas kajpak zanima socialna vzdržnost prehoda, oziroma, kako so državljani prenesli izgubo dela, manjšanje socialnih pravic in precejšnje neskladje med plačami in cenami najnujnejših življenjskih stroškov.

Nismo reveži

Vladino poročilo je tudi na tem področju optimistično. Opira se na raziskave Eurobarometer 5, na raziskavo Kvaliteta življenja Slovencev, ki jo je lani opravil Inštitut za družbene vede iz Ljubljane, in pa na podatke Zavoda RS za statistiko. Vlada meni, da smo v Sloveniji kar dobro prestali tegobe spreminjanja gospodarskega sistema ter izgubo velikega dela trga zavoljo razpada bivše Jugoslavije. Po definiciji, ki jo uporablja OECD, je bilo leta 1993 v Sloveniji revnih gospodinjstev (takih, ki nimajo dovolj sredstev za normalno preživetje) 13,6 odstotka, kar je manj, kot znaša evropsko povprečje enajstih analiziranih držav (15,3 odstotka). Najnižji delež revnih gospodinjstev je po tej raziskavi imela Nizozemska, in sicer 6,2 odstotka.

Po raziskavi Eurobarometer iz lanskega leta se je v Sloveniji povečalo število gospodinjstev z nespremenjenim ali izboljšanim finančnim položajem. V letošnjem letu pa je optimizem Slovencev še bolj zrasel: trideset odstotkov anketiranih je menilo, da se bo njihov standard izboljšal, 57 odstotkov, da se ne bo poslabšal in le 13 odstotkov jih meni, da jim bo šlo slabše kot prej.

Inštitut za družbene vede je z anketo raziskal kakovost življenja Slovencev v lanskem letu in ugotovil razveseljive podatke. Polovica anketiranih je dejala, da se jim zdijo njihovi življenjski pogoji dobri ali zelo dobri (pri tej anketi ni bilo govora samo o materialni plati življenjskih pogojev). So pa kajpak razlike med tipi družin zelo velike, saj je kar četrtina staršev s tremi ali več otroki izjavila, da jim kdaj zmanjka za hrano, več kot polovica pa, da jim zmanjka denarja za obleke.

Naložbe za zaposlovanje

Od socialne blaginje smo še kar precej oddaljeni. Kljub temu je mogoče nasplošno oceniti, da so se razmere začele izboljševati. Vlada celo smelo napoveduje, da bi ob koncu leta bilo nezaposlenih manj kot 120.000. Junija je bilo, kljub rahlemu povečanju v primerjavi z majem, nekaj več kot 116.000 registriranih nezaposlenih. Napoved vlade temelji na dejstvu, da se pobirajo tudi večja podjetja, ki so še leta 1993 imela velike težave, in da mala podjetja vse hitreje zaposlujejo. In pa na podatku o naraščajočih naložbah. V prvem letošnjem četrtletju je bil obseg plačil za naložbe realno za polovico večji kakor v lanskem prvem trimesečju. Pri tem pa naložbe kažejo, kako se je začela spreminjati struktura gospodarstva: naložbe v industrijo obsegajo le še nekaj več kot 19 odstotkov vseh naložb (leta 1990 so predstavljale 27 odstotkov naložb), naložbe iz finančnih, tehničnih in poslovnih storitev pa predstavljajo že dobro četrtino vseh naložb (leta 1990 samo 5,9 odstotka). Lani so naložbe po realni vrednosti že dosegle tiste iz leta 1990, v zadnjih dveh letih pa smo že nadomestili 40 odstotkov upadanja naložb šest zaporednih let pred tem. Delež naložb v družbenem bruto produktu pa se je povzpel na solidnih 22 odstotkov.

Močno so se letos povečala vlaganja tujih investitorjev, vsaj primerjalno, če že ne vrednostno. Za primerjavo: lani so tuje naložbe dosegle 71,4 milijona dolarjev, za 4o milijonov manj kakor leta 1993, toda letos so že dosegle 91 odstotkov lanskoletne vrednosti.

Ugodne napovedi za letos

Kaj nam pomladansko poročilo napoveduje za letošnje leto? Lani je družbeni bruto produkt naraščal po letni stopnji 5,6 odstotka, letos pa naj bi se povečal za 5 odstotkov glede na lanskega. Plače naj bi se realno povečale za 3 odstotke, torej nekaj manj, kot produktivnost, kajpak, če se bomo držali socialnega sporazuma. Potrošnja prebivalstva naj bi se dvignila za dobre 4 odstotke. To nekatere ocenjevalce vladine analize gospodarskih gibanj napeljuje na misel, da bi bilo nemara bolje, če bi domače povpraševanje spodbujali z bolj sproščeno politiko plač. Povpraševanje po naših izdelkih in storitvah v tujini bo še večje kot lani. Toda pri izvozu blaga se bomo soočili s precej večjim uvozom, zato bo saldo trgovinske menjave negativen za kakih 377 milijonov dolarjev. Izvoz storitev pa bo toliko večji od uvoza leteh, da bomo s tem presežkom ne samo izničili primanjkljaj pri blagovni menjavi, ampak v celoti ustvarili presežek v plačilni bilanci v višini 385 milijonov dolarjev.

In tako naprej, skratka, trenutno vsi vetrovi pihajo v naša jadra, zato hitimo brez večjih težav velikemu cilju nasproti: ta pa je, do leta dva tisoč ujeti raven slabše razvitih članic sedanje Evropske skupnosti. Najslabši dve, Grčijo in Portugalsko pa v mnogih primerjavah že zdaj dosegamo ali presegamo.

Kako do razvitosti

V pomladnem poročilu je zajet tudi način, kako naj bi vse te cilje dosegli. Gospodarstvo naj bi se še naprej približevalo proizvodni strukturi gospodarstva razvitih malih držav v Evropi. Da pa bi do leta dva tisoč vsaj obdržali korak z manj razvitimi članicami Evropske skupnosti glede produktivnosti, bi ta pri nas morala naraščati po letni stopnji vsaj štiri odstotke. Takšna rast bi omogočila tudi doseganje ciljev glede zaposlovanja. Ti so: v povprečju 1,6-odstotna rast zaposlenosti in znižanje sedanje stopnje nezaposlenosti vsaj za tretjino. Izvoz blaga in storitev bi se moral povečevati po povprečni letni stopnji sedem odstotkov.

Zdajšnja vlada je s Strategijo gospodarskega razvoja Slovenije začrtala ravnanje vseh svojih naslednic (če se ob morebitni spremembi strukture strank v vladi le-tem ne bo zdel zdajšnji pristop k tako pomembni temi preveč slab, da bi ga upoštevale). Vendar ne vidimo pravih razlogov za to, saj je Strategija gospodarskega razvoja napolnjena samo z zelo okvirnimi usmeritvami. Tako predvideva, naj bi bila ekonomska politika usmerjena v doseganje nadaljnje stabilizacije in vzdrževanje makroekonomskega ravnotežja v razmerah hitre gospodarske rasti. Ker pa sta oba ta dva cilja, makroekonomsko ravnotežje in hitra rast, malo v nasprotju eden z drugim, vlada sodi, da ju bo mogoče dosegati hkrati le z dosledno politiko zniževanja narodnogospodarskih stroškov - plač, obresti in stroškov države oziroma celotnega javnega sektorja.

Oh, ti stroški

Narodnogospodarski stroški vplivajo ne le na plačilno bilanco države (če so naše blago in storitve konkurenčnejši, jih več izvozimo in povečamo pozitivni saldo v plačilni bilanci), ampak tudi na gospodarsko rast in ustvarjanje novih delovnih mest. Vlada nas še pouči, da je zmanjševanje stroškov instrument, ki spodbuja tako izvoz in investicije (ta dva sta glavna vzvoda za pospeševanje gospodarske aktivnosti): izvoz s tem, ko izboljšuje mednarodno konkurenčnost, naložbe pa zato, ker zagotavlja zadosten obseg domačega varčevanja.

O dohodkovni politiki vlada meni, da jo bo še naprej oblikoval tripartitni dogovor in sporazum. Plače bodo še nekaj časa usmerjane z letnimi dogovori o politiki plač, vendar bodo lastniki podjetij postopno prevzemali vse večjo vlogo. Bruto plače se bodo gibale v okvirih produktivnosti dela, počasneje v podjetjih z likvidnostnimi težavami, zaostajale pa naj bi vsaj pol odstotne točke za rastjo produktivnosti. Vlada meni, da bi bilo treba nadaljevati preoblikovanje davčnega sistema in približevanje le-tega davčnim sistemom razvitih tržnih gospodarstev. To pomeni, da bo treba dograditi davčni instrumentarij na področju posrednih davkov in spremeniti sistem carin in uvoznih dajatev. Posebne davke, tako imenovane akcize, naj bi uvedli še za druge monopolne izdelke (za nekatere so že), po višini pa naj bi se približali ravni v Evropski uniji. Za leto 1997 vlada najavlja uvedbo davka na dodano vrednost namesto sedanjega prometnega davka. Računa pa tudi na večji priliv v proračun iz naslova premoženjskih davkov, ki jih je že predstavila javnosti in parlamentu.

Ker bo družbeni proizvod rastel, vlada pa napoveduje (in deloma tudi uresničuje) zniževanje javne porabe, naj bi se delež prihodkov javnega sektorja v bruto družbenem proizvodu do leta dva tisoč znižal na 43 odstotkov. Seveda naj bi bolj kot rast družbenega proizvoda in počasnejša rast prihodkov javnega sektorja k zmanjševanju deleža javne porabe v družbenem proizvodu prispevalo zniževanje javnofinančnih odhodkov. Vlada pri tem cilja predvsem na pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

Dolgoročna stabilnost

V strukturi bruto domačega proizvoda naj bi se zgodili ustrezni premiki pri delitvi le-tega: povečal naj bi delež investicij, ki so pogoj za kakršnokoli dolgoročno gospodarsko rast in zmanjšanje presežka v menjavi s tujino. To naj bi omogočilo povečanje deleža domače končne porabe in naložb. Javna poraba naj bi se povečevala po stopnji, za tretjino nižji od stopnje rasti družbenega bruto proizvoda. Zasebna poraba pa naj bi se sčasoma ustalila na 50-odstotnem deležu družbenega bruto proizvoda. Čeprav smo prej zapisali, da se naložbe hitro povečujejo in da so dosegle že soliden 22-odstotni delež v bruto proizvodu, je ta še vedno prenizek, da bi dosegli zastavljene cilje. Naložbe bi morale rasti po letni stopnji 9,5 odstotka in do leta dva tisoč doseči skoraj 27-odstotni delež v družbenem proizvodu, če bi hoteli zagotoviti dolgoročno stabilnost proizvodnje in realizirati že sprejete osnovne infrastrukturne programe.

Takšna analiza gospodarskih gibanj v letošnjem letu, povezana s projekcijo razvoja do konca tisočletja, z lahkoto vzbuja različne občutke, saj je v prvem, analitičnem delu vsaj na oko do dosežkov kar preveč optimistična, v drugem, projekcijskem delu pa skoraj brutalno pove, čemu vsemu se bo treba odreči, da bi dosegli navidezno ne preveč privlačne rezultate. Človek, ki prebere prvi del analize, se vpraša, ali je mogoče, da se bo treba po takšnih uspehih tako zelo truditi za še nezanesljiv rezultat ob koncu tisočletja. Zato ni čudno, da so mnogi, ki so prebrali prvi del »Analize«, razočarano ali pa privoščljivo, odvisno od strankarske pripadnosti, vzkliknili: »Za predvolilni golaž gre!«

Pa čisto zares ne gre samo za to.

Boris Rugelj

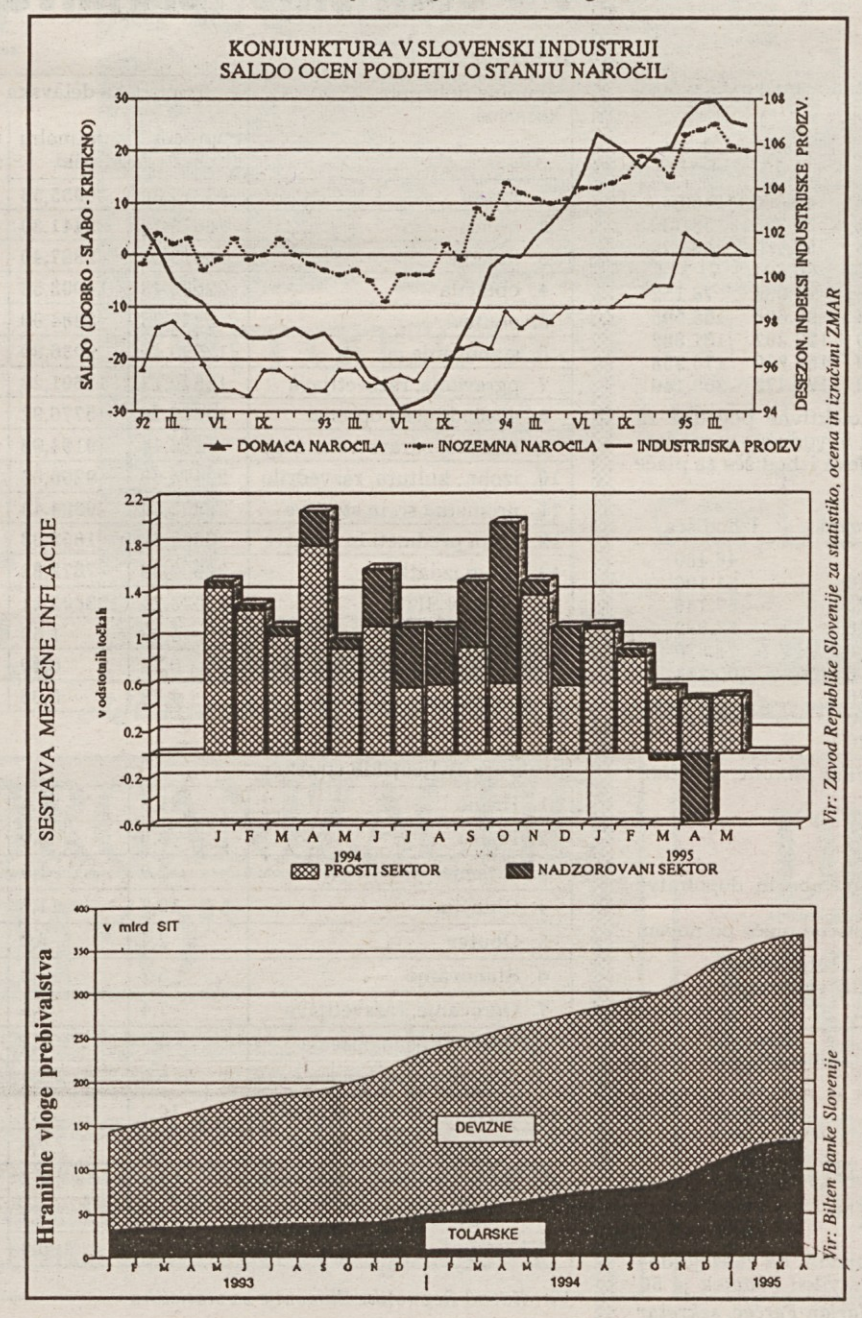

3. avgust 1995

sindikalni ZAPISNIK

Sindikalna lista

Prvi del	julij 1995 SIT
1. **Dnevnice**	
– cela dnevnica (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	3.500
– polovična dnevnica (nad 8 do 12. uri odsotnosti)	1.750
– znižana dnevnica (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	1.218
2. **Kilometrina** *(od 7. 6. 95 dalje)*	23,00
3. **Ločeno življenje**	40.098
4. **Prenočišče** – Povračilo stroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec	
5. **Regres za prehrano**	10.315

Drugi del

V drugem delu objavljamo povprečno plačo za obdobje marec–maj 95 kot osnovno za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečna plača v peteklih treh mesecih v gospodarstvu Slovenije znaša 66.215 SIT

1. **Jubilejne nagrade**	
– za 10 let	33.107,00
– za 20 let	49.661,00
– za 30 let	66.215,00
2. **Nagrada ob upokojitvi**	198.645,00
3. **Solidarnostne pomoči**	66.215.00

Vir: Zavod RS za statistiko *Strokovna služba ZSSS*

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikat delavcev družbenih in državnih organov

Izvensodna poravnava za premalo izplačane plače

Naš sindikat je ta teden dobil posebne sklepe vlade, ki delavcem v državni upravi priznavajo zamudne obresti za premalo izplačane plače v obdobju od junija 1992 do januarja 1993. Sindikat je že leta 1993 dosegel, da je vlada izplačala prizadetim razliko do polne plače. Po dveh letih pa je vlada tem delavcem priznala še obresti za takrat zamujene plače. Sklepi vlade pomenijo priznanje sindikatu za vztrajno delo v korist članstva.

V sklepih med drugim piše:

– zamudne obresti pripadajo delavcem za obdobje od junija 1992 do januarja 1993,

– z vsakim upravičencem bo sklenjena izvensodna poravnava na podlagi posebnih obrazcev, ki so na razpolago pri predstojnikih upravnih organov,

– na podlagi podatkov vladne kadrovske službe bo izplačila izračunalo in opravilo finančno ministrstvo.

Vodstvo sindikata je Upravi za sistem in delovanje državne uprave na MNZ poslalo vzorec pogodbe o možnostih za delo sindikata v upravnih enotah. Naš cilj je poenotenje možnosti za delo sindikata v vseh upravnih enotah. Pogodbo s podobno vsebino smo izročili tudi direktorju uprave za izvrševanje kazenskih sankcij.

Z državnim sekretarjem, ki je zadolžen za pravosodje, pa smo se pogovarjali o problematiki plač na sodiščih. Septembra se bomo o teh zadevah pogovarjali še s predsedniki sodišč.

Drago Ščernjavič, sekretar

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Nove izhodiščne plače

Nove izhodiščne plače po kolektivni pogodbi za stanovanjsko dejavnost so:

Tarifni razred		Rel. raz.	1. sk.	2. sk. + 7,5 %	3. sk. + 15 %
I	enostavna dela	1	42.474	45.660	48.845
II	manj zaht. dela	1,10	46.721	50.226	53.730
III	srednje zaht. dela	1,23	52.243	56.162	60.079
IV	zahtevna dela	1,46	62.012	66.664	71.314
V	bolj zaht. dela	1,60	67.958	73.056	78.152
VI	zelo zaht. dela	2,16	91.744	98.626	105.505
VII	zelo zaht. dela	2,70	114.680	123.282	131.882
VIII	najbolj zaht. dela	3,50	148.659	159.810	170.958
IX	izjemno pom. dela	4,20	178.390	191.772	205.149

Ker še nismo uskladili nove tarifne priloge kolektivne pogodbe za gospodarske javne službe komunalnih dejavnosti in vodnega gospodarstva, ostaja v veljavi dosedanja tarifna priloga. Nova izhodišča za plače za julij–september 1995 v komunali pa so:

Tarifni razred		Rel. razm.	Izhodišča
I	enostavna dela	1	46.460
II	manj zahtevna dela	1,10	51.106
III	srednje zahtevna dela	1,23	57.146
IV	zahtevna dela	1,46	67.832
V	bolj zahtevna dela	1,60	74.336
VI	zelo zahtevna dela	2,16	100.354
VII	zelo zahtevna dela	2,70	125.442
VIII	najbolj zahtevna dela	3,50	162.610
IX	izjemno pomembna dela	4,20	195.132

Miloš Mikolič, sekretar

Sindikat gozdarstva

Nove izhodiščne plače

Enaindvajsetega julija so začele veljati Spremembe in dopolnitve Kolektivne pogodbe za gozdarstvo Slovenije.

Oba podpisnika pogodbe ugotavljata, da izhodiščne plače po novem znašajo:

tarifni razred	izhodiščna bruto plača za obdobje julij–september A	B
1.	52.015	52.015
2.	57.217	75.942
3.	63.978	86.865
4.	71.261	92.587
5.	80.623	95.187
6.	96.228	100.389
7.	109.232	124.836
8.	130.038	148.243
9.	156.045	177.891

Prejšnji teden smo v preglednici pomotoma objavili, da znašajo dodatki za nadurno delo v kemiji 30 odstotkov. Pravilen podatek je 50 odstotkov. Za napako se opravičujemo.

Marjan Ferčec, sekretar

MLINOTEST V PRIMEŽU DRŽAVE

Čeprav v Mlinotestu prejemamo plače po kolektivni pogodbi, ni mogoče reči, da so dobre, sta za naše glasilo enotno povedala njegov direktor Artur Štrukelj in predsednik Svobodnega sindikata Vladimir Plešnar. Kakovost testenin tega podjetja iz Ajdovščine pa je primerljiva tudi z italijanskimi makaroni in špageti. Direktor tega podjetja si najbolj želi, da bi testenine, raviole in druge proizvode vsi kupci začeli plačevati v pogodbenih rokih.

Mlinotestova prodaja temelji na letnih pogodbah in dobavnih rokih za posamezne količine. Plačevanje z zamudo je velik problem, saj mora Mlinotest zaradi tega proizvodnjo financirati z dragimi krediti. Ker durum pšenice v Sloveniji ni, morajo za svoje kakovostne testenine uvažati moko iz Italije. V Mlinotestovih testeninah je zato le malo domače moke. Uvažati so prisiljeni tudi embalažo, ki so jo prej nabavljali v Bosni in drugih republikah bivše države. Če Mlinotest izpolnjuje pogodbe glede kakovosti in predvidenih rokov, naj tudi kupci plačujejo v dogovorjenih rokih, opozarja Artur Štrukelj.

Pritožuje se tudi nad neorganiziranim uvozom cenenih testenin, ki so praviloma slabše od Mlinotestovih. Ne gre jim za zapiranje trga, le uvozniki naj imajo približno enake možnosti kot Mlinotest pri izvozu v sosednjo državo. Na testenine iz Italije so pri nas 12-odstotne davščine, naše pa so zahodni sosedje obremenili s 46 odstotki. V Mlinotestu se zato sprašujejo, ali se je naša država morebiti odločila za uničenje domačih proizvajalcev testenin. Pravijo, da ta podatek poznajo prav vsi, zato ne razumejo, zakaj pristojni dopuščajo takšno razliko.

Štrukelj in Plešnar opozarjata tudi na delovni čas pekov. Le pri nas namreč peki pečejo kruh ponoči in ob nedeljah. Čeprav so za to delo plačani še kar dobro, si več sto Mlinotestovih pekov želi še beneficirano delovno dobo. Oba sogovornika mislita, da je nočno in nedeljsko delo pekov nepotrebno (enako mislita o delovnem času trgovcev). Prepričana sta, da bomo tudi mi prešli na evropski delovni čas in red, vendar ne prav kmalu. Plače so vseskozi na ravni kolektivne pogodbe, s svojo pa nihče ni zadovoljen, pravi **Vladimir Plešnar.** Tudi z odpravo socializma se marsikdo še ni sprijaznil. Svobodni sindikat v Mlinotestu (je edini) je delavske interese skušal vedno doseči z dogovarjanjem in ni nikoli težil h konfliktom. V zadnjih letih so se dogovorili le o zvišanju najnižjih plač in nekaj zaposlenih prestavili iz prvega plačilnega razreda v tretjega. Ker je tudi vodstvo podjetja razmere razumelo pravilno in zaposlenim zagotavljalo vse po kolektivni pogodbi, v Mlinotestu ni bilo nobenih konfliktov. Na območni sindikat se ni pritožil še nihče iz tega podjetja, dodaja njegov predsednik **Bogdan Godnič.** Direktor pa dodaja, da so kolektivu ostali objekti družbenega standarda in da ima eno najboljših menz. V Italiji je drugače, tam dajejo delavcem le golo plačo.

Andrej Štrukelj: »Vsakemu bi rad pogledal v obraz.«

Zaposleni kažejo zelo veliko pripadnost svojem kolektivu. Procesi lastninjenja pa so pokazali, da je pripadnost Mlinotestu razvita tudi med njegovimi upokojenci.

Mlinotest mati je zaenkrat 100-odstotni lastnik podjetij iz njegove sestave. Artur Štrukelj meni, da se lastninska razmerja lahko spremenijo. »Mogoče bo kaj celo predmet prodaje. Ker pa Mlinotesta ni težko voditi, organiziranosti, ki se je potrjevala desetletja, ne bodo spreminjali. To kar imamo, bi radi ohranili, tudi naši otroci bodo potrebovali kos kruha. Vsakemu, tudi tistemu, ki ga srečam v oštariji, bi rad pogledal v obraz,« pravi Štrukelj.

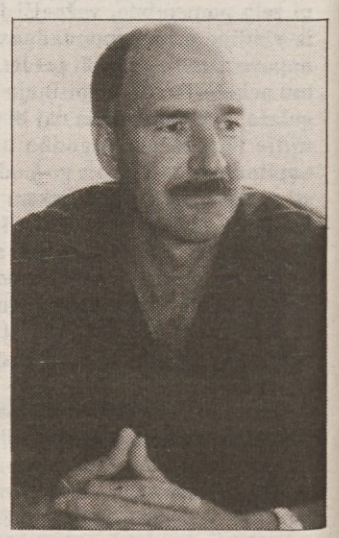

Vladimir Plešnar: »S svojo plačo ni nihče zadovoljen.«

V naši družbi pa Štrukelj najbolj pogreša poštenost, treznost in strpnost. Te odlike bi potrebovali zlasti zaradi svojega v svetu zelo izpostavljenega položaja. Za nacionalne cilje bi morali pokazati kar največ strpnosti. Vsi tisti, ki svoje interese uveljavljajo z blokadami in gladovnimi stavkami, naj se zavedajo, da tudi državni aparat potrebuje čas za svoje ukrepe, pravi Artur Štrukelj.

Franček Kavčič

Po čem smo (pre)živeli?

Življenjski stroški tri- in štiričlanske družine

JULIJ 1995

Skupina dobrin iz košarice	Tričlanska delavska družina			Štiričlanska delavska družina			Indeks cen življenjskih potrebščin VII. 95/IV. 95	Indeks cen življenjskih potrebščin VII. 95/VI. 95	Indeks cen življenjskih potrebščin VII. 95/XII. 94
	poprečni stroški	minimalni stroški	min. mes. stroški	poprečni stroški	minimalni stroški	min. mes. stroški			
1. hrana	47317,30	36955,56	36955,56	58228,10	44901,70	44901,70	100,90	99,00	106,30
2. pijača	6673,19	2441,30	2441,30	6725,30	2463,63	2463,63	102,40	100,10	108,40
3. kajenje	4416,69	2387,40	2387,40	4416,69	2387,40	2387,40	103,80	100,00	103,80
4. oblačila	22681,43	14003,58	664,71	27826,74	17233,35	733,13	100,80	100,30	104,10
5. obutev	5231,23	3984,09	0,00	6172,85	4434,53	0,00	101,20	100,00	104,60
6. stanovanje	12590,49	9036,80	6289,13	15416,30	10908,31	7582,19	102,30	102,40	110,00
7. pgrevanje, razsvetljava	16540,13	11601,28	9904,24	20415,61	13803,73	11764,61	101,30	100,00	96,00
8. gospodinjska oprema	10876,70	5776,92	0,00	12933,53	6697,31	0,00	101,40	100,30	104,70
9. higiena, zdravstvena nega	11106,44	9194,98	7049,69	12639,09	10372,62	8212,04	101,10	100,00	105,10
10. izobr., kultura, razvedrilo	22470,68	9200,06	5264,13	25566,30	10308,07	5416,53	104,40	102,30	107,90
11. prometna sr. in storitve	26392,84	9384,43	4093,24	32718,38	12351,84	4542,28	101,70	100,40	104,00
12. razni predmeti in storitve	3093,63	1853,88	0,00	3856,92	2060,02	0,00	101,60	100,10	105,10
13. drugi izdatki	32682,99	7872,83	6867,46	35268,23	8160,08	6867,46	101,60	100,10	105,10
SKUPAJ (v SIT)	222073,74	123693,11	81916,85	262184,04	146082,59	94870,98			
Stop. rasti koš. VII. 95/IV. 95	1,69	1,53	1,52	1,67	1,50	1,47			
Stop. rasti koš. VII. 95/VI. 95	0,24	0,10	-0,13	0,23	0,09	-0,17			
Stop. rasti koš. VII. 95/XII. 94	4,78	5,06	5,72	4,60	4,91	5,63			

Struktura življenjskih stroškov **Mesec: JULIJ 1995**

1. Hrana	21,3	29,9	45,1	22,2	30,7	47,3
2. Pijača	3,0	2,0	3,0	2,6	1,7	2,6
3. Kajenje	2,0	1,9	2,9	1,7	1,6	2,5
4. Oblačila	10,2	11,3	0,8	10,6	11,8	0,8
5. Obutev	2,4	3,2	0,0	2,4	3,0	0,0
6. Stanovanje	5,7	7,3	7,7	5,9	7,5	8,0
7. Ogrevanje, razsvetljava	7,4	9,4	12,1	7,8	9,4	12,4
8. Gospodinjska oprema	4,9	4,7	0,0	4,9	4,6	0,0
9. Higiena, zdravstvena nega	5,0	7,4	8,6	4,8	7,1	8,7
10. Izobr., kultura, razvedrilo	10,1	7,4	6,4	9,8	7,1	5,7
11. Prometna sr. in storitve	11,9	7,6	5,0	12,5	8,5	4,8
12. Razni predmeti in storitve	1,4	1,5	0,0	1,5	1,4	0,0
13. Drugi izdatki	14,7	6,4	8,4	13,5	5,6	7,2
SKUPAJ:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Zavod Republike Slovenije za statistiko *Izračun: Strokovna služba Sveta ZSSS*

KOMENTAR: Zavod RS za statistiko je v juliju znova zabeležil nizko rast cen. V primerjavi z junijem 1995 so drobnoprodajne cene zrastle za 0,3 %. Cene življenskih potrebščin so se v istem mesecu povečale za 0,1 %. Ker se je za 1 % pocenila hrana, ki tvori kar 45 do 47 % minimalnih mesečnih košaric, sta se ti pocenili za 0,13 do 0,17 %! Košarici sta cenejši drugič letos! Aprila smo namreč zabeležili celo padec cen in s tem tudi cen košaric.

Strokovna služba

Jože Smole, novinar, nekdanji diplomat in zdaj upokojenec je kramljal z nami ob kavi in ugotovil:

"MILAN KUČAN PO PREPRIČANJU NI BIL NIKDAR KOMUNIST"

"To kar nekateri govorijo, da je Dolanc 'siva eminenca' v Sloveniji in da vpliva na Kučana, je zame iz trte izvito. Dolanc se je tudi pravočasno umaknil iz političnega življenja in se mi zdi skrajno neodgovorno, da se ga sedaj napada in se mu pripisuje neka skrivna vloga."

"Nesmiselno je, da me povezujejo z afero JBTZ in me s tem v zvezi vabijo na zaslišanja. Zdi se mi žaljivo, ker smo se mi izpostavljali pred Beogradom, da smo to četverico branili. Mene so v Beogradu na množičnem mitingu na sotočju Save in Donave napadli, da 'Jože Smole brani vohune'. Zdaj pa se bom šel tu v Sloveniji nekomu zagovarjat, čeprav niti ne vem, zakaj bi se zagovarjal. Skratka, odločil sem se, da ne bom odgovorjal na nobeno vprašanje."

PANORAMA

POHORJE JE OAZA NEIZKORIŠČENIH TURISTIČNIH MOŽNOSTI

"Žal pa večina turističnih zmogljivosti na Pohorju v teh dneh, ko je poletna turistična sezona na vrhuncu, sameva. Najbolj zveste in marsikje tudi edine obiskovalke prostranih pohorskih planot so krave, ki jih čez poletje tja pripeljejo okoliški kmetje. Drugače je le na Zreškem Pohorju, ki je dokaz, kako uspešno bi bilo mogoče na območju Pohorja razvijati domači in tujski turizem.

Ljubljana proti francoskim jedrskim poskusom

SOUSTVARJALCI ORGANIZACIJE Z VELIKIM "O"

"Resnica, ki se danes interpretira in se poskuša vsiljevati ljudem, je seveda popolnoma drugačna, saj se za tem povzdigovanjem poštenosti dviga njeno nasprotje: njen cilj je nekdanjim partijskim in demosovskim fundamentalistom zagotoviti vlogo budnega nadzornika, ki pazi, da ne bi 'protidemokratične' sile zmanipulirale nedolžnega ljudstva."

DRUGAČNI - ENAKOPRAVNI

Dr. Drago Ocvirk, je v Družini 23. julija objavil spis z naslovom: "Bodo katoličani tudi enakopravni?"

ODMEVI

Marjan Podobnik – (ne)resnično obtoževanje

Škoda, da se boj proti zlorabam in kriminalu pri lastninjenju spreminja v nenačelne politične spopade in v poskuse, da bi (za vsako ceno in brez ustreznih argumentov) kriminalizirali predvsem del strank in predvsem ljudi določene politične usmeritve. Poslanka Liberalne demokracije (LDS) Vika Potočnik je tako pred kratkim dejala, da so bili cilji izredne seje parlamenta v zvezi z napakami pri lastninski transformaciji predvsem »kriminaliziranje procesa lastninjenja v celoti, družbe in zlasti LDS. Ta naj bi imela v svojih vrstah več kot 50 odstotkov ovadenih, kar sploh ni res; uradni podatki kažejo, da gre samo pri dveh odstotkih ovadenih za člane LDS...«

Komentator Dnevnika v zvezi s tem piše, »da se včasih v slovenski politiki zdi, kot da so tisti, ki vedo največ povedati o pokončnosti in poštenosti, v resnici najbolj nepošteni in nenačelni. Marjana Podobnika, denimo, so Liberalni demokrati ujeli na očitni laži, ko je trdil, da je med direktorji, ki naj bi se okoristili z divjimi privatizacijami, več kot pol članov LDS. Ko so namreč prišli v javnost spiski osumljenih za to nečedno početje, se je izkazalo, da sta med njimi le dva odstotka članov omenjene stranke: skratka, ko je izrekal svoje obtožbe, je prvak SLS (Slovenske ljudske stranke) bodisi lagal, bodisi je imel napačne podatke...«

Seveda se v zvezi s tem ponujajo številna vprašanja in domneve. Je Podobnik tako ravnal namerno, mu je kdo podtaknil napačne podatke ali pa misli, da so v boju proti partijskemu sovražniku dopuščena vsa sredstva - tudi laž? Vse skupaj bi lahko pojasnil Marjan Podobnik, ki pa molči. Je pri nas res mogoče kar tako nekaj izjavljati, ne da bi zaradi tega trpel ugled tistega, ki to počne?

Predsednik Slovenske ljudske stranke tudi ni odgovoril na javne očitke, da so v njegovi stranki in na sploh v opoziciji govorili predvsem o napakah pri tistih lastninjenjih, katerih nosilce bi lahko pripisali konkurenčnim vladajočim strankam, ne pa tudi o napakah, ki naj bi jih zakrivili »njihovi« ljudje. Je tuji kriminal bolj nevaren in bolj nenormalen od lastnega?

»Naši« in »sumljivi«

Če bomo nadaljevali s sedanjim norenjem, se kaj lahko zgodi, da bodo slovenska kadrovska politika in slovenski medsebojni odnosi politizirani do absurda.

Preštevanje domnevnih in resničnih zaslug ter domnevnih in resničnih grehov iz preteklosti se marsikje spreminja v primitivno medsebojno obračunavanje, v skonstruirana dokazovanja, da je, denimo, zdaj samo ena stranka prava, da so, recimo, samo ljudje, ki so zbrani okoli določene politične osebe, pravi in pošteni. Hkrati ko se poskuša na nizkoten način obračunavati z borci narodnoosvobodilnega boja, se nekritično glorificirajo in falsificirajo zasluge v vojni za samostojnost, tudi tako, kot je nedavno opozoril predsednik vlade dr. Drnovšek, da si samo nekateri pripisujejo in vedno znova dodajajo nove zasluge. Janez Janša je ob napovedani zamenjavi načelnika generalštaba slovenske vojske dejal, da je to obračun z vojaškimi kadri, ki so se bojevali za Slovenijo, in pri tem pozabil povedati, da tudi predlagani novi načelnik generalštaba pripada taisti skupini slovenskih vojakov in častnikov, ki so branili in ubranili Slovenijo. Tudi Igor Bavčar je te dni - podobno kot Janša, čeprav z druge pozicije, usmerjeno proti enemu izmed Janševih kadrov, moraliziral o tem, da so zdaj najbolj glasni in kritični ter da največ govorijo o slovenski pomladi in zaslugah tisti, ki imajo zanjo najmanj zaslug.

Če se bomo kar naprej preštevali in kar naprej ustvarjali mit prvoborcev, če bomo politične zasluge in politično pripadnost posameznim strankam pojmovali kot poglavitno merilo za opravljanje posameznih strokovnih nalog, potem se bomo vse bolj zapletali in vse bolj prepirali. Nedavna polemika v zvezi z domnevno strankarsko kadrovsko politiko direktorja Kliničnega centra pri imenovanju predstojnikov posameznih klinik in inštitutov je pokazala, kako zelo smo obremenjeni s političnimi vidiki kadrovanja. Direktor Kliničnega centra je očitke zanikal tudi s pojasnilom, da mnogi od domnevno desnih kadrov, ki naj bi jih protežiral, zasedajo svoja vodilna mesta v Kliničnem centru že dvajset in več let. S tem pa je indirektno negiral tiste trditve desne strani slovenske politične scene, kateri pripada tudi sam, ki vztrajno poskušajo dokazati, da je bil pretekli kadrovski izbor, denimo, v zdravstvu bolj sektaški in bolj enostranski, kot je v resnici bil.

Morda se absurdnost vedno novih delitev na »naše« in »sumljive« še najbolj plastično in drastično kaže v poskusih nekaterih komentatorjev, da bi pri članih in simpatizerjih Janševe Socialdemokratske stranke, ki se najbolj radikalno in dogmatsko ukvarja s preteklostjo in kompromitiranjem nekaterih ljudi, našli negativna dokazila o njihovi preteklosti. Tako so nekateri odkrili, da je, denimo, pisatelj Jože Snoj v sedemdesetih letih prejel Tomšičevo novinarsko nagrado za portret komandanta 14. divizije in da je v Delu 1972 vzhičeno pisal ob Titovem rojstnem dnevu. Seveda Snoj v vsem tem času ni pisal samo vzhičenih voščil, kot tudi mnogi drugi, ki jih poskuša s podobnimi iztrganimi citati, površnim in enostranskim brskanjem po preteklosti, kompromitirati krog, ki mu pripada Snoj, v preteklosti niso počenjali samo sumljivih in slabih stvari. Eno in drugo je neokusno, pokvarjeno. Morda bo kdo dejal – zob za zob. Morda. Toda kam nas bo to vse skupaj pripeljalo?

Ovadeni že tudi krivi?

Poslanec LDS Igor Omerza je te dni izjavil, da je objavljanje imen ovadenih »nedopustno blatenje ljudi, saj bodo številni med njimi oproščeni...«

Omerza je to dejal v zvezi s povsem konkretnim primerom, ki naj bi z netočnim navajanjem dejstev še posebej škodil njegovi stranki.

Lahko se najde kdo, ki bo Omerzi očital, da poskuša na ta način zaščititi (samo) ugled svoje stranke in preprečevati javnosti, da bi bila o vsem obveščena. Seveda ne gre za to. Ravno v razmerah »popolne javnosti« bi bilo treba poskrbeti tudi za zelo jasna pravila igre, še zlasti, ker se pri nas ta javnost iz dneva v dan brez zaznavnih posledic in sankcij zlorablja tudi za plasiranje neresnic in tendenciozniih obtožb. Prav tako je (žal) res, da se ovadeni marsikdaj že brez sodišč pompozno proglašajo za krive in ostajajo v javnosti krivi tudi potem, ko jih sodišče ne spozna za krive. Pri nas premnogi ne morejo in nočejo dojeti, da vsi osumljeni veljajo za nedolžne, dokler niso obsojeni. Zato javnost velikokrat sploh ne izve za oprostilne sodbe. Pravni strokovnjaki bi glede tega morali vzpostaviti jasna merila. Kako je to urejeno po Evropi? Zakaj bi bilo samo za nas nedemokratično in sumljivo, če bi prepovedali objavljanja imen ovadenih, še zlasti, ker so tudi nekatere ovadbe napisane površno in problematično. Generalni državni tožilec je tako nedavno za nekatere ovadbe agencije za plačilni promet dejal, da so vredne manj, kot je vreden papir, na katerem so napisane...

Država v državi – nedržavna država

Vodstvo RTV Slovenija trmasto vztraja pri prekinitvi oddajanja radijskih programov prek srednjevalovnih oddajnikov, čeprav je bilo že nekajkrat nedvoumno ugotovljeno, da to škodi političnim interesom Slovenije, da zmanjšuje že uveljavljene pravice italijanske in madžarske manjšine v Sloveniji in ne prispeva bistveno k zmanjševanju stroškov RTV Slovenija, zaradi česar naj bi bilo delo srednjevalovnih oddajnikov tudi ustavljeno. Eden izmed poslancev je v zvezi s tem dejal, da se RTV Slovenija obnaša »kot država v državi«. Prej bi lahko rekli, da se v tem primeru država ne obnaša kot država. Ob izpričani trmi in samovolji vodstva RTV bi država morala ukrepati vse drugače, kot je. Na zadnjem zasedanju državnega zbora so namreč ugotavljali, da se vodstvo RTV »sploh ni zmenilo za opozorila in prošnje vlade, naj še enkrat premisli svoje varčevalne ukrepe, ki pomenijo očitno kršenje pravice do obveščenosti. Tudi pristanek vlade na zvišanje naročnine vodstva RTV ni omajal...« (Borut Šuklje, direktor vladnega urada za informiranje).

Ravnanje RTV so obsodili (nič pa niso storili, da bi ga onemogočili) tako poslanci pozicijskih kot opozicijskih strank in oba poslanca italijanske in madžarske narodnosti. Celo Ivo Hvalica iz Socialdemokratske stranke tokrat ni bil tradicionalno proti vsem drugim, ampak je, kot piše Dnevnik, dejal, da je to »neumno dejanje, ki razpihuje protislovensko razpoloženje v Italiji«. Tone Anderlič, vodja poslanske skupine Liberalne demokracije je dejal, »da gre za samovoljno (nemoralno in cinično ravnanje vodstva RTV«, dr. Ciril Ribičič (Združena lista) pa misli, «da je to le eno izmed dejanj v vse bolj opazni težnji zmanjšati ali celo odpraviti nekatere pravice narodnih manjšin pri nas«.

Potemtakem bi lahko rekli, da RTV deluje proti državnim interesom... Država pa nič.

DOGODKI

(Ne)kaznivo oranje tujih njiv – minister pa nič

Dnevnik piše, da je poslanec Gabrijel Barlič (LDS) ob vse pogostejšem preoravanju (tujih) njiv, zadnji tak primer je bil v Lipih pri Cirkovcih, ugotovil, da ne policija ne drugi državni organi očitno ne kažejo nobene volje, da bi takšne stvari preprečili. Se bodo zganili, ko bodo »orači« (spodbujala naj bi jih Ljudska stranka) pognali traktorje na zasebno in ne le na državno zemljo ali ko bodo protestno zborovali, kot so že napovedali, ko bo enega izmed takšnih primerov na Ptuju obravnavalo sodišče? Državni sekretar ministrstva za notranje zadeve Slavko Debeljak je med drugim pojasnil, da so kmetje celo počakali na to, da je kmetijski kombinat požel pšenico, in tako z oranjem ni bila povzročena škoda. Tako bi policija kmete lahko obdolžila samo samovoljnosti, za to kaznivo dejanje pa je mogoče tožiti le zasebno. Kmetijski minister dr. Jože Osterc je povedal, da ministrstvo teh dejanj ne odobrava, in dodal, da se takšno oranje dogaja tudi na zasebni zemlji, le v časopise ne pride, kot je tisto oranje zemlje, ki jo ima v zakupu Ptujski kmetijski kombinat...«

Kmetijski minister torej zgolj obvešča, kaj se dogaja in česa ne odobrava, namesto da bi ukrepal. Enako bi lahko rekli za izjavo visokega policijskega funkcionarja. Policijsko in kmetijsko ministrstvo sta se oglasila šele potem, ko so jih izzvali v parlamentu. Ali ne bi bila dolžnost enega in drugega ministrstva, da bi samodejno in takoj ob prvih incidentih jasno povedala, kaj mislita o tem in parlament opozorila na pomanjkljivo zakonodajo za zaščito državne (in druge) zemlje pred nasiljem različnih »oračev«? Ministrstvi bi morali takoj predlagati ustrezne zakonske spremembe in dopolnitve. Tako pa se država kar naprej smeši s svojo počasnostjo in nemočjo.

Proti pravicam Cerkve – proti lastnemu ljudstvu

Zdaj grdo razvado posameznih strank, da same sebe proglašajo za (edine) nosilce želja in interesov ljudstva, na veliko posnemajo in potencirajo tudi predstavniki slovenske Cerkve. Cerkveni sopredsednik komisije za gospodarstvo, finance in socialo pri vladni mešani krovni komisiji za ureditev odnosov med Cerkvijo in državo, je svoje nasprotovanje najnovejšima predlogoma Liberalne demokracije Slovenije in Slovenske nacionalne stranke o financiranju Cerkve kratko malo utemeljil z ugotovitvijo, da pomeni »biti proti pravicam Cerkve biti proti lastnemu ljudstvu«. Na takšen način se je seveda s cerkvijo zelo težko pogovarjati. Cerkev pa tako tudi dokazuje, da ji ni do dialoga z državo z enakopravnih pozicij. Vsekakor je čudno, da je predloga dveh parlamentarnih strank o možnih načinih financiranja cerkve Cerkev kar vnaprej - brez razprave - proglasila za »nesprejemljiva«, za nekakšen »totalitarizem« in da hkrati grozi, »da bodo ljudje vedno jasneje spoznali, da je kratenje pravic cerkvi v škodo vsakega državljana in bodo premislili, če je modro v prihodnje dati glasove strankam, ki želijo ohranjati totalitarizem«.

Medved – počasna in nepovezana država

Medved, ki buri duhove v Gornjesavski dolini, je odkril tudi počasnost in neučinkovitost države.

Republika poroča, da sta dve ovci, eno jagnje in številni svizci »bera« rjavega medveda, ki se že približno mesec dni potika po Gornjesavski dolini in kmetom dela sive lase, lovcem pa »lušte«.

Po uredbi o zavarovanju ogroženih živalskih vrst je lov na medveda, risa in volka prepovedan. Minister za kmetijstvo in gozdarstvo lahko le v izjemnih primerih dovoli lov. Ker so prizadeti kmetje iz Gornjesavskih vasi menili, da so ogroženi, prav tako pa njihove ovce, so lovci lovske družine Kranjska Gora ministrstvo zaprosili za odstrel medveda. Ministrstvo na prošnjo ni odgovorilo ne pozitivno in ne negativno, zato so se lovci lovske družine Kranjska Gora nanj še enkrat obrnili in zahtevi dodali nova dejstva. Medved je namreč sredi belega dne prečkal cesto Jesenice-Kranjska Gora in se napotil proti Tabram v Srednjem Vrhu. Ne samo, da je oviral promet, tudi nemalo strahu je povzročil s svojo pojavo med ljudmi. Na drugi poziv se je ministrstvo odzvalo in poslalo svoje predstavnike v Gozd Martuljek. Na sestanku so kmetje spraševali, če je državi več do medveda kot do kmeta, predsednik turističnega društva Kranjska Gora pa je poudaril, da turisti ustvarijo 60 odstotkov nočitev v letni sezoni, zato si ne morejo privoščiti, da bi kateri od njih na enem od svojih izletov po bližnjih vrhovih, srečal medeveda. To bi namreč pomenilo izgubo letne sezone za nekaj let. Tudi lovci so povedali, da v lovišču njihove lovske družine za medveda ni ne prostora in ne hrane. Piko na i je postavil predstavnik oddelka za prostoživeče živali pri Zavodu za gozdove s predlogom, da naj kmetje vrnejo ovce nazaj na planino, lovci pa naj temeljito opazujejo svoje lovišče in se povežejo z zavodom za gozdove. Medvedov bi bilo lahko namreč več in bi morda z dovoljenjem pokončali napačnega.

Zgodba o medvedu med drugim pripoveduje o neorganiziranosti in nepovezanosti pristojnega ministrstva, služb in terena. Ministrstvo za kmetijstvo je treba dvakrat prositi, da bi sploh odgovorilo na dopis, lovci in pristojni ne vedo, koliko medvedov je na območju Gornjesavske doline, nihče do zdaj še ni odgovoril, ali je medved nevaren za uspeh turistične sezone v Kranjski Gori in okolici.

Slabi – anonimni

Ministrstvo za šolstvo je sporočilo, da je prva matura na slovenskih gimnazijah uspela. Od 7.596 kandidatov je maturo opravilo 6.421 kandidatov ali 84,53 odstotka vseh. Niso sporočili, če je ta rezultat primerljiv in podoben rezultatom v drugih evropskih državah z maturo. Prav tako niso sporočili, na kateri šoli so ugotovili kršenje izpitnega reda zaradi pomanjkljivega nadzora pri enem ali dveh predmetih. Minister za šolstvo dr. Slavko Gaber je tudi dejal, da bi bilo mogoče na podlagi doseženih rezultatov razvrstiti in primerjati med seboj posamezne šole, »toda to ne bi bilo pravično, pa tudi spodbudno ne«. Ti podatki bodo zato ostali tajni. Šole namreč niso enake po izhodiščnih pogojih, po opremi, po kadrih, po predhodni uspešnosti dijakov.

Ali je prav, da so »neenaki izhodiščni pogoji, neenaka oprema in kadrovska zasedenost« skrivnost? To vendar ni samo »interna« zadeva šolskih oblasti. Kdo je odgovoren, da v Sloveniji ni vsaj približno enakih izhodiščnih pogojev za šolanje srednješolcev? Ali skrivanje podatkov pomeni tudi nadaljnje toleriranje neenakosti?

Sladoledar in iztrgani listi imenika

Zgodovinar dr. Oto Luthar je v pogovoru za Republiko dejal: »Hitler je forsiral Arijce, bil pa je izrazito antiarijskega videza. Pred kratkim sem slišal od nekoga, da so Janšo na srednji šoli, kjer je učil, klicali Sladoledar. Ljudje, ki prihajajo na njegov shod, pa držijo table Neslovenci ven, ali karkoli že. To je igra zgodovinskih okoliščin in narave.« Nedopusten se mu zdi nastop Zmaga Jelinčiča v TV oddaji v Studiu City, ko je strgal strani s telefonskega imenika s priimki na Đ.

Številni slovenski intelektualci so se letos, ob 50. obletnici zmage nad nacifašizmom, oglasili predvsem v medijih. Le redko kateri se je naravnost zoperstavil domačim pojavnim oblikam fašizma, večinoma so ga poskušali definirati z besedo. Pred mesecem dni pa je to zelo uspešno naredil italijanski filozof Umberto Eco za New York Review Of Books. Fašizem je po njegovem mogoče prepoznati po: gojenju kulta tradicije, dejanj zaradi dejanj, zavračanju modernizma, ne prenese analitične kritičnosti in drugačnosti, izvira iz osebne in družbene stiske, je obseden z zaroto, poveličuje militarizem in prezira šibke, posameznik ne velja nič in ga srka vase »glas ljudstva«, ki pravzaprav predstavlja le abstraktno voljo vseh, in nenazadnje fašizem rad uporablja novorek...

Pripravil: J. K.

Jože Smole, novinar, nekdanji diplomat, poslanec in zdaj upokojenec je v pasje vročem julijskem dnevu kramljal z nami ob kavi in ugotovil:

»MILAN KUČAN PO PREPRIČANJU NIKDAR NI BIL KOMUNIST«

O notranji preobrazbi socialistične družbe • Kardelj ni razumel lastnine • Kdo je nosil glavno težo napadov ob slovenskem osamosvajanju • Dolanc nima nobenega vpliva • O JBTZ in Smoletovi vlogi • ZLSD premalo odločna • Levo je levo, ne more biti nekaj vmes • V BiH teče kri po zakonskih postelja

Ko sem v pregreti pisarni razmišljal, koga naj povabim na klepet, je kot za nalašč prišel Jože Smole. Po kratkem prepričevanju sva se dogovorila. Pogovor je gladko stekel, kajti Smole sodi med tiste sogovornike, ki nimajo dlake na jeziku. Povrh tega pa je dober in zlasti kritičen opazovalec današnjega političnega dogajanja. Pogosto se zdi, da se z nostalgijo spominja časov, ko je sam tvorno sodeloval v političnih bojih na jugoslovanskem in slovenskem prizorišču.

***Panorama:* Tovariš Smole, zakaj vas še vedno imenujejo »poslednji Mohikanec med komunisti«?**

Smole: Ne vem, zakaj me tako imenujejo. Morda zato, ker sem ostal po prepričanju komunist. S tem pa hočem seveda povedati, da je pri vsakem strankarsko opredeljenem človeku možnost nadaljnje evolucije in razvoja. Jaz osebno nisem bil ravno zadovoljen, ko se je ukinila Zveza komunistov Slovenije. V nekem smislu bi bilo dobro, da bi kot Zveza komunistov Slovenije ostala še naprej, ker je domobrancev, ne vem. Ne mislim zmanjševati svoje osebne odgovornosti, ampak v tistih letih, ko bi se to moralo pri nas razčistiti, nisem bil v Sloveniji, bil sem v Beogradu na zveznih funkcijah in v tujini kot veleposlanik. Kljub temu to ne zmanjšuje moje odgovornosti. Drugače pa mislim, da ne moremo zaradi določenih ekscesov sprejemati neke generalne obtožbe, da je Komunistična partija Slovenije in kasnejša Zveza komunistov Slovenije ravnala slabo in da bi morala biti zato deležna nekega splošnega obtoževanja. Mislim, da je Zveza komunistov Slovenije že zgodaj začela z notranjo preobrazbo, zlati po konfliktu s Stalinom, resolucijo Informbiroja 1948, ko smo šli v popolnoma drugačne usmeritve v bistvenih zadevah.

***Panorama:* To je znano. Zanima pa nas, koliko so se stvari prelamljale, ko ste bili predsednik socialistične zveze, Kučan še predsednik Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije. Koliko je prihajalo do konfliktov v zvezi komunistov glede tega, ali iti v socialdemokratsko opcijo ali se držati prve variante, ki v zadnjem času tudi ni bila boljševistična?**

Smole: Teh konfliktov je bilo gotovo zelo veliko. Mislim pa, da se je prav preko Socialističe zveze Slovenije začelo zelo napredno obravnavati družbeni problemov. Prevladovati je začela tako imenovana socialdemokratska smer. Omenjen je bil tudi Milan Kučan. Razlika med Milanom Kučanom in mano je bila v tem, da sem jaz po prepričanju komunist, Kučan pa po prepričanju nikdar ni bil komunist, ampak vedno socialdemokrat, čeprav je bil predsednik zveze komunistov. On je preko zveze komunistov uvajal socialdemokratsko smer. Jaz sem se kot komunist z določenimi težavami prilagajal tej socialdemokratski smeri. Hočem reči, da je tu bila razlika, vendar jaz od svojih idejnih stališč ne odstopam.

***Panorama:* Ali se je potemtakem večina članov centralnega komiteja in nekdanje zveze komunistov socialdemokratsko transformirala, ali je po vaši sodbi ostala na komunističnih pozicijah?**

Smole: Ne, večina je šla v to novo smer. Konec koncev je tudi znamenito geslo »Evropa zdaj« pomenilo likvidacijo socialističnega samoupravnega družbenoekonomskega sistema. Pomenilo je uvajanje večstrankarskega sistema. Ali so se takrat vsi člani zveze komunistov zavedali, kaj pomeni to geslo, ne vem, vendar dvomim, da so se tega zavedali. Jaz osebno sem bil za najaktivnejše vključevanje v Evropo, vendar sem menil, da moramo doseči preobrazbo socialističnega sistema. Nikdar se nisem zavzemal za restavracijo kapitalističnega sistema. Bil sem za politični pluralizem, vendar sem menil, da zanj ni nujno uvajanje klasičnega večstrankarskega sistema, ampak da se lahko politični pluralizem izraža tudi na drugačen način. Po mojem mnenju bodo dogodki potrdili, da sem imel v marsičem prav, ker bi se danes v družbi marsikaj reševalo na bolj konstruktiven način, ob upoštevanju vseh različnih mnenj, predlogov in stališč.

***Panorama:* Neke vrste nestrankarski pluralizem je bil v socialistični zvezi. Tu se pravzaprav niste niti po krajevnih skupnostih delili po tem, ali je kdo član ZK ali ne.**

Smole: Sedaj se je pokazalo, da manjka nekakšna socialistična zveza zlasti v kraju prebivanja. Prej je socialistična zveza v posameznih zadevah, kot so samoprispevki, asfaltiranje cest, vodovod itn., združevala vse občane in občanke, ne glede na politična, idejna in druga prepričanja. Mi danes takšnega povezovalnega faktorja nimamo. Mislim, da je slabo, da ga nimamo. Ne gre za to, ali je to socialistična zveza ali kaj drugega. Prepričan sem, da bo v prihodnje, če hočemo živeti na normalen način, potrebno zagotoviti neko povezovalno silo, zlasti v krajevnih okoljih.

***Panorama:* Prej ste omenili pluralizem brez kapitalizma in brez strank. To je naivno pričakovanje. Ves svet se lomi, zgodovina je pokazala, da je kapitalistični sistem v razvoju proizvodnih sil vendarle naprednejši kot socialistični sistem.**

Smole: Mislim, da je obstajala opcija nadaljnjega razvoja socializma, ki bi v veliko večji meri, kot je, upošteval tržne zakonitosti. Ni pa nujno, da bi prišlo do transformacije v kapitalistični sistem. Moja osebna bolečina je, da tvorec socialističnega samoupravnega sistema tovariš Edvard Kardelj nikdar ni dojel potrebe po jasnem definiranju lastništva in da je bil vedno proti temu, da bi delavci v tovarnah bili lastniki tovarn. To se je v začetku sedemdesetih let celo s politiko zveze komunistov preganjalo kot tako imenovano skupinsko lastninsko degresijo. Če bi takrat vendarle sprejeli koncepcijo delavskih delnic in če bi se podjetja ustanovila kot kolektivna last delavcev, zaposlenih v podjetjih, bi po mojem mnenju socialistično samoupravljanje zaživelo. Tako pa je bilo vedno speljano na pol. Z ene strani se je priznavala pravica delavcev, z druge strani se je spet uvajala prevelika državna regulativa in tretje, samoupravljanje se je spodbujalo z raznimi politično idejnimi akcijami zveze komunistov. In nikdar nismo prišli do čistega družbeno ekonomskega sistema. Že od leta 1948 naprej smo obsojali sovjetski sistem državnega lastništva in smo uvedli družbeno lastnino. To je bil nedvomno za tiste čase ogromen napredek. Nismo pa tega znali speljati do konca, da bi ta družbena lastnina dobila tudi svojega pravega lastnika in ta lastnik bi moral biti delavec oz. organizirani delovni ljudje. To mislim širše, ne samo tovarne, ampak tudi znanstvene ustanove, zdravstvo itn. Tega koraka pa nismo naredili. Tu je bila ta šibka točka, ki je pripeljala tudi do tega, da se je stvar zrušila. Zdaj pa smo šli v kapitalizem. In na vprašanje, ali je to moje mnenje glede socializma naivno ali ne, odgovarjam, da so ta vprašanja postavljali tudi v času fevdalizma, ko so se borili za kapitalizem. Nekateri so to imeli za naivno. Marsikje so buržoazne revolucije propadle in se je restavriral fevdalni odnos, končno pa je le zavladal kapitalistični sistem. Nisem pa mnenja, da je kapitalistični sistem edino veljavni sistem in da v svetu ne bo nobenih drugih sistemov. Ne moremo se zablokirati, češ da je samo en sistem v redu.

> ***"Razlika med Milanom Kučanom in mano je bila v tem, da sem jaz po prepričanju komunist, Kučan pa po prepričanju nikdar ni bil komunist, ampak vedno socialdemokrat, čeprav je bil predsednik zveze komunistov. On je preko zveze komunistov uvajal socialdemokratsko smer."***

***Panorama:* Sedaj imamo tako imenovano notranje delničarstvo. Ali je to možnost, da večinski lastniki, kjer so to delavci, tovarno, potegnejo naprej v pozitivnem smislu? Ustvarja se odnos do lastnine in pripadnost kolektivu.**

Smole: Mislim, da ta možnost obstaja. če se bo resnično spoštoval zakon o soupravljanju. Vendar so zelo močne sile, ki delujejo proti soupravljanju, ker menijo, da je soupravljanje delavcev v nasprotju s tržno ekonomsko logiko. Možnost, da bi se z večjimi pravicami delavcev povečala tudi njihova večja motiviranost za delo, proizvodnjo in doseganje večjih uspehov, pa je. Tu vidim veliko vlogo sindikatov, zlasti Zveze svobodnih sindikatov, ki bi morali vztrajati na širjenju pravic delavcev. Kot pozitiven primer lahko navedemo zlasti skandinavske države, Švedsko. Veliko pozitivnih premikov je tudi v Nemčiji in ne nazadnje so tudi v Angliji težnje v tej smeri. Uvajanje kapitalističnega sistema nikakor ne pomeni, da mora pripeljati do najbolj ostre klasične oblike eksploatacije, ampak je potrebno, v skladu z modernimi tokovi, tudi to t. i. tržno gospodarstvo regulirati s socialno zakonodajo.

***Panorama:* Povrneva se k SZDL: bila je pravzaprav krovna organizacija novonastalim strankam. Kako je to nastajalo, kaj se je takrat dogajalo? Ali ste se zavedali, kaj bo nastalo, ali ste naivno pričakovali, da bodo vsi za to, da obstaja še naprej neka krovna organizacija?**

Smole: V socialistični zvezi smo normalno sprejeli ustanavljanje političnih zvez, ki so se potem preoblikovale v politične stranke. Bili smo predmet zelo ostrih napadov vodstev v Beogradu in tudi vseh republiških vodstev v Jugoslaviji, vključno s Kosovom, ker so menili, da izdajamo interese socializma in dopuščamo večstrankarski sistem. Znamenit je govor nekdanjega predsednika Predsedstva SFRJ Raifa Dizdarevića v Beogradu, ko je direktno napadel SZDL Slovenije, da je z »dežnikom«, ki ga je držala nad političnimi zvezami, šla v protiustavno rešitev, v odpiranje vrat večstrankarskemu sistemu. Danes liderji teh političnih strank večinoma ne priznajo te vloge, ki jo je SZDL odigrala. Mislim, da bi se brez socialistične zveze te politične stranke veliko težje uveljavljale. Ko sem takrat govoril o potrebi po tako imenovanem, sedaj to rečem pogojno, nadstrankarskem sistemu, sem se v bistvu zavzemal, ne za prepoved ustanavljanja političnih strank, ampak za neko povezovalno vlogo vseh političnih strank na nekaterih skupnih interesih nacionalnega značaja. To je bilo doseženo edino ob plebiscitu za neodvisnost Slovenije, pri vseh drugih zadevah pa žal do tega ni prišlo.

***Panorama:* Parole, kot so »Smole dole« in podobne so bile takrat v Beogradu zelo glasne. Celo tako, da ste se morali izogibati preveč prometnim ulicam in skrivoma iti na letališče. Kakšno je bilo takrat vzdušje? Predvsem z vidika, koliko je tedanje politično vodstvo Slovenije po vaši oceni bilo tisto, ki je pretehtalo v tej smeri, da je Slovenija postala mnogo bolj samostojna in je stopila v smer samostojne in suverene Republike Slovenije?**

Smole: Tedanje politično vodstvo je tu odigralo zgodovinsko vlogo. Mislim, da je bila ta vloga mnogo bolj pomembna kot pa vloga strank tako imenovane slovenske pomladi. Mi smo takrat kot predstavniki Slovenijo nosili glavno težo napadov, bremen in bili najbolj na udaru. Nekateri to danes absolutno pozabljajo. Vendarle smo se zavzemali za veliko stopnjo neodvisnosti Slovenije in jo tudi dosegli v okviru Jugoslavije. Tako da brez SZDL in političnega vodstva Slovenije, ki ga je takrat vodil Janez Stanovnik kot predsednik predsedstva, in brez predhodnih dejavnosti in konec koncev brez predhodnih prizadevanj za krepitev teritorialne obrambe Slovenije ne bi bilo možno speljati neodvisnosti Slovenije na takšen razmeroma neboleč način, kot je to bilo speljano. Stvari so povezane, in če kdo misli, da se je cela stvar začela samo s tako imenovano pomladjo, se moti.

> ***"Moja zelo dobra znanka Edina Rašidović, ki je bila predsednica Socialistične zveze Bosne in Hercegovine mi je večkrat rekla, ali se sploh zavedam, kaj se bo zgodilo v Bosni in Hercegovini, če pride do nacionalističnih spopadov. »Kri bo tekla po zakonskih posteljah,« je rekla."***

***Panorama:* Omenili ste Janeza Stanovnika. Vsi pravijo, da je bil dejanski lider Milan Kučan. Nekateri celo trdijo, da je za vsem stal Stane Dolanc, ki da še danes stoji za vsem državnim in političnim ter gospodarskim dogajanjem.**

Smole: Milan Kučan ima nesporno pomembne zasluge zlasti pri razčiščevanju zadev v vodstvu Zveze komunistov Jugoslavije. Kakšna je bila tu vloga Staneta Dolanca, je težko oceniti. Danes Stane Dolanc gotovo nima nobenega vpliva v Sloveniji. To kar nekateri govorijo, da je Dolanc »siva eminenca« v Sloveniji in da vpliva na Kučana, je zame iz trte zvito. Dolanc se je tudi pravočasno umaknil iz političnega življenja in se mi zdi skrajno neodgovorno, da se ga sedaj napada in se mu pripisuje neka skrivna vloga. Gotovo pa je vedno bil zaveden Slovenec, ki se je v vseh zveznih organih vedno zavzemal za interese Slovenije. To bi mu morala tudi slovenska javnost enkrat priznati.

***Panorama:* Bili ste udeleženec zadnjega kongresa Zveze komunistov Jugoslavije. Kakšni so bili vaši osebni občutki takrat, glede na to, da ste bili mnogo let v Beogradu, kjer ste imeli tudi mnogo prijateljev in znancev? Nekaj se je verjetno v tem človeškem smislu zrušilo. V političnem je jasno, da se je zrušilo.**

Smole: Zrušilo se je zelo veliko. Na to Jugoslavijo sem gledal z vsemi njenimi notranjimi težavami zelo pozitivno. Ta Jugoslavija na čelu s Titom in tudi z veliko kreativno udeležbo Kardelja je vendarle zagotavljala več kot štirideset let mirno življenje vsem njenim občanom. Ni bilo nobenih konfliktov v Bosni med Srbi in Muslimani, Hrvati. Ta Jugoslavija je ogromno dosegla v notranjem razvoju, dobila je večjo mednarodno afirmacijo, kot bi ji šla po številu njenega prebivalstva. Ve se, kaj je Jugoslavija pomenila. Zame je bil propad Jugoslavije nekaj tragičnega. To tragedijo sem ocenil v tistem trenutku, ko je bil na pohodu velikosrbski šovinizem, 8. seja, Milošević. Takrat je meni postalo Jasno, da v takšni Jugoslaviji, ki jo hoče Milošević pretvoriti v velikosrbsko, ne bomo mogli živeti. Je pa seveda, objektivno gledano, razpad Jugoslavije nekaj zelo težkega; konec koncev tudi ta cena, ki se je morala plačati s stotisoči mrtvimi, ranjenimi in invalidi v vseh teh vojnah. To je nekaj grozljivega. Težko se je vračati na osnovna vprašanja, zakaj se je to zgodilo. Mislim pa, da bi vsak pošten opazovalec moral priznati, da je vendarle v času Tita, Kardelja, Bakarića ta Jugoslavija normalno živela in delovala, da ni bilo resnejših notranjih mednacionalnih konfliktov.

***Panorama:* Vendar pa je bil na drugi strani tako izurjen in močan represivni aparat, da takšni konflikti verjetno niso bili možni.**

Smole: To ni bila stvar represivnega aparata. Dobro poznam razmere v Bosni in Hercegovini. Saj so se tudi Muslimanke poročale s Srbi, Hrvati in obratno. Te družine so živele popolnoma normalno. Ni bilo nobenih nacionalnih napetosti. Če govorimo o represivnem aparatu, so ukrepi proti nekaterim skrajnim nacionalistom seveda bili. Vendar dajmo na tehtnico, na eni strani deset nacionalistov, ki so bili zaprti, in stotine tisočev ubitih ljudi, ranjenih, brez domov.

***Panorama:* Tega se ne da tako postavljati. Človekove pravice so tako izjemne, da se tega ne da opravičevati z desetimi zaprtimi nacionalisti. To je tragedija tako ali drugače, vendar pa tudi teh deset nacionalistov ne bi smelo biti zaprtih.**

Smole: Oni niso bili zaprti zaradi prepričanja, zato ker so imeli nekatere svoje poglede, ampak zaradi delovanja oz. razpihovanja nacionalnih nestrpnosti, ne pa zato,. Mislim, da je treba to razlikovati. Eno je spoštovanje pogledov, če pa kdo razpihuje nacionalno nestrpnost, je pa to nekaj drugega. To je marsikje v svetu prepovedano.

Nadaljevanje na naslednji strani

Nadaljevanje s prejšnje strani

***Panorama:* Takrat je bilo tudi v Sloveniji zaprtih nekaj ljudi, za katere lahko danes trdimo, da so bili neupravičeno, od Miklavčiča do nekega novinarja, ki je bil zaprt, ker je objavil nekatere svoje poglede v zamejskem časopisu. In nenazadnje, zaprtje proti četverici, JBTZ je tudi dokaz nepravne, nedemokratične države.**

Smole: Strinjam se, da je bilo represivno delovanje absolutno nedemokratično, kolikor je represivnost sploh demokratična, je pa bilo legalno, vezano na zakone, ki so obstajali. Koliko so bili ti zakoni legitimni, pa je spet drugo vprašanje. Mislim, da niso bili legitimni. Slovenija je bila takrat prva, ki se je borila proti nekaterim, po našem prepričanju, nelegitimnim zakonom, kot je bil zakon o verbalnem deliktu itn. Slovenija je bila edina, ki že leta ni izvajala zakona o verbalnem deliktu in je bila zato v Beogradu stalno obsojana na javnem tožilstvu, političnih forumih itn.

***Panorama:* Povabljeni ste pričat v zvezi s četverico JBTZ. Kakšna je bila tu vaša vloga?**

Smole: Predvčerajšnjim sem dobil uradno vabilo predsednika parlamentarne komisije gospoda Pukla. Rečeno je, da me bodo povabili v septembru. Na to sejo bom šel, bom pa takoj na začetku povedal, da se čutim užaljenega, ker me kličejo v zvezi z zadevo, s katero nič nimam. Da sem vse, kar sem vedel, že povedal prejšnji parlamentarni komisiji in da od sedaj naprej ne bom odgovarjal na nobeno vprašanje.

***Panorama:* Menda je takrat prišel od SZDL neki stenogram Kučanove razprave na nočni seji centralnega komiteja.**

Smole: Ta stenogram je meni poslal Kučan. Bil sem tako pošten in tako naiven, da sem ga dal v branje vsem članom izvršnega odbora republiške SZDL. Ta stenogram, je z ene mize ukradel Igor Bavčar, ki bi ga lahko takrat tožil za krajo. Moram pa reči, da celotni Kučanovi razpravi s te seje nisem pripisoval kakegaposebnega pomena. Morda sem se motil, vendar pa to nima sedaj nobene zveze s četverico.

***Panorama:* Ali menite, da je moral biti z aretacijo seznanjen ves takratni politični vrh?**

Smole: Jaz sem pripadal k temu tako imenovanemu političnemu vrhu. Prej sva govorila o konferenci ZK v Beogradu. Po tem sem prišel v Ljubljano, kjer me je zjutraj moj sodelavec obvestil, da se po Ljubljani šušlja, da so zaprli Janeza Janšo baje zaradi nekih malverzacij v podjetju Mikro Ada. To je bila prva stvar, ki sem jo zvedel. Da bi o tem vedel kaj predhodno, ni govora. Zato menim, da je nesmiselno, da me s tem v zvezi vabijo na zaslišanja. Poleg tega pa po tolikih letih, po vseh teh komisijah, ki so to že obravnavale, se mi zdi nepotrebno, da se še vedno vleče ta problem četverice. Zdi se mi žaljivo, ker smo se mi izpostavljali pred Beogradom, da smo to četverico branili. Mene so v Beogradu na množičnem mitingu na sotočju Save in Donave napadli, da »Jože Smole brani vohune«. Zdaj se bom pa šel tu v Sloveniji nekomu zagovarjati čeprav niti ne vem, za kaj naj bi se zagovarjal. Skratka, odločil sem se, da ne bom odgovarjal na nobeno vprašanje.

***Panorama:* Če bi v času, ko ste prvič voščili srečen božič vsem ljudem dobre volje, nekdo trdo postavil, ali je bilo to potrebno, bi še vedno zagovarjali stališče, da je bilo to potrebno?**

Smole: Mislim, da bi bilo treba srečen božič voščiti že veliko prej. V partizanih smo dosledno spoštovali versko prepričanje. Ena od velikih napak v našem povojnem razvoju je bilo to sektašenje do vernikov. Drugo je do Cerkve, mislim do vernikov. V tem pogledu smo bili pač ena od držav, ki ni priznavala božiča kot praznika. Celo Madžarska, ki je imela sicer stalinistični sistem in je bila vključena v sovjetski pakt, je spoštovala božič in isto je bilo na Češkem in Poljskem. Pri nas se je ta stvar začela prepozno. Jaz sem sicer ateist, to pa sem naredil zato, da bi zagotovil popolno enakopravnost vseh ljudi v Sloveniji, ne glede na njihovo prepričanje.

***Panorama:* Ali vam je kdo od vodstva komunistov očital to dejanje, je bil kdo proti?**

Smole: Zelo veliko. Zahtevali so celo mojo razrešitev. Moja napaka je, da takrat nisem šel na konferenco SZDL, kot sem nameraval, in ponudil odstop. Takrat so se ti, ki so me napadali, ustrašili, da odstop ne bo sprejet, in so me mirili, naj ne jemljem stvari tako resno. Bilo pa je precej začudenja tako med starejšimi iz partizanskih vrst kot tudi med mlajšimi, ki so celo menili, da je to kršenje ustavnega načela o delitvi med Cerkvijo in državo.

***Panorama:* Cerkev je do devetdesetega leta relativno dobro živela, imela je veliko svobode, razen na nekaterih področjih. Sedaj pa je naenkrat popolnoma nezadovoljna s svojim položajem, s svojim bogastvom, ki ga ima. Kako ste takrat urejali te stvari? Ste kdaj zaznali zahteve, kaj vse bi morala Cerkev dobiti nazaj? Konec koncev ste se tudi z nadškofom večkrat pogovarjali.**

"To kar nekateri govorijo, da je Dolanc »siva eminenca« v Sloveniji in da vpliva na Kučana, je zame iz trte zvito. Dolanc se je tudi pravočasno umaknil iz političnega življenja in se mi zdi skrajno neodgovorno, da se ga sedaj napada in se mu pripisuje neka skrivna vloga. Gotovo pa je vedno bil zaveden Slovenec, ki se je v vseh zveznih organih vedno zavzemal za interese Slovenije."

Smole: Vodil sem svet za odnose z verskimi skupnostmi. Na teh svetih nikdar ni prihajalo do takih zahtev. Menim, da smo v tem svetu zagotavljali popolno enakopravnost vseh verskih skupnosti. V pogovorih z nadškofom Šuštarjem se takšne zahteve niso pojavljale. Nadškof je v pogovorih z mano izražal veliko priznanje našemu prizadevanju in mi celo povedal, da so v Vatikanu impresionirani, kako se v Sloveniji stvari urejajo, s polnim spoštovanjem katoliške Cerkve. Prepričan sem, da nadškof to lahko celo potrdi. To, kar pa se sedaj dogaja, je nekaj popolnoma novega. Mislim, da so zahteve Cerkve glede gozdov tudi posledica napak, ki so bile storjene v parlamentu pri sprejemanju zakona o denacionalizaciji. Jaz sem takrat kot poslanec opozarjal, da se ne morejo mešati hruške in jabolka. Da je eno agrarna reforma, drugo je nacionalizacija, tretje je bila sekvestracija premoženja sodelavcev okupatorja. Če bi takrat sprejeli čist zakon, ki bi se nanašal na nacionalizacijo in zagotavljal denacionalizacijo, potem teh zapletov sedaj sploh ne bi bilo. Ker Cerkev ni zgubila tega premoženja na osnovi nacionalizacije, ampak na osnovi zakona o agrarni reformi, in ne zato, ker je bila to Cerkev, ampak ker so veleposestniki zgubili velik del svoje lastnine. Agrarna reforma pa ni pogruntavščina komunistov, ampak so jo že zdavnaj izvajali v evropskih državah. Mi smo bili šele na koncu pri izvajanju agrarne reforme.

***Panorama:* Takrat ste bili poslanec, vlada pa je bila Demosova.**

Smole: Takrat je prevladalo neko Demosovo mnenje, da je treba izničiti vse, kar je bilo v Sloveniji ustvarjenega v povojnem obdobju. Tako smo izničili šolstvo, zdravstveno varstvo in šli veliko korakov nazaj od tistega, kar smo že imeli. Nič nimam proti privatnim ali cerkvenim šolam, sem pa proti temu, da to financira država. Če hoče Cerkev imeti svoje šole, naj jih ima z vsem spoštovanjem, ampak naj jih financira sama. Tu pridemo do absurda, da bo država imela iste obveznosti do javnih šol in do cerkvenih šol ali do kakih drugih privatnih šol.

***Panorama:* Kako gledate na primere, ko Cerkev zida praktično brez denarja, in zato delavci, npr. v Pionirju v Novem mestu, niso dobili plač, kot je bilo objavljeno v Mladini?**

Smole: Menim, da je na tem področju stvar popolnoma neurejena. Kolikor vem, Cerkev večine svojega dohodka sploh ne prijavlja davčni upravi. To je zame nepravno obnašanje. Vsi moramo prijavljati dohodke in bi želel, da bi se enkrat v parlamentu resno o tem pogovarjali. Konec koncev ne more imeti organizacija, ki se imenuje Rimokatoliška cerkev priviligiranega položaja, da bi čimveč svojega prihodka ne prijavljala in ne bi bila obdavčena. Takega primera v svetu ne poznam. Prijavljeno mora biti tudi tisto, kar se v cerkvi pobira kot miloščina.

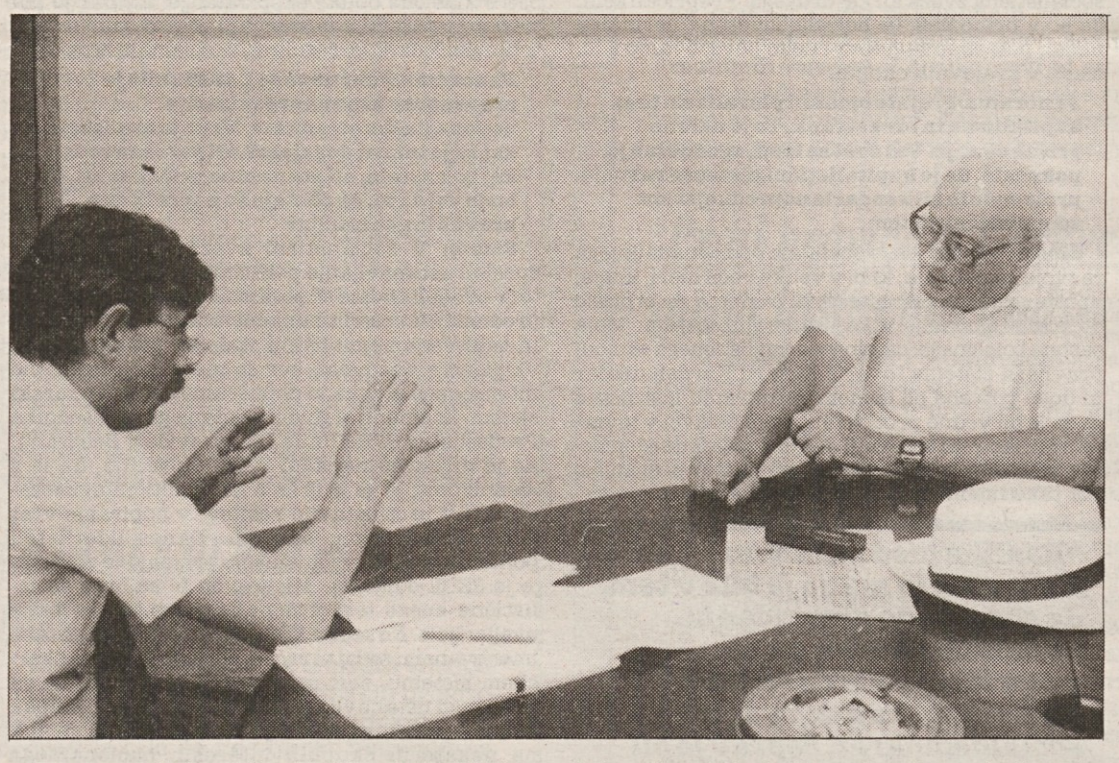

***Panorama:* Kaj menite o bivših privilegijih in kaj o sedanjih privilegijih? Če primerjamo bivše privilegije s sedanjimi, ki si jih poslanci hočejo pridobiti ali pa so si jih že v Demosovem mandatu, vidimo, da so sedanji brez primere z bivšimi, da gre za popolnoma nemoralno obnašanje teh do onih.**

Smole: To nemoralno in neodgovorno obnašanje in zahteva, da po toliko in toliko letih dobiš polno upokojitev, spet ruši pokojninski sistem. Pri tem nekateri pravijo, da bo to plačala država. Kdo pa, lepo vas prosim, plačuje državo? Vsi mi jo plačujemo. Naš pokojninski sistem je bil do brionskega plenuma bolj čist in jasen. Po brionskem plenumu pa je prišlo leta 1966 do znanih administrativnih upokojitev velikega števila udbovcev, ki so dobili na osnovi administrativne upokojitve tudi polne pokojnine. S tem se je začelo rušiti sveto načelo, da moraš imeti toliko in toliko let delovne dobe, takšno starost itn. V zadnjem času se stvari še naprej rušijo. Že s prejšnjim zakonom. Menim, da je popolnoma nesprejemljivo, da nekdo, ki je sedaj poslanec uživa ne vem kakšno dosmrtno rento in ne vem kakšne privilegije. Tisti, ki se je odločil za poslanca in jutri ne bo več izvoljen, naj se vrne v njegov poklic. To je njegov problem. Neki direktor je rekel, da ne more več priti na direktorsko mesto. Zakaj pa je potem šel za poslanca? Kje pa je rečeno, da mora biti ravno direktor? Ostro obsojam ta predlog 50 poslancev. Ne vem, če se zavedajo, kaj so podpisali. Bil sem dolgo časa poslanec, pa mi ni nikoli padlo na pamet, da sem zaradi tega naj pomembnejši človek v tej družbi in da moram zaradi tega imeti ne vem kakšne ugodnosti in podobno. Priznam, da so bili tudi prej privilegiji, vendar smo se proti njim borili. Zdaj pa hočejo privilegije dvigniti na nivo zakona. Ogorčenje javnosti na tej točki je absolutno upravičeno. To so naredili, ker se približujemo volitvam in se mnogi boje, kaj bo potem, ko ne bodo več izvoljeni. Politika je pač tveganje, ni pa poklic. Ne more biti poslanec pomembnejši kot npr. vrhunski znanstvenik ali strokovnjak. Utemeljitve, kot so celodnevno sedenje v parlamentu, pa niso sprejemljive. Lahko bi sedeli manj časa in bolj pametno delovali.

"Jaz se ne mislim z nikomer spravljati. Zame je ta ideja sprave spet nekaj umetno sforsiranega. Več kot štirideset let po vojni sploh nismo delali razlike med tistimi, ki so bili domobranci, in tistimi, ki so bili partizani. Še zlasti nismo delali razlik do njihovih otrok. In to vprašanje se sploh ni postavljalo. Živeli smo vsi enakopravno."

***Panorama:* Vi ste upokojenec. Videvamo vas, kako se sprehajate po Ljubljani s psom, ki se pred našo redakcijo kar dobro počuti, morda tudi zato, ker ste naš zvest sodelavec. Zanima nas, kaj ste bili v življenju najrajšič; bili ste v diplomaciji, v politiki, da bili ste novinar, partizan... katero od teh obdobij je bilo najlepše?**

Smole: Vsekakor novinarsko obdobje. Po poklicu sem novinar in z novinarstvom sem pričel zelo zgodaj. Zato priporočam vsem, ki gredo v politiko, naj se ne odpovejo svojemu poklicu. Novinarstvo še vedno zelo cenim.

***Panorama:* Ste upokojenec in hkrati denacionalizacijski upravičenec. Z bratom najbrž nista nikoli razmišljala, da bosta po očetu dobila kaj vrnjenega. Obstaja anekdota, da sta si z bratom zelo rada ogledovala letala na Brniku, je to res?**

Smole: Do letal nisem imel nobenih posebnih nagnjenj, razen da sem se z njimi veliko prevozil. Brat pa jih je imel rad. Glede denacionalizacije pa je znano, da sem bil proti takšnemu zakonu kot je. Zdaj ko pa je sprejet takšen, kot je, se mi zdi neumno, da bi se odpovedal pravicam, ki jih po tej denacionalizaciji imam. Moj oče in moja mati sta bila zelo napredna in sta sodelovala v Osvobodilni fronti. Ta stvar je kristalno čista. Sta pa kasneje v tem primežu nacionalizacij zgubila premoženje, ki sta ga imela. To je bila ena večja in dve manjši hiši. Gotovo jima je to »težko padlo«, še posebej ker sta podpirala narodnoosvobodilno gibanje. Dobila sta sicer minimalno odškodnino, ki pa je s tedanjo inflacijo zelo zgodaj izpuhtela.

***Panorama:* Ali se tako imenovani stari kadri še kdaj srečujete in pogovarjate, ocenjujete sedanje družbene, gospodarske in politične razmere?**

Smole: Nekateri se občasno srečujemo zelo neformalno. Kakšnih posebnih dogovarjanj tu ni. Moti me, da se je zveza z nekaterimi izgubila, da jih nikjer več ne vidim, niti v zvezi borcev ne. Nekateri so se popolnoma pasivizirali in menim, da to ni dobro. Jaz jim celo zamerim. Včasih smo se kot člani nekdanjega Predsedstva enkrat na leto srečali in poklepetali. Ne vem, če se bo to še nadaljevalo, ker se je tudi tu začelo osipati. Vsaka stvar se enkrat konča. Žal pa mi je, da ne morem priti v stik z mnogimi napredno mislečimi ljudmi v Beogradu, v Sarajevu, Skopju itn., s katerimi sem imel veliko stikov. Zgubila se je vsaka zveza in ne vem niti, kako priti do njih. To me obremenjuje, ker bi rad slišal mnenje teh ljudi, kako danes gledajo na to dogajanje. Moja zelo dobra znanka Edina Rašidović, ki je bila predsednica Socialistične zveze Bosne in Hercegovine mi je večkrat rekla, ali se sploh zavedam, kaj se bo zgodilo v Bosni in Hercegovini, če pride do nacionalističnih spopadov. »Kri bo tekla po zakonskih posteljah,« je rekla. Ona je na to opozarjala in se tudi borila za koncept demokratičnega urejanja teh zadev. Zelo bi mi bilo ljubo, če bi danes slišal mnenje Edine Rašidović, pa ne vem niti ali je v Sarajevu, ali je živa ali ne.

***Panorama:* V Sloveniji je bil tragičen razkol med vojno in po vojni. Potem smo iznašli spravo. S kom se mislite vi spraviti?**

Smole: Jaz se ne mislim z nikomer spravljati. Zame je ta ideja sprave spet nekaj umetno sforsiranega. Več kot štirideset let po vojni sploh nismo delali razlike med tistimi, ki so bili domobranci, in tistimi, ki so bili partizani. Še zlasti nismo delali razlik do njihovih otrok. In to vprašanje se sploh ni postavljalo. Živeli smo vsi enakopravno. Zdaj pa je naenkrat prišel problem razdora, ki naj bi ga rešili z neko spravo. Menim, da je sprava vladala že štirideset let. Če pa kdo meni, da sprava pomeni to, da moram jaz belogardistom in sodelavcem okupatorjev priznati zasluge za osvoboditev Slovenije, taka sprava ne pride v poštev. Pri taki spravi me ne bo zraven. Ni mi znano, da bi recimo v Franciji delali spravo in da bi se kolaboracionistom Hitlerja in uradnikom in sodelavcem vichyjske vlade dalo priznanje, da so se borili za Francijo. Ali pa da bi kdo dal priznanje italijanskim fašistom, ki so jih na veliko pobili. Menim, da je umetno ustvarjen razdor in umetno je postavljena teorija neke sprave. Jaz sem se kot človek spravil z vsemi ljudmi in nisem nikoli na nobeni funkciji ali kot glavni urednik Dela postavljal vprašanja, ali je npr. novinar, ki je bil sprejet na delo, iz belogardistične ali partizanske družine. Zame je bila važna kakovost dela.

***Panorama:* Zanimivo je, da je novinar, ki je delal pri vas, in kasnejši pesnik Jože Snoj najmanj spravljen, čeprav je včasih pel ode Titu in štirinajsti diviziji... Kako gledate na tako radikalne spremembe ljudi? Ali je bila to lažna lojalnost ali kaj?**

Smole: Verjetno je bila lažna lojalnost. Snoj bi takrat lahko odbil in ne bi pisal tega ali onega članka. Jaz ga gotovo nisem silil tega pisati. Tudi drugi sodelavci Dela so imeli popolnoma svobodne opredelitve. Ne morem drugega reči, kot da obsojam tiste, ki so nekoč pisali ode o Titu, danes pa ga polivajo z gnojnico. Jaz nisem nikoli pisal od o Titu, pisal pa sem pozitivno in skušal biti realen. In sem pri tem tudi ostal. Če pa kdo lahko v nekaj letih spremeni svoje stališče, je to njegova stvar. Menim pa, da tak človek ni kredibilen oziroma vanj ne moreš imeti zaupanja.

***Panorama:* Pravzaprav ste si v svojem času mnogo upali med politiki. Marsikaj ste jim povedali v obraz, pa vam niso zelo zamerili, ker ste bili »naš Jožko«.**

Smole: To je delno točno. Povedati je treba tudi, da sem bil odstavljen kot sekretar predsednika Tita. Bistveni razlog za to je bilo stališče hrvaškega vodstva na čelu s Savko Dapčević in Mikom Tripalom, ki me je napadalo, da pri Titu zaviram podporo »mas pokretu« in hrvaškim stališčem. V svojem življenju sem večkrat doživljal razrešitve, začenši s letom 1945, ko me je Sergej Kraigher odstavil kot predsednika mladinske organizacije, češ da sem nesposoben. Vendar teh stvari nisem nikdar sprejemal užaljeno.

Panorama:* V Mladini vas ni *nič več v Rolanju po sceni. Le tu pa tam se vas še spomnijo...

Smole: To je zato, ker nisem več aktiven v političnem življenju. Aktiven sem v predsedstvu Združene liste, vendar to ni tako izpostavljena funkcija.

***Panorama:* V Združeno listo niste prišli iz SDP, ampak iz Delavske stranke in Socialistične stranke.**

Smole: Ko je zveza komunistov prenehala obstajati, sem bil vezan na socialistično zvezo in Delavsko stranko. Najprej je bila Zveza socialistov, potem Socialistična stranka. Ko je slednja začela razmišljati o združitvi in je imela pred sabo veliko opcij, sem se zavzemal, da bi se pridružila Združeni listi. Na žalost je bila večina za vključitev v Liberalno demokracijo. Danes sem še vedno aktiven član Delavske zveze in ocenjujem, da je Delavska zveza znotraj Združene liste zelo pomemben dejavnik, kot garancija, da bo ta stranka vendarle leva stranka. Moram reči, da se s svojim kolegom Borutom Pahorjem, ki govori o umirjeni levi stranki, ne strinjam. Ne vem, kaj pomeni to umirjena leva stranka. Stranka je leva ali desna ali sredinska. Kako pa bo neka leva stranka izvajala svojo politiko, koliko bo pri določenih vprašanjih bolj radikalna, na drugih pa manj, kje bo umirjena in kje manj umirjena, to pa je stvar politike stranke. Menim, da smo do sedaj v Združeni listi vendarle uspevali spoštovati vsa različna mnenja, in menim, da je dobro, da so mnenja različna. Vendarle pa smo uspeli priti do konsenza glede leve usmeritve, kar je bilo potrjeno na velenjskem kongresu. Imam pa pripombo na direkcijo moje stranke, da objasnem stališču, ki je bilo sprejeto glede gozdov in Cerkve, takrat direkcija stranke in tudi poslanski klub Združene liste socialnih demokratov nista nič storila. Pobudo je prevzel Jelinčič, za kar sem mu sicer hvaležen, vendar pa krivim vodstvo moje stranke, da ni obveze iz Velenja tudi izpeljala, kar bi morala. Vodstvo stranke ni ničesar spremenilo glede načelnega odnosa do tega vprašanja, to je čisto. Zamerim pa, da ni bila izpeljana akcija v parlamentu.

***Panorama:* Vaša knjiga »Zapisi novinarja komunista«, ki je izšla pri naši založbi je šla dobro v promet. Verjetno je k temu prispeval tudi naslov redkokdo si upa povedati, da je komunist.**

Smole: Jaz sem vedno govoril, da sem komunist, in čudim se nekaterim, kako se temu izmikajo. Saj vendar javnost ve, kdo je bil koliko aktiven kot član zveze komunistov in nekateri tudi idejno prepričani komunisti. Rad bi, da bi se manj ljudi sprenevedalo in bi povedali, da so bili komunisti in so še.

***Panorama:* Ali pripravljate kakšno novo knjigo?**

Smole: Pripravljam knjigo z naslovom Obremenjeni s preteklostjo. V tej knjigi bi rad razčistil, kaj je bilo pozitivnega v preteklosti in kaj negativnega. Neumna se mi namreč zdi teorija, ki jo nekateri tudi v naši stranki nenehno ponavljajo, da imamo na sebi nahrbtnik preteklosti. Govorim, da je ta preteklost za stranko pretežno pozitivna zadeva, da pa je bilo v preteklosti tudi nekaj negativnega, s čimer je razčistila in bo treba še razčiščevati. Če bom uspel, pa ne vem.

Marjan Horvat

Piše: Vekoslav Grmič

PARTIZANSTVO IN DRŽAVA

Spoštljivo in hvaležno se danes spominjamo brezupnega boja 21 partizanov v votlini Taborske stene z Italijani, v katerem je padla polovica naustrašnih borcev. Teh partizanskih žrtev na oltar domovine se spominjamo v jubilejnem letu zmage nad fašizmom, ki jo žal skušajo danes nekateri pri nas prikazati celo kot nesrečo, ker so pač izdajalci takrat doživeli svoj poraz, skupno s svojimi gospodarji. Vendar očitnih in splošno priznanih vrednot ni mogoče prevrednotiti ali, še bolje, razvrednotiti.

Partizanstvo in OF pomenita za slovenski narod tako prelomnico kot noben dogodek v njegovi zgodovini do danes, iz njega je izšel ta narod prekaljen in pripravljen na nove podvige. Domovina je postala zanj najvišja vrednota, na kateri je mogoče zidati vse druge. Partizanstvo je prispevalo v skupni boj vseh svobodoljubnih narodov žrtve, ki jih sploh ni mogoče ustrezno oceniti. To so morali priznati celo okupatorji, ki zopet niso mogli razumeti takšnega junaštva. partizanstvo je prekalilo slovenski narodni značaj in v marsičem spremenilo miselnost slovenskega naroda, tako da ga zares ni mogoče pozabljati ali prezirati.

Partizanstvo je dalo našemu narodu v roke legitimacijo, s katero se lahko s ponosom legitimira v skupnosti narodov, ki so se uprli najhujšemu sovražniku evropske kulture, civilizacije in krščanstva, nemškemu nacizmu in fašizmu. Zato je naravnost blazno in hudičevo delo to legitimacijo kakorkoli danes skušati razvrednotiti.

Partizanstvo je začelo odločno pot v smeri lastne slovenske državnosti, ki smo jo končno tudi dosegli, saj je s svojim bojem dejansko zaščitilo obstanek vseh vrednot, iz katerih je slovenski narod črpal doslej svojo življensko moč, ki pa so jih okupatorji hoteli pogaziti.

Zato je prav, da se vedno spoštljivo spominjamo žrtev, ki so padle v tem boju, ki je seveda večkrat bil tudi hudo krut, ker so partizane k temu prisilili zločinski okupatorji in nič manj kruti njihovi sodelavci. Tistim, ki danes govorijo samo o nekih zločinih med osvobodilnim bojem, bi vsekakor smeli odgovoriti v evangelskem stilu: Kdor je brez greha, naj vrže prvi kamen na partizane. In če bi bili ti »pravičniki« iskreni, bi morali obmolkniti kakor pismouki in farizeji, ki so h Kristusu pripeljali grešnico, da bi jo obsodil. Partizani se torej lahko s ponosom ozirajo na svoje veliko dejanje upora zoper nacizem in fašizem. bojevali so se za svobodo, za domovino, ki bi jo smeli zapisati z veliko začetnico, in zvestobi svojemu narodu v Slomškovem duhu podredili vse drugo, kar lahko v resnici uspeva samo na tej zvestobi, tudi vero.

Odločitev za oboroženo odpor zoper okupatorja, ki so hoteli uničiti slovenski narodi in so te načrte tudi že uresničevali, je bila tudi s krščanskega vidika moralno upravičena. Bila je v skladu s katoliškimi načeli o samoobrambi pred nelegitimno oblastjo, ki je bila hkrati povsem nečloveška. Tisti, ki so se odločili nasprotno in se podali v bratomorni boj skupno z okupatorji, so ravnali nemoralno, kolikor so se tako odločili premišljeno in prostovoljno. Vendar moramo danes znati vsi odpuščati in tako res skupno zidati lepšo prihodnost slovenskega naroda iz prepričanja, da je narodnost temeljna vrednota, ki je ne sem zapsotavljati ali celo poteptati nobena ideologija ali vera. Upajmo, da bo tudi Katoliška cerkev na Slovenskem kmalu storila v tem pogledu svojo dolžnost in sejala povsod brezpogojno ljubezen in odpuščanje. Njej pa bodo potem sledili končno prav tako tisti, ki se znova in znova sklicujejo na svoj krščanski etos. Upajmo! Večna slava spominu padlih partizanov in partizank in vse priznanje borkam in borcem v času osvobodilnega boja.

Piše: Martin Ivanič

»JANŠEVIZEM«

Brez težav bi se dalo dokazovati tezo, da se skušajo v krizi demokracije uveljaviti avtoritarne ideologije in stranke. Demokracija (zreducirajmo jo na enakopravno kosanje vseh političnih strank pri vodenju družbe!) naj bi zagotavljala uveljavljanje čim bolj univerzalnh družbenih interesov, prevlada ene stranke (partije; part = del) pa prejkone zagotavlja uveljavljanje zgolj parcialnih ciljev.

V primeru slabotne demokracije (bodisi, da je še nerazvita, nekonsistentna ali pa je zašla v krizo) se avtoritarne rešitve, značilne po svoji "odločnosti", ponujajo kot najbolj učinkovite bližnjice do rezultatov. Sproži se torej boj za vpliv zlasti na določene dele populacije, praviloma na mladino in izobraženstvo. Ker pa krizo demokracije skoraj po pravilu spremljajo tudi gospodarsko-socialne težave, ki najprej zadenejo množico "lumpenproletariata", se bije tudi boj za njeno (politično) osvojitev.

Več teh značilnosti slovenska družba pozna tako v preteklosti kakor tudi danes. Znan je spopad leve in desne militantne politike za vpliv na volilno in drugače pomembne skupine populacije v dvajsetih in tridesetih letih. Ni dvoma, da je takrat potekal spopad dveh "izmov" za vpliv na socialnopolitično bazo slovenske družbe. In prav tako ni nobenega dvoma, da se nekaj podobnega, vendar najbrž manj drastičnega dogaja v sedanjem času. Takšen spopad na silo deli pluralistično polje na dva pola in vsak uspeh enega pola izziva zaostrovanje na drugem polu. Vmesni politični členi (stranke in posamezniki) so v takšnih razmerah prisiljeni k opredeljevanju med njima ali pa jim grozi politično vegetiranje ob robu. Temu pritisku "sredina" pogosto podleže, so pa tudi izjeme, ko lahko prav v takšnih okoliščinah edino sredina igra razmeroma pošteno politično igro. Takšen primer je prejkone Demokratična stranka; zadnjo manifestacijo poštenosti si je privoščila v občutljivem primeru "popravljanja" poslanskih plač. Objektivno pa je tako, da vsako ravnanje sredine v danem položaju krepi položaj enega od prej omenjenih političnih polov, ki se spopadata za prevlado.

Predvsem zaradi izkušnje, da večja uspešnost enega pola izziva zaostrovanje in kmalu lahko tudi ekstremne poteze drugega pola, je Janševo zaostrovanje političnega kurza na slovenskem političnem odru zagotovo zaskrbljujoče. Toda ves čas je treba gledati oba pola v medsebojni korelaciji. Med analitiki ni opaziti dovolj prizadevnosti, da bi vzpon "janševizma" (zlobno rečeno mi je ta izraz bližji kot npr. janšizem - že zato, ker je bližji boljševizmu, marsikaj v ravnanju janševcev pa spominja na boljševiške manire in namere) ocenjevali v kontekstu celotnih razmer v družbi. Ni dvoma, da stanje slovenske demokracije z začetniško anarhičnostjo, odsotnostjo moralnih in pravnih pravil in sankcij, vsaj premalo pregledno, če že ne kriminalizirano preobrazbo lastnine, disfunkcionalnostjo sistema v več segmentih, zlasti v "policijskem" in pravosodnem, idr. v mnogočem pogojuje in opravičuje Janševo brezobzirno naskakovanje države in njenih trenutnih strankarsko-političnih reprezentantov. Pravim brezobzirno, ker se ne meni za dolgoročnejše posledice, marveč ozko sledi le svojim strankarskim ali celo povsem osebnim stremljenjem po moči, vplivu in morda tudi po maščevanju. Maščevanje bi lahko veljalo kar vsem državljanom, ki niso ob Janševi detronizaciji demonstrirali pred državnim parlamentom v njegovo podporo...

Za to nezdravo stanje bi sam, če skušam gledati nazorsko-politično neprizadeto, kajti svojega zmernega levičarstva ne nameravam skrivati in to me pri presoji lahko zavaja, obtožil oba porajajoča se pola. K sreči me ne more zavajati moja strankarska pripadnost; naj rečem domišljavo, da me je po moji sodbi za katerokoli sedanjo slovensko stranko škoda! Vendar se pridružujem tistim, ki menijo, da Janša ni smešen (no da, smešna je njegova skrb za slovenščino, posebej, kadar on to izgovori po grosupeljsko!), marveč nevaren. Vendar ne izhajam iz njegove morebitne nevarnosti za druge velike stranke. Nevaren je za stanje, za bližnjo perspektivo slovenske (politične) demokracije, saj metanje družbe iz vsaj deloma že uhojenih demokratičnih kolesnic ne pomeni nič drugega kot velikansko trošenje družbene energije in dragocenega časa.

Če pa ocenjujemo, da "janševizem" ni smešen, marveč nevaren, morda nevaren celo proti lastni volji, saj bi sicer mirne duše lahko navrgli očitek o "izdajstvu nacionalnih koristi", tedaj se je treba z njim ukvarjati. Posmehovanje politikom, ki radi jahajo divje konje brez uzde, nas je že večkrat soočilo s trpkimi posledicami. Po mojem tudi zaradi tega, ker konkretno Janša ne želi delovati smešno, temveč resno. Torej se bo še bolj zagrizel. Vsekakor pa se je pri ocenjevanju Janše vedno treba ozirati tudi po dogajanju na drugi strani "bojnega polja". Od površinskega zgražanja nad janševizmom bi se kazalo spustiti med korenine. Pod površinskim zgražanjem pa ne kaže razumeti samo tega, kako so socialdemokrati ukradli ljubljansko proslavo, ampak tudi površno navado, da skušajo druge stranke uspešno tekmico spotikati, namesto da bi tudi same naredile kaj pozitivnega in na ta način "ogrozile" uspešnost drugih.

Kar zadeva krajo ljubljanske proslave, želim za bolj veder konec spomniti, kako so se komunisti pred 2. sv. vojno trudili, da so vsako javno prireditev (skupno ali strankarsko) izrabili in jo v bistvu naredili za svojo. Nasprotniki so jih zato zmerjali s steničarji. Janševi tudi v tem pogledu niso padli "daleč od drevesa".

Piše: Jože Smole

NEJASNO

Prepoved prodaje orožja vsem državam na območju nekdanje Jugoslavije, je bila velika napaka. Z njo so na enak način obravnavali napadene suverene države in napadalca. Že to je privržence "velike Srbije" objektivno spodbujalo k še agresivnejšemu ravnanju.

Srbski nacionalistični skrajneži na čelu z Miloševićem in Karadžićem so uspeli velik del svetovne javnosti prepričati, da v Bosni in Hercegovini ne gre za napad na suvereno državo, ampak za državljansko vojno. Prav nasedanje tej trditvi je botrovalo vsem dosedanjim neuspehom Združenih narodov.

Svetovna organizacija do zdaj praviloma ni posegala v državljanske vojne. V okviru sistema kolektivne varnosti je nudila zaščito vsaki napadeni državi. Tako je v petdesetih letih ravnala v korejski vojni in nedavno ob iraški zasedbi Kuvajta. Pri obravnavanju krvave morije v BiH pa je v vodstvenih strukturah Združenih narodov ves čas vladala prava zmešnjeva, ki se je prenašala tudi na protislovno ravnanje Nata in Evropske unije.

Korenine te zgrešene usmeritve segajo še v osemdeseta leta, ko so zahodneevropske države in ZDA podcenjevale znani memorandum Srbske akademije znanosti in naknadni pohod Miloševićevega velikosrbskega gibanja. Napaka, ki so jo v tridesetih letih storile s podcenjevanjem Hitlerjevega nacionalističnega pohoda, se je ponovila z napačno oceno hude krize v SFRJ, ki so jo povzročili grobi napadi na Albance na Kosovu, ukinitev avtonomnih pokrajin Vojvodine in Kosova ter posledično grob napad na enakopravnost narodov in narodnosti v tedanji Jugoslaviji. Takrat bi se mednarodna javnost morala zdramiti in ukrepati. Obnašala pa se je tako, kot da se je to ne tiče.

Ko so se na tleh nekdanje SFRJ začeli vojaški spopadi, ki so bili posledica srbskega nepriznavanja načela o samoodločbi narodov, so zahodni državniki živeli v iluziji, da bodo s prepovedjo prodaje orožja zaustavili krvavo morijo. Pri tem so podcenjevali dejstvo, da je ostalo ogromno orožja od nekdanje JLA, ki je bila ena najbolj oboroženih vojska v Evropi. Poleg tega se očitno niso zavedali, da nobena prepoved ne bo preprečila nakupa orožja na svetovnem črnem trgu. "Trgovci s smrtjo" so si tako zagotovili mastne zaslužke.

Tudi mnoge države niso spoštovale tistega, za kar so glasovale v Združenih narodih. Rusija, na primer, je obilno gospodarsko pomagala Srbiji in s tem izničila velik del gospodarskega embarga. Poleg tega je Beogradu po raznih kanalih pošiljala orožje. Tudi Grčija, tradicionalna zaveznica Srbije, je bila vključena v to podporo. Nekatere islamske države, zlasti tiste, ki so obogatele z nafto, pa so obilno financirale vlado v Sarajevu in jo oskrbovale z modernim orožjem.

Sedaj je prepoved prodaje orožja, ki jo je uvedel Varnostni svet ZN, tudi formalno načeta. Predstavniki islamskih držav so na nedavni konferenci svetu razglasili, da prepovedi prodaje orožja vladi BiH ne bodo spoštovale. Piko na i pa je dal senat najmočnejše svetovne velesile z odločitvijo o enostranski razveljavitvi embarga. Ta odločitev je zaostrila odnose med predsednikom ZDA in kongresom, še bolj pa poglobila razhajanja med zahodnimi zavezniki. Sedaj je še manj jasno, kaj bo z modrimi čeladami v BiH in na Hrvaškem. Ravnanje posameznih držav, med njimi Rusije, pa je povsem nepredvidljivo.

Če bo odločitev ameriškega kongresa obveljala, bo vlada BiH deležna ameriške pomoči v orožju. To bi lahko okrepilo položaj njene vojske. Toda tudi tisti ameriški senatorji, ki so se že dolgo vneto zavzemali za enostransko ukinitev prepovedi prodaje orožja vladi BiH, so dali jasno vedeti, da so odločno proti pošiljanju ameriških vojakov v to državo. Pristajajo samo na udeležbo ameriških letal v operacijah Nata.

Kaj se bo dejansko zgodilo se bo pokazalo kaj kmalu. Srbski napadi na varovano območje Bihaća se nadaljujejo, hrvaška vojska pa je že začela svojo ofenzivo na Srbsko krajino.

arena

Piše: Boža Gloda

Dr. Janez Drnovšek

Predsednik vlade dr. Janez Drnovšek in obrambni minister Jelko Kacin sta poskrbela za novo slovensko posebnost. Javno sta demonstrirala neusklajenost pri tako pomembni kadrovski potezi kot je (za)menjava načelnika generalštaba in imenovanje novega načelnika generalštaba. Vse skupaj se zdi nepojmljivo, neresnično. Predsednik vlade v posebnem pismu obrambnega ministra poučuje, da je »zamenjava načelnika generalštaba zelo pomembna kadrovska sprememba, o kateri odloča vlada«

POSEBNEŽ

in da se je zaradi tega po posvetu s koalicijskimi partnerji in člani vlade odločil, »da bodo o predlogu zamenjave načelnika generalštaba slovenske vojske odločali v rednem postopku na seji vlade po avgustovskih dopustih«. Očitno tudi zato, ker se »zaradi predlaganega hitrega postopka« to vprašanje nepotrebno politizira in zbuja občutek »izjemnosti«.

Premier dr. Drnovšek s tem (javnim) pismom priznava, da vlada v njegovi vladi nered. Seveda bi se morali (v načelu) najprej zgražati nad ministrom Kacinom, ki je poskušal pomembno kadrovsko zamenjavo tako rekoč izsiliti. V vsaki normalni državi bi takšno početje ustrezno razčistili in sankcionirali znotraj vladnih okvirov, brez vključevanja javnosti in opozicijskih strank. Pri nas pa očitno ne gre za normalne razmere in za normalno delovanje kabineta. In zato odgovornost za nenormalnost leti predvsem na prvega moža v vladi. Zakaj dopušča samovoljo ministrov? Hkrati pa je obrambni minister samo dan ali dva pred opozorilnim Drnovškovim pismom na nacionalni televiziji kategorično izjavljal, da je s svojim predlogom o zamenjavi načelnika generalštaba seznanil tako predsednika države kot (»seveda«) predsednika vlade in oba (po Kacinovi interpretaciji) očitno nista imela nič proti temu. Je morda takrat Drnovšek opozoril Kacina, da je to »tako pomembna zamenjava«, da ne prenese nikakršnih horuk akcij in improvizacij? Ali premier dr. Drnovšek nevešče popravlja slab vtis, ki je v delu javnosti nastal tudi z njegovim sodelovanjem ali pa vsaj zaradi njegove prevelike brezbrižnosti? Kako je mogoče pojasniti, da koalicijski partnerji spet niso bili pravočasno obveščeni (in konsultirani) o nameravani kadrovski spremembi.

Vlada in njeni posamezni deli se zapletajo v medsebojne nesporazume in spopade, namesto da bi se enotno (in z argumenti) odzivali na očitke opozicijskega Janeza Janše, da gre pri nameravani zamenjavi načelnika generalštaba Gutmana za nadaljevanje »čistk v slovenski vojski in za obračun z osebnostmi, ki so odigrale najpomembnejšo vlogo v vojaški obrambi slovenske samostojnosti«.

Ob Kacinovem in Drnovškovem primeru je lahko najbolj zadovoljna prav slovenska opozicija.

Miloš Kovačič

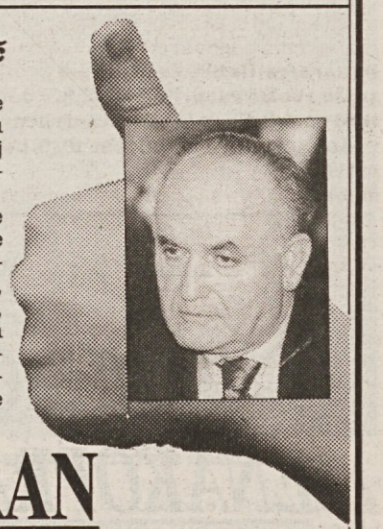

Direktor novomeške Krke Miloš Kovačič je v zadnjem času kar nekajkrat povzdignil svoj glas proti slovenski »omejenosti«.

Administrativno omejevanje najvišjih plač za direktorje je označil kot uvajanje komunističnih meril najslabše vrste, kot slovensko varianto Maovih, Hroščovovih in Ceausescujevih ideologov. Na konkretnem primeru svojega koncerna je pokazal in dokazal, kakšnenesmisle

RAZOČARAN

in probleme lahko v gospodarskem življenju povzroči nepremišljeno in nestrokovno odločanje parlamenta. V Krki so se nenadoma po plačah, torej tudi po pomembnosti, našli v isti skupini ljudje, ki sicer niso avtomatično primerljivi. To pa pomeni, da zakon, ki bi moral (poleg vseh drugih) spodbujati predvsem poslovnost, tržno usmeritev in tržno tekmovanje, uvaja sumljivo obliko enakosti in uravnilovke. Miloš Kovačič je povsem odkrito izjavil, da ne more soglašati z rešitvami, ki v višini plač izenačujejo direktorje pogrebnih zavodov, pekarn in drugih manjših podjetij z direktorji Petrola, Leka in s posameznimi direktorji Krke, ki se vsak dan preizkušajo in potrjujejo z najvišjimi strokovnimi znanji in dosežki. Kam to vodi - v katastrofo, pravi Kovačič. Državi, ki tega ne zna ločiti, vrednotiti in ustrezno stimulirati, se slabo piše, bi lahko na kratko strnili bistvo Kovačičevih kritičnih pripomb.

Posebej velja opozoriti na Kovačičevo »trdno prepričanje«, da ni normalno, da se v plačah primerjata njegov razvojni direktor in poslanec Ivo Hvalica (SDSS). Tisti, ki temeljiteje spremljajo delo poslanca Hvalice in ki slutijo, kaj je dolžnost in odgovornost razvojnega direktorja farmacevtskega giganta, ki se mora potrjevati v konkurenčni tekmi v znajbolj razvitimi svetovnimi farmacevtskimi proizvodnjami, bodo že vedeli, na kaj je pri tem mislil Miloš Kovačič in zakaj se je odločil ravno za takšno primerjavo.

»Do tovarne Krke se ne obnaša ponižujoče le država, ampak tudi občina,« je nedavno dejal Miloš Kovačič. »V komisijo za davčno politiko, proračun in finance modri novomeški politiki niso predlagali niti enega Krkinega strokovnjaka, čeprav je Krka najprofitnejše slovensko podjetje, ki je ustvarilo 80 odstotkov vse dolenjske akumulacije. V komisiji tudi ni niti enega Revozovega strokovnjaka, čeprav je Revoz največji slovenski izvoznik. Zato pa je predsednica komisije članica stranke, ki je dobila na lokalnih volitvah največ glasov, doslej pa o njenih gospodarskih uspehih in dosežkih nismo ničesar slišali...«

Seveda pa je značilno in žalostno, da doslej na mnoge Kovačičeve pripombe in ugovore ni bilo javnih odzivov. Ali to pomeni, da poklicani ne znajo in ne želijo slišati nobenega drugega glasu kot svojega?

POHORJE – OAZA NEIZKORIŠČENIH TURISTIČNIH MOŽNOSTI

Pohorje s svojimi prostranimi gozdovi, osamelimi jezeri, prijaznimi visokogorskimi kmetijami, vinogradi na južnih obronkih in s številnimi kulturnimi in naravnimi znamenitostmi bi lahko bilo biser v naši turistični ponudbi. Žal pa večina turističnih zmogljivosti na Pohorju v teh dneh, ko je poletna turistična sezona na vrhuncu, sameva. Najbolj zveste in marsikje tudi edine obiskovalke prostranih pohorskih planot so krave, ki jih čez poletje tja pripeljejo okoliški kmetje. Drugače je le na Zreškem Pohorju, ki je dokaz, kako uspešno bi bilo mogoče na območju Pohorja razvijati domači in tujski turizem, če bi se njegovega razvoja lotili tako zavzeto kot turistični delavci v zreški občini in še zlasti v Uniorju.

Prostrani pohorski gozdovi poleti v glavem samujejo

Slovenske gore privabijo tretjino vseh turistov pri nas

Strategija razvoja slovenskega turizma, ki jo je pred nedavnim sprejel državni zbor, obravnava več turističnih območij v Sloveniji: obalo, gore, naravna zdravilišče, mesta in podeželje. Med vsemi turističnimi območji zavzema slovenski planinski svet pomembno mesto, saj v gorskih krajih zabeležijo vsako leto približno tretjino vseh nočitev domačih in tujih gostov v Sloveniji, zanimanje za letovanje v slovenskih gorah pa se iz leta v leto povečuje.

Po prvih predhodnih podatkih Zavoda za statistiko Republike Slovenije je v prvih šestih mesecih letošnjega leta obiskalo slovenske gore okoli 183 tisoč domačih in tujih gostov, ki so ustvarili 615 tisoč prenočitev, kar je za 12 odstotkov več kot v enakem obdobju lanskega leta. Domači gostje so do konca junija letos v gorskih krajih ustvarili okoli 340 tisoč prenočitev oziroma za sedem odstotkov več kot v prvih šestih mesecih lanskega leta, tuji gostje pa so v tem obdobju v turističnih zmogljivosti v slovenskih gorah ustvarili več kot 276 tisoč prenočitev oziroma kar 19 odstotkov več kot v enakem obdobju lani. V gorskih krajih so v letošnjem prvem polletju domači in tuji gostje ustvarili 26 odstotkov vseh nočitev v Sloveniji, povprečno pa so bili turisti v naših gorah 3,4 dneva.

Turistično rekreativni center na Rogli in ...

Vse torej kaže, da bo letos obiskalo slovenski planinski svet več turistov kakor lani, ko je bilo v naših gorah 443.223 domačih in tujih gostov oziroma 10 odstotkov več kot leta 1993, ko so ustvarili 1.411.855 nočitev oziroma za 12 odstotkov več kot leto poprej. Zanimivo je, da so lani v naših gorah domači gostje ustvarili za dva odstotka manj nočitev kot leta 1993 (253.917), medtem ko se je število nočitev tujih turistov povečalo v primerjavi s perdlanskim letom kar za 37 odstotkov. Tuji gostje so lani ustvarili v naših gorskih krajih 189.306 nočitev.

Da turistične zmogljivosti v naših gorah kljub čedalje večjemu zanimanju tujcev še zdaleč niso do kraja izkoriščene in da imajo naši gorski kraji še veliko možnosti za turistični razvoj, pa pove podatek, da je bilo v letu 1990 v slovenskih gorah 600.005 domačih in tujih gostov, ki so tistega leta ustvarili 2.117.918 nočitev.

Primerjava polletnih podatkov za 1990 in 1995 leti pove, da turizem v naših gorah po številu gostov še vedno za okoli 5 odstotkov zaostaja v primerjavi z nekdanjimi časi, število nočitev pa je bilo v prvih šestih mesecih letošnjega leta kar za 31 odstotkov manjše kakor v enakem obdobju leta 1990.

Turizem na Mariborskem Pohorju že desetletja nazaduje

Medtem ko se med domačimi in tujimi turisti vendarle iz leta v leto ponovno povečuje zanimanje za dopustovanje v naših gorah, pa večina hotelov in drugih turističnih zmogljivosti na Pohorju od Maribora do Slovenj Gradca bolj ali manj sameva. V letošnjem prvem polletju je po predhodnih podatkih Zavoda za statistiko Republike Slovenije denimo Mariborsko Pohorje, ki se postavlja z največjimi smučišči v državi, obiskalo le okoli 600 tujih in 2400 domačih gostov, ki so na Pohorju tudi prenočevali. Skupno so na Mariborskem Pohorju (gre za kraje Lobnica, Hočko Pohorje, Pivola in Slivniško Pohorje) v prvem polletju letošnjega leta domači in tuji gostje ustvarili okoli 10.400 nočitev, kar je celo za 18 odstotkov manj kot leto poprej.

Sicer pa tudi leta 1994 turistična bera na Mariborskem Pohorju ni bila velika. V tamkajšnjih hotelih in domovih je 4.168 domačih in 1184 tujih gostov ustvarilo skupno 19.430 nočitev (domači gostje 14.955, tuji gostje pa 4.775). Sicer pa se je stagnacija turizma na Mariborskem Pohorju začela že pred desetletji. Za razliko od drugih gorskih turističnih krajev v Sloveniji so na Mariborskem Pohorju v prvem polletju leta 1990 zabeležili celo slabše rezultate kot v prvem polletju letošnjega leta. V prvih povojnih letih je zlasti delavski turizem na Mariborskem Pohorju doživel silovit razmah, že v šestdesetih letih pa je začel nazadovati Kriza mariborskega gospodarstva ga je v zadnjem desetletju še še bolj prizadela. Številna podjetja so svoje pohorske domove pustila propadati, sredstva, ki jih mariborski delavci lahko namenijo za letovanje, pa so tudi čedalje skromnejša. Ko je začel usihati delavski turizem, turistični delavci na Mariborskem Pohorju niso znali v nadomestilo privabiti tujih turistov.

Ko smo te dni obiskali Mariborsko Pohorje, smo ugotovili še poraznejšo sliko, kakor jo kaže statistika. Večina domov in hotelov dobesedno sameva. Obiskujejo jih le osameli sprehajalci, rekreativci in izletniki. V hotelu Areh, ki

---

Piše: Drago Kuhar

DRUGAČNI – ENAKOPRAVNI

***Dr. Drago Ocvirk**, v Družini, 23. julija, ste v rubriki Naš komentar objavili spis: **"Bodo katoličani tudi enakopravni?"** Bralec, ki je "komentar" prebral, se je gotovo zamislil, saj je pisanje polno neresnic, sprenevedanja, zavajanja, enostranosti, natolcevanja, laži in žaljivk. Spis je gotovo prizadel mnoge rimokatoliške vernike, če že ne kar večji del naroda, saj Slovenec, ki mu ni tuje celostno nacionalno bivanje, ne more sprejeti takega premisleka za svojega.*

*Takemu intelektualcu in teologu z doktorskim nazivom se ne spodobi pisati tako zlonamerne "komentarje". **Dr. Ocvirk**, postavite se pred ogledalo in se vprašajte: Ali se zrcalim s svojim pravim Jazom? Upati je, da bo odgovor tak, da se ne boste posvetili kritikantstvu in negaciji vsega tistega, kar ni po vaše, po vaši rimokatoliški veri in cerkvi.*

Živimo v mednarodnem letu strpnosti in smo premagali "komunistični totalitarizem", vendar pa moramo ugotoviti, da je v zameno nasilno aktiven rimokatoliški absolutizem in totalitarizem s svojim dogmatičnim enoresničjem in z vesoljno institucionalno edino resnico, ki si prizadeva dobiti nad-oblast v tostranem in v onostranem bivanju, v religioznocerkvenem in v posvetnocivilnem ter v državnoinstitucionalnojavnem življenju. Prav imate, da sta svoboda in demokracija še "krhki", ampak z vašim razumevanjem ne bosta nič bolj trdni, pravični in spoštovani, saj je rimokatoliški absolutizem in totalitarizem prisoten že od pamtiveka. Od takrat, ko se je rimokatolištvo pojavilo, saj sta bili in sta še drugačnost in enakopravnost kleru pravi trn v peti.

Govoriti, da so bili in so še rimokatoliki "brezpravni" in "tretjerazredni" državljani, je neresno in neodgovorno početje, ki ne vzdrži treznega premisleka. Sploh pa se je potrebno zamisliti, če je takih misli intelektualec, teolog z doktorskim nazivom. Da je bilo in je še rimokatolištvo "izobčeno", "preganjano" in "blateno", je bivanjsko sprenevedanje in zavajanje najprej samih vernikov, potem pa tudi vseh Slovencev. Večino prvih ste s strahovanjem in z vzgajanjem za ponižnost, za hlapčevstvo, za klečeplaštvo res z dogmatično pri-silo priklenili na klerikalistično prepričanje in verovanje, da lahko klerocerkvena oblast živi v razsipništvu in v razuzdanosti ter v bivanjskem blagostanju in v razkošju, vendar celotnega naroda vam ni uspelo in to vas žuli že kar nekaj stoletij. Ko se v družbi, predvsem pa v državi pojavijo demokracija in svoboda, individualizem in pluralizem, avtonomnost osebnosti, kategorije enakovrednosti, enakopravnosti in drugačnosti, pa se pokaže vsa vaša nezrelost in sla po nad-oblasti v vseh sferah bivanja. Tako na religioznocerkvenem kot na državnocivilnem področju življenja, saj vam je ločitev države in cerkve nesprejemljiva, ker pač ne bi mogli uresničiti svojih totalitarnih in absolutistični zahtev. Krivic, ki so se rimokatolikom v določenem trenutku res dogodile, je zanemarljivo malo, nasproti tistim, ki ste si jih, in tudi danes, skuhali sami.

*Antirimokatolištvo je prisotno, vendar ne s tako vsebino in ne s takim ciljem, kot to enostrano mislite vi, **dr. Ocvirk**. Ga je zgolj toliko, koliko ga zmerom povzroči rimokatoliški kler sam, zato ker, kar vse povprek obsojati druge, ne da bi najprej pometli pred svojim pragom, je pravi arogantni nesmisel in poniževanje in zaničevanje kakršnekoli drugačnosti in enakopravnosti. Za antirimokatolike imeti tiste, ki niso tega prepričanja, vere in nazora, tiste, ki so se vrnili k pra in k prvotnemu, k pravemu in k staremu, tiste, ki se niso vdali tujstvu, ampak so globoko čutili svojo narodno pripadnost in so z individualno ustvarjalnostjo kot dar dajali v uk in poduk vsem Slovencem, ne glede na njihovo drugačnost, slovenskost v knjižnem jeziku in knjigi, tiste, ki so se celo življenje borili proti hlapčevstvu, ponižanju, beraštvu in enoumju, tiste, ki so bili proti prisilni izterjavi cerkvenega davka, tiste, ki so si prizadevali za civilno družbo, tiste, ki niso zmogli zatajiti lastne pameti, ampak so si želeli življenje s svojo glavo, je, **dr. Ocvirk**, antiresnica in antistrpnost. Slovensko samobitno antirimokatolištvo ni nikoli gradilo na sovražnosti in na negaciji, ampak na upoštevanju in spoštovanju drugačnosti, na enakovrednosti in na enakopravnosti, na samo-vračanju k sebi, k Slovencu, k svojemu narodu. Rimokatoliški kler pa priznava le samega sebe, in to kot nekaj svetega in božjega tostran in onstran bivanja.*

Govoriti o rimokatoliški "pokončnosti", "človečnosti" in "simbolih vere" je mogoče, vendar pa je vse troje konstituirano s s pomočjo inkvizicije, saj živi spomin ne zmore lagati, zato tudi vi, celo danes, ne zavajajte in se ne sprenevedajte.

A je kdo bolj ponižal slovenski narod, Slovenca ustvarjalca in modreca kot rimokatoliška cerkev, ki je sežigala knjige v materinščini, ki je ničila slovenski knjižni jezik, cerkveni in šolski red, ki je odvzemala cerkve drugim in preganjala in do krvi pretepala in zapirala ter izganjala narodno zavedne individuume, ki so postali izgnanci in brezdomci?

"Biti brez pravic, dobrega imena in dostojanstva" je "ena najhujših oblik brezdomstva", pravite med drugim. Prav imate, vendar slovenskega brezdomstva je rimokatoliška cerkev na slovenskem povzročila ničkoliko in ga povzroča še danes. Res je, veliko "Trubarjev" je moralo v "begunstvo", da se je "v domovini bohotilo nasilje in barbarstvo", vendar pa je s tem začela rimokatoliška cerkev s klerom na čelu, kar počne na zelo perfidni, modernistični način tudi zdaj.

Trubarja bi radi izbrisali iz slovenskega živega spomina, ker če ne bi bilo njega, bi lahko sami zavladali narodu. Spomnite se, da je rimokatoliška cerkev uvedla slovenski knjižni jezik v svoje obrede šele v začetku 20. stoletja! To pa je delo za Slovence!

Zapomnite si, da če ne bi bilo Trubarja in njegovih somišljenikov ter protestantizma, ne bi bilo slovenskega naroda s takšno slovenskostjo, kot je danes!

Kdo jih je preganjal in poniževal, če ne rimokatoliški kler? Pa to samo zaradi tega, ker so bili drugačni. Vi ne poznate strpnosti in enakopravnosti, ne priznavate enakovrednosti in drugačnosti.

*Razumljivo je, da bi, **dr. Ocvirk**, radi videli tak plakat, na katerem bi vaši zemeljski svetniki propagirali dogmatično vesoljnost, nezmotljivost, nedolžnost in edino resnico, vse ostalo pa je za vas tako ali tako Nič.*

Popolnoma odveč je poudarjanje, da živimo v mednarodnem letu strpnosti, ker je za vas sprejemljiva tista "strpnost", ki jo zahteva papež.

***Dr. Ocvirk**, vsak narod ima samo eno zgodovino za svoj živi spomin, zato je absurdno, da si jo rimokatoliki vedno razlagate po svoje.*

"Zavračanje ljudi, ki so drugačni od nas, je dokaz naše, ne njihove slabosti."

ima 75 ležišč, sta ob našem obisku prenočevala le dva gosta, nič bolj živahno pa ni bilo tudi v večini okoliških planinskih koč. Sicer pa tudi turistična ponudba na Mariborskem Pohorju v poletnih dneh močno šepa. Obiskovalcem ni na voljo tako rekoč nič drugega kot sveži gorski zrak in prostrani gozdovi za sprehajanje. Komur to ni dovolj, ga na Mariborsko Pohorje pač ni.

Čez poletje samevajo tudi turistične zmogljivosti na Koroškem Pohorju

Tudi na Koroškem delu Pohorja veliko bolje. Lani je denimo na Kopah prenočevalo 1500 tujih in 3000 domačih gostov, ki so skupno ustvarili 14 tisoč nočitev, največ v zimskih mesecih. V prvem polletju letošnjega leta so na Kopah dosegli podobne razultate kot v lanskem prvem polletju. V teh poletnih mesecih pa turistične zmogljivosti v tem turističnem središču Koroške bolj ali manj samevajo.

Glavni problem turističnih delavcev tako na Mariborskem kot Koroškem Pohorju je, kako čez vse leto, še zlasti pa poleti, privabiti več domačih in tujih turistov. Problematična je tudi zimska sezona, saj je Pohorje tako dostopno, da prihjaja na njegova smučišča veliko dnevnih obiskovalcev, ki se vračajo prenočevat v dolino. Da bi zlasti tuje goste zadržali na Pohorju, bi jim morali ponuditi kaj več kot zgolj prenočišče, in to tako v zimski kakor v spomladanski, poletni in jesenski sezoni, ki imajo na Pohorju vsaka svoj čar.

Zreško Pohorje – vzor za razvoj gorskega turizma

Pred približno 15 leti je začel kolektiv zreškega Uniorja z direktorjem Marjanom Osoletom na čelu graditi in razvijati turistično rekreativni center na Rogli na Pohorju, pred leti pa so v Zrečah zgradili sodobno in moderno opremljeno naravno zdravilišče Terme Zreče. Medtem ko so zlasti v Mariboru in tudi na Koroškem turistični delavci tarnali, da se za razvoj turizma na Pohorju ne da nič storiti, češ da je Pohorje premalo atraktivno, so prizadevni turistični delavci v Uniorju in celotni občini Zreče s prizadevnim delom, večanjem ponudbe in dvigovanjem kakovosti storitev dobesedno iz nič postavili na noge moderen turistični center, ki privabi vsako leto več domačih in tujih gostov.

V letošnjem prvem polletju je po predhodnih podatkih Zavoda za statistiko Republike Slovenije na Rogli 15 tisoč domačih in 2.500 tujih gostov ustvarilo skupno 81 tisoč nočitev oziroma za 16 odstotkov več kot v enakem obdobju lanskega leta. Domači gostje so v letošnjih prvih šestih mesecih ustvarili za 19 odstotkov več nočitev kot v prvi polovici lanskega leta, tuji gostje pa za tri odstotke več. Zanimivo je tudi, da znajo turistični delavci na Rogli goste dalj časa zadržati na Pohorju, saj povprečen gost na Rogli prebije 4,6 dneva, kar je za dan več kot v večini drugih gorskih turističnih krajev. Seveda pa so na Rogli za to znali poskrbeti, saj je hotel na Rogli A kategorije, poleg bazena in čudovitih smučišč pa ima še nogometno, atletsko, košarkarsko, teniško in druga športna igrišča, pokrito dvorano, prostore za kongresni turizem in še bi lahko naštevali. V dolini, samo slabih 15 kilometrov od Rogle, pa je naravno zdravilišče Terme Zreče, ki čudovito dopolnjujejo turistično ponudbo Pohorja. V Termah Zreče so v prvem poletju letošnjega leta zabeležili 34 tisoč nočitev oziroma kar 93 odstotkov več kot v prvi polovici lanskega leta. V tem zdravilišču je bilo v prvem polletju preko 7.500 domačih in tujih gostov. V primerjavi z letom 1990 se je število turističnih nočitev v Zrečah povečalo kar za 724 odstotkov. Posebej razveseljivo je, da se tako v Termah Zreče kakor na Rogli izredno hitro povečuje število tujih turistov, ki vsako leto na tem delu Pohorja ustvarijo približno za 50 odstotkov več nočitev kakor leto poprej. Tako postajajo Zreče ne samo najbolj turistična pohorska občina, pač pa tudi ena največjih turističnih občin v Sloveniji. V zreški občini bodo, kakor kaže, samo letos ustvarili več turističnih nočitev, kot so jih vsi drugi turistični kraji na Pohorju skupno ustvarili v zadnjem desetletju, čeprav so naravne danosti za razvoj turizma povsod podobne in izredno ugodne. Pa naj še kdo reče, da turizem nismo ljudje...

... naravno zdravilišče Terme Zreče se čudovito dopolnjujeta

Na obronkih Pohorja je doma tudi dobra štajerska kapljica

Bo razmere spremenila medregijska skupina za razvoj in promocijo Pohorja?

Hitrejši turističi razvoj in promocijo Pohorja, ki je enotno turistično območje, je mogoče doseči samo s skupnimi napori vseh turističnih centrov na Pohorju in okoli njega ter s sodelovanjem vseh občin, ki se raztezajo na Pohorje in okoliški gričevnati svet. Zgodba o tem, da 49 občin in štiri regije na območju severovzhodne Slovenije sodelujejo pri razvijanju turizma na Pohorju in na njegovih obronkih, je že zelo stara. Kakor kaže, pa se je v zadnjem času vendarle začelo nekaj premikati. Pred dnevi je bila na Rogli na Pohorju tiskovna konferenca, na kateri je Medregijska skupina za razvoj in promocijo Pohorja ob prisotnosti ministra za gospodarske dejavnosti dr. Maksa Tajnikarja ter občinskih županov iz celjske, koroške in podravske regije predstavila katalog "Pohorje, zeleni svet radosti". Katalog celovito predstavlja turistično ponudbo širšega pohorskega območja. Pripravila ga je Medregijska skupina za razvoj in promocijo Pohorja, ki so jo pred dvema letoma in pol imenovale občine, območne gospodarske zbornice in turistične zveze s tega območja. V njej sodelujejo **Jože Volfand** predsednik ter **Stane Bizjak, Heda Lešnik, Janez Komljanec, Alojz Hudarin, dr. Martin Kovačič, Boris Završnik, mag. Franc Knafelc, Marko Lenarčič, Milan Razdevšek in Manja Pintar.** Katalog, ki zares celovito predstavlja možnosti, ki so na voljo obiskovalcem Pohorja, je po mnenju **Jožeta Volfanda** prvi korak k celovitejšemu in hitrejšemu razvoju Pohorja in k promociji tega turističnega območja doma in v tujini. Nastal je s finančno pomočjo občin in ministrstva za gospodarske dejavnosti. Izšel je oziroma bo v 50 tisoč izvodih v slovenščini, angleščini, nemščini, italijanščini in hrvašč. Na voljo bo tudi našim turističnim predstavništvom doma in še zlasti v tujini.

Ob promociji kataloga je turistično območje Pohorja pobliže predstavil **Stane Bizjak** ministrstva za gospodarske dejavnosti. Turistično območje Pohorja sega od Logarske doline do Slovenskih goric in od Koroške do Kozjanskega. Na tem območju so gore, zdravilišča in mesta. Kakor je v šali dejal minister **dr. Maks Tajnikar,** je na Pohorju tudi "obala", saj nudijo osamela Pohorska jezera obilo možnosti tudi za razvoj turizma ob jezerih. V Avstriji, Nemčiji in Švici denimo velik del poletnega turizma temelji ravno na turistični ponudbi na obalah ledeniških jezer.

Na območju Pohorja je veliko turističnih zmogljivosti – le povezati jih je treba

Na turističnem območju Pohorja deluje 240 različnih turističnih organizacij, ki razpolagajo s tretjino slovenskih prenočitvenih zmogljivosti. 8500 ležišč je v hotelih različnih kategorij, 35 gostišč na tem območju razpolaga s 500 posteljami, 30 kmetij ponuja dodatnih 700 ležišč, majhne prenočitvene zmogljivosti pa so tudi v 30 planinskih domovih. Na Pohorju in pod njim je tudi 13 kampov, v katerih lahko prenoči naenkrat 1300 gostov.

Na turističnem območju Pohorja je 95 kulturnih znamenitosti in 40 naravnih znamenitosti. Svoj pečat turistični ponudbi pa dajejo tudi prijazni in veseli ljudje, ki so na Štajerskem in Koroškem že kar pregovorno gostoljubni.

Na Pohorju in pod njim je torej veliko turističnih zmogljivosti in kulturnih in naravnih znamenitosti in danosti. Žal pa so tamkajšnji turistični centri doslej delovali tako nepovezano in ločeno, da gostom niso znali predstaviti in ponuditi celovite ponudbe na tem območju. Morda bo ravno novi katalog prvi korak na novi poti turističnega razvoja Pohorja; če seveda med turističnimi delavci iz različnih občin ne bo kmalu zopet prevladala samozaverovanost in zavist, ki je hitrejši in celosten turistični razvoj Pohorja zavirala že v minulih desetletjih.

Načrtov za turistični razvoj in promocijo Pohorja ne manjka

In kakšne načrte imajo turistični delavci za razvoj Pohorja?

Marjan Brečko, direktor turizma v Uniorju in prvi mož med turističnimi delavci v zreški občini, na prvo mesto postavlja kakovost storitev. "V naslednjem obdobju nameravamo največ pozornosti posvetiti dvigu kakovosti naših storitev na vseh področjih, saj ugotavljamo, da postaja kakovost najbolj pomemben dejavnik trženja," pravi Brečko in dodaja, da investicijsko politiko krojijo razmere na trgu. "Načrtujemo tudi postavitev nove sedežnice na že obstoječih smučiščih, ki bo povečala kakovost naših storitev na tem področju. Gre za investicijo, vredno tri milijone mark." Imajo pa na Rogli pri nadaljnji izgradnji in širitvi turističnega centra nekaj težav, saj so za nemajhne gozdne površine vložene denacionalizacijske zahteve, ki še niso rešene.

V Zrečah veliko pozornosti posvečajo tudi usposabljanju kadrov. Po mnenju Marjana Brečka pri nas nujno potrebujemo ustanovo za visokošolsko izobraževanje turističnih strokovnjakov. Poleg tega si v Zrečah prizadevajo za poklicno izobraževanje in usposabljanje delavcev v gostinstvu in turizmu. Zreška občina želi postati ena izmed slovenskih turističnih občin, saj ima že sedaj v različnih turističnih zmogljivosti preko dva tisoč ležišč.

Po besedah **Milana Razdevška**, direktorja mariborskega turistično informativnega centra, si turistični delavci v Mariboru prizadevajo, da bi temu mestu, ki danes velja za pripadajoče industrijsko središče vrnili sloves turističnega mesta. Maribor ima na pohorskih strminah največje smučišče v državi, vinorodno okolico, največjo klasično vinsko klet v Evropi, najstarejšo trto na svetu, 130 turističnih kmetij v okolici, veličasten poletni kulturni festival v starem mestnem središču, ki je imel letos 240 tisoč obiskovalcev, in številne kulturne znamenitosti. V hotelih in drugih zmogljivostih je 1500 ležišč, po Razdevškovih besedah pa jih bo kmalu že 200 več. Mariborski turistični delavci vidijo razvoj turizma v smeri, ki jo izražajo njihovi slogani: Sprostitev na snegu, In vino veritas, Poletje v Mariboru, terme in poslovni turizem. Leta 2005 naj bi bilo v mariborskem turizmu zaposlenih šest tisoč ljudi, meni Razdevšek.

Janez Komljanec, turistični delavec s Koroške, je prepričan, da se tudi turizmu na Koroškem pišejo lepši časi. "V preteklosti so bile vse oči uprte v industrijo, sedaj pa ljudje spoznavajo, da ima Koroška med Alpami in Pohorjem izjemne možnosti za razvoj turizma. Nekaj težav pri načrtovanju turističnega razvoja na Koroškem sicer povzroča denacionalizacija, vendar pa vse več tudi brezposelnih ljudi vidi svojo možnost na področju turizma. Zato nastajajo nove turistične kmetije, ki imajo na nekaterih območjih Koroške že staro tradicijo.

Turizem na Pohorju je mogoče razvijati samo s skupnimi močmi

"Upam, da bo sožitje, ki je ob pripravi kataloga o Pohorju nastalo med turističnimi delavci na lokalni ravni in na ministrstvu, ostalo še naprej živo," je dejal na promociji kataloga minister za gospodarske dejavnosti **dr. Maks Tajnikar.** Izrazil je prepričanje, da je mogoče hitrejši turistični razvoj na Pohorju doseči samo s skupnimi napori. Po njegovih besedah bo ministrstvo za gospodarske dejavnosti še naprej podpiralo konkretne projekte na lokalni ravni, za promocijo turizma pa bo v letu 1996 celo več možnosti kot doslej, saj naj bi se v proračun za te namene steklo 1,6 milijarde tolarjev iz igralnic.

Na turističnem območju Pohorja je 90 kulturnih znamenitosti

Dr. Maks Tajnikar je pozdravil tudi izid kataloga o Pohorju, ki prispeva k izgradnji celostne podobe Slovenije kot turistične dežele. Po njegovih besedah Slovenija še nima svoje celostne podobe, zato bo v kratkem izšel javni razpis, s pomočjo katerega bo verjetno kmalu rešeno tudi to vprašanje.

Pohorje je kljub vsem prizadevanjem turističnih delavcev in pristojnega ministrstva danes še vedno oaza neizkoriščenih turističnih možnosti. Medtem ko turistični delavci snujejo načrte in se dogovarjajo za sodelovanje, prostrani pohorski gozdovi – z izjemo Zreškega Pohorja samujejo. Doklej še? Bomo pozimi in naslednje poletje že lahko zapisali, da sta zares kakovostni katalog in še zlasti boljša in pestrejša turistična ponudba privabili na Pohorje več tujih gostov? Malce optimizma ni odveč, za veliko optimizma pa še ni videti razlogov.

Tomaž Kšela

SOUSTVARJALCI ORGANIZACIJE Z VELIKIM "O"

Že Aristotel (Politika, II.5) je trdil, da je skupna uporaba dobrin mogoča med prijatelji.Prav tako je Sombrat v letu 1920 zapisal: "Zver v človeku, t.j. njegovo sebičnost je mogoče krotiti le z verskim ali kakšnim drugim fanatizmom. Zakaj za vse, ki niso več verni in poslušni v najglobljem smislu, velja večno kavkaški pregovor: Kdo naj dela? Ti in jaz. Kdo naj je? Jaz in ti." Ali niso morda te resnice izrečene pred tolikimi leti, aktualne še danes, tudi pri nas?

Slovenci, ki naj bi bili kot žrtve zarote organizacije z velikim "O", nepoštene, skorumpirane in ne vem kakšne še sedanje oblasti, postajamo ekonomsko, demografsko in teritorialno ogrožen narod, kot tisti, ki s svojim nacionalnim ponižanjem plačuje račun za krhko ravnotežeje oz. pakt med strankarskimi in političnimi politbirokracijami. Ta mit, kjer se drobci zgodovine kombinirajo z ideološko preinterpretiranimi aktualnimi dogodki, je tisti, ob katerem - kot temu pravimo - odpove racionalna argumentacija. Če dregnemo vanj, se usuje kup laži, neresnic in nizkih udarcev. To smo nenazadnje imeli tudi prejšnji teden priložnost prebrati v intervjuju z Janezom Janšo v enem od osrednjih slovenskih dnevnikov.

Takšna podoba, ki jo je intervjuvanec naslikal, je pač zgolj, spomnimo se, sprevrnjena različica starega, dobrega stalinskega mita o poštenem, nedolžnem delovnem ljudstvu, ki nikoli ni protisocialistično, v posamezne protisocialistične izpade pa ga lahko zmanipulirajo le sovražne sile. Pri v nas ta hip pač imamo pošteno, nedolžno opozicijo, ki ni nikoli bila in ni skorumpirana, katere posamezniki niso nikoli delali v nekorist ljudstva, v posamezne izpade jo lahko zapelje le obstoj organizacije z velikim "O", ki jo sestavljajo sami bivši člani zveze komunistov in bivši privilegiranci.

Toda če imamo le malo spomina in pristanemo na to interpretacijo, lahko protagonisti takšnih mitov zaidejo v velike težave. Kajti ravno ti, ki danes vedo toliko slabega povedati o polpretekli zgodovini, so jo s svojo prisotnostjo še kako intenzivno soustvarjali. Za ilustracijo si izberimo nekaj od teh veljakov. Recimo, da začnemo pri najglasnejšem Janezu Janši. V partijo je stopil takrat, ko mu je bilo ime še Ivan, in to z namenom, kot je sam zapisal na pristopnem listu, da bi se izobrazil v marksistični ideologiji. Po vsej verjetnosti so mu bila na ta račun odprta vrata na tedanji FSPN za študij obramboslovja in kasneje dobro plačana služba na republiškem sekretariatu za SLO pri nekdanjem visokem oficirju JLA. Torej je imel vse možnosti za vojaško kariero. Toda očitno mu je partijska knjižica pomagala, da se je kasneje iz te službe preselil na še bolje plačano poklicno delo politika v republiško ZSMS. Kot znajo danes nekateri povedati, je partija dobro poskrbela za svoj perspektivni kader.

No, pri tem prehodu se je prvič zataknilo na relaciji Janša- partija. In , ne boste verjeli, zaradi partijske neprevezave in plačevanja članarine. Mimogrede, očitno je Ivan že zgodaj ugotovil, da če imaš dobro plačo in druge privilegije, ki ti gredo na račun politične funkcije, ti ni treba plačevati prispevka organizaciji z velikim "O", ki ti je vse to omogočila. In ker je bila ta partija v tem pogledu pedantna in stroga, je Ivana črtala iz članstva zaradi neaktivnosti v svoji nekdanji OO ZK in neplačevanja članarine. In fanta je to močno užalilo in se je pritoževal in pritoževal, samo da bi ostal v tej organizaciji. Stvar je prišla tako daleč, da je izkoristil celo organizacijo v kateri je združeval delo kot politik (ZSMS), in vsem občinskim mladinskim vodstvom napisal obširno pismo, v katerem jim je razložil, da je še vedno član ZK in da so ga v nasprotju s statutarnimi pravili igre poskušali odstraniti iz te edine politične stranke. Skratka, ta zgodba je poučen primer "bivših" , ki po zgoraj opisanem mitu pove, kdo sestavlja to organizacijo z velikim "O".

Da bi bila ilustracija še bolj nazorna, poglejmo drug primer, sedanjega predsednika krščanskih demokratov Lojzeta Peterleta, ki ni bil nikoli član te edine totalitarne stranke, ki se ji je reklo zveza komunistov. Toda, čeprav ni bil njen član, pa je aktivno sodeloval pri vzgoji in političnem izobraževanju bodočih članov organizacije z velikim "O". Namreč s politično šolo ZKS je imel, ne boste verjeli, sklenjeno pogodbo in je v učnem procesu bodočih partijskih kadrov celo dobro zaslužil.

Ob teh dveh ilustracijah se seveda vsakemu normalnemu človeku zastavi nekaj vprašanj. Toda najpomembnejše je naslednje: Kako je ta partija, ki je bila tako totalitarna, ki je v petdesetih letih storila toliko gorja slovenskemu narodu in jo cerkveni dostojastveniki danes celo proglašajo, da je bila hujša od fašizma, dopustila, da so se na njen račun in z njeno pomočjo redili in politično vzpenjali tudi takšni? Odgovor naj si vsak, ki bo prebral ta prispeve,k poišče sam.

Moj odgovor je zelo preprost. Resnica, ki se danes interpretira in se poskuša vsiliti ljudem je seveda popolnoma drugačna, saj se za tem povzdigovanjem poštenosti dviga njeno nasprotje: njen pomen je nekdanjim partijskim in demosovskim fundamentalistom zagotoviti vlogo budnega nadzornika, ki pazi, da ne bi "protidemokratične" sile zmanipulirale nedolžnega ljudstva. Jasno je torej, zakaj tak bes: ker sploh ne gre za MALEGA ČLOVEKA; gre za strah, da bi sedanja vladna koalicija treh najmočnejših strank - LDS, ZLSD in SKD tudi po naslednjih volitvah presedela v poziciji, kar bi dolgoročno pomenilo konec slovenskega "zaslugarstva" in nacionalnih karizmatičnih vodij. In nenazadnje, tudi laž, ki se danes tako dobro politično prodaja bi dobila sila kratke noge .

Morda pa so še najbolj verodostojne misli, ki jih je eden od slovenskih levičarjev zapisal v uvodniku revije Novi Zapiski leta 1922 tam lahko med drugim preberemo: "Na Slovenskem se zopet ponavljajo stara gesla, ki so toliko sovraštva in sirovosti, toliko neresnice in krivice zanašala v javnost in zasebnost. Vsak živi v svoji ekskluzivnosti, kakor bi bilo v njem ali vse verstvo ali vsa narodnost in vsa socialnost. Ako je politično katoličanstvo (klerikalizem, op.avtorja tega članka) negacija prave vernosti, ali nista tudi politično narodnjaštvo in politična socialnost negacija pravega narodnega in socialnega čustva? Ne more biti nobene razlike v tem, katera ideja se popolnoma ali delno vtaplja v osebni ali strankarski politiki, t.j. v brezobzirnem gospostvu posameznikov in skupin, ki si prisvajajo monopol na verstvo, narodnost in socialnost.

V dobi splošne podivjanosti in sebičnosti moramo uveljaviti versko, narodno in socialno misel v vsej čistosti; zakaj priboriti je treba zmago načelnosti: ideja bodi nam vodilo in smoter na grapavi poti vsakdanjega življenja, a ne krinka in sredstvo za gmotno in duševno izkoriščanje svojega bližnjega."

Mislim, da ni kaj dodati. Ravno ta svet po tolikih letih zopet živimo pri nas v Sloveniji. Razlika je le v tem, da smo danes samostojna in demokratična država, takrat pa smo bili sestavni del nečesa širšega. Samo da se zgodovina ne bi ponovila...

Sultan

Moj odgovor je zelo preprost. Resnica, ki se danes interpretira in se poskuša vsiliti ljudem je seveda popolnoma drugačna, saj se za tem povzdigovanjem poštenosti dviga njeno nasprotje: njen pomen je nekdanjim partijskim in demosovskim fundamentalistom zagotoviti vlogo budnega nadzornika, ki pazi, da ne bi "protidemokratične" sile zmanipulirale nedolžnega ljudstva. Jasno je torej, zakaj tak bes: ker sploh ne gre za MALEGA ČLOVEKA; gre za strah, da bi sedanja vladna koalicija treh najmočnejših strank - LDS, ZLSD in SKD tudi po naslednjih volitvah presedela v poziciji, kar bi dolgoročno pomenilo konec slovenskega "zaslugarstva" in nacionalnih karizmatičnih vodij. In nenazadnje, tudi laž, ki se danes tako dobro politično prodaja bi dobila sila kratke noge.

Franček Rudolf:

Praktični fundamentalizem

Umberto Bossi

Voditelj Severne lige in tisti politik, ki je spravil Berlusconija na oblast in z oblasti, zahteva federalizacijo Italije in če se s tem na jugu ne bi strinjali – razpad Italije na tri dele.

Model Slovenije je začel razsajati po Evropi.

Če ima dva milijona Slovencev lahko svojo državo, zakaj je ne bi imel še kdo drugi?

Ni potrebno, da Umberto Bossi spremlja razvoj Slovenije in ugotovi, da se je Slovenija po osamosvojitvi prebila na čelu nekdanjih držav realnega socializma. (Vsaj na lestvicah angleških ekonomskih revij). Tudi čisto na pamet mu je lahko jasno, da bi severna Italija, odcepljena in osamosvojena, skočila za nekaj mest na vrednostni lestvici evropskih držav.

Ne vem sicer od kot kalkulacija, da bi Italija razpadla na tri Italije, ko je Jugoslavija razpadla ne nekaj več (in še ne jasno koliko) držav. Vendar za delovni začetek je tudi govora o treh Italijah lepo potrdilo, da je z osamosvojitvijo Slovenije pred nami razpad neznosnih evropskih državnih in narodnih konglomeratov.

Ko bo samostojna severna Italija prehitela Nemčijo, se bo v Nemčiji osamosvojila prva in potem druga Nemčija, najprej tisti dve, ki bosta prehiteli severno Italijo. Nekateri deli Anglije so morda perspektivnejši od drugih delov. Kako bo razpadla Španija in kako bo razpadla Francija? Nekaj malega lahko sklepamo. Ampak bolje je, da se pustimo presenetiti. Najbolj zabavno je, da se bo vse to na koncu imenovalo Združena Evropa.

Tik pred sprejetjem odločitve, da bo v Sloveniji referendum o osamosvojitvi, sem v Trstu na nekem filmskem festivalu prebral referat o Evropi tristošestdesetih držav, vsaka pa naj bi bila tako velika kot Slovenija. Filmarji so se režali, politiki so me izrazito pohvalili.

Država mora biti tako velika, da lahko politično, gospodarsko, medijsko najbolje funkcionira. Ko Umberto Bossi zahteva razpad Italije, zahteva samo učinkovitost območja, ki ga zastopa. In ko mu predsednik Italije grozi s sodiščem, grozi s sodiščem nekomu, ki predlaga, da bi del Italije postal učinkovitejši. Umberto Bossi ima nenavadno srečo: v italijanski politiki ne vidim nikakršnega Slobodana Miloševića. Nikakršne zares sposobne figure. Tudi, kot berem, Italijani v zadnjih desetletjih niso dovolj vlagali v svojo vojsko, vsaj ne toliko, da bi imeli nekaj, kar bi spominjalo na nepozabno JNA.

Razcepitve in osamosvojitve bodo torej lažje. Tam, kjer leži italijansko Sarajevo, to bi lahko bile Firenze, je Italija lepo ozka in ni potrebno generalov formata Milan Aksentijević ali Janez. J. Švanjcer, da škorenj lepo preščipneš.

Če se bodo Italijani namesto nakupa košarkašev in nogometašev lotil nakupovanja srbskih generalov, potem bodo pa novo nastale države vsekakor tudi malo osvajale in etnično čistile. To morda ne bo najprijetnejše. Ampak vsaj kadrov z Balkana jim ne bo zmanjkalo.

Kar pokam od ponosa, ko vidim, da Slovenija postaja vzor evropskim državam, zaenkrat samo sosednji in še tisti, ki smo jo vedno malo podcenjevali, za razliko od nekaterih severnih sosed. Vendar začetek je obetajoč.

Najprej moramo ugotoviti, da bi Slovenija, če bo Italija razdeljena na tri ali več delov, s vsakim do teh delov vodila posebno politiko. Morebiti bi se celo lahko tesneje povezala s kakšno od južnejših Italij (zaradi podobnosti v narodnih običajih). Vendar v vsakem primeru mora Slovenija pozdraviti nastanek vsake nove manjše in elegantnejše samostojne države v Evropi.

Umberto Bossi se krega z južnjaki v lastni državi. To je morda prehodna slabost, vendar takoj moram poudariti, da nikakršnega prepiranja z nikakršnimi južnjaki ne priporočam. Kaj šele pogajanj. Osamosvojitev severne Italije bo možna ob naslonitvi na Slovenijo in na posamezne dele razpadajoče Avstrije, Nemčije in Švice. Če je razpadla Čehoslovaška, je nujno, da se nadaljevalotudi v naštetih državah. Ne vidim nobenega razloga, zakaj bi se naj avstrijska Koroška držala avstrijske Štajerske. Kako si bosta razdelili Dunaj? Mislim, da bo šlo nadvse elegantno. Razpad Madžarske in Romunije pa bo šele sledil razpadu Italije in Nemčije. Čečeni so začeli na pravem koncu: Rusijo je potrebo razstaviti na celote, dovolj velike, da bodo lahko spretno tekmovale med sabo.

V čem je prednost nekoliko manjših držav?

Najlažje si ogledamo problem ravno na primeru Slovenije. Do leta 1972 je v Sloveniji vladal nekakšen liberalizem, ki je bil lokalno pretiravanje beograjskega kulturnega liberalizma iz 1965, ki ga je ustavil Brežnjevov prihod na Češkoslovaško 1968 in ki se je po nemarnosti vodilnih politikov držal v odročni Sloveniji vse do zmage zdravih sil ravno 1972. Potem smo imeli kakih dvanajst, trinajst let samoupravljanje, sistem, ki je naredil velik vtis na Evropo in nerazvite narode in po katerem smo bili na daleč znani (že takrat se nam je nekaj takega dogajalo, kako čudno, ne samo zdaj!) in povsem nejasno je, zakaj se danes mladina ne spominja genialnih mislenih dosežkov dvanajstletnega samoupravnega obdobja. Med 1985 in 1989 smo imeli ustavne spremembe v Jugoslaviji in raznorazne intelektualistične reakcije na edino normalni razvoj srbstva v veliki Srbiji, ki se je po nepotrebnem imenovala Jugoslavija. Razvoj srbstva je pripeljal do razvoj demokracije v Sloveniji in do parlamentarnih volitev. Zadnjih pet let imamo demokracijo in samostojnost in tržni sistem in vedno bolj tudi trdno valuto.

Kot vidite iz naštetega, spremembe pri malem narodu in v mali državni enoti nikoli ne trajajo dalj časa. Mala državna enota si izmišljuje neverjetne novosti, še vedno se je izkazalo, da so take novosti popolna polomija in figo vredne, ampak nič ne de, saj je v mali državi vedno mogoče zamenjati vlado, diktatorja, sistem, vojaške poveljnike, življenjsko filozofijo, religijo, karkoli že.

V tem zadnjem stavku sme tudi podal dognanje, zakaj so male države tako priročne in tako perspektivne: v bistvu je vseeno, kakšne vrste politikov imajo in kaj ti politiki počnejo in v bistvu je vseeno, kakšne novosti uvajajo.

Če jim kdaj uspeva, tako kot ta hip uspeva Sloveniji, no, je to pohvalno in se je potrebno truditi, da bo trajalo.

Ne vem pa, zakaj se v Bosni tako trudijo, da bi jim multikulturalnost z vojno trajala še kar naprej in naprej.

Takoj pa je potrebno izkoristiti reklamne možnosti, ki nam jih ponuja Umberto Bossi. Njegov del Italije kani prevzeti slovenski model odcepljanja in osamosvajanja! Pa saj to je fantastično! Kljub neverjetni reklami namreč nobena država v Evropi (v prejšnjem samoupravnem obdobju) ni prevzela Kardeljevega modela socialističnega samoupravljanja. Celo stalinizem je imel pri tem več uspeha, čeprav tam nekje na daljnem vzhodu.

Umberta Bossija je potrebno opozoriti na težave, ki jih bo imel z vojsko in z ugotavljanjem mej. Mej ni dobro spreminjati, če jih že spreminjamo, potem imamo pa vojno, kar ni najprijetnejše. (V kasnih nočnih urah sem poslušal po radiu telefonski pogovor med Stipetom Mesićem in Vukom Draškovićem, se pravi, med vidnim hrvaškim in vidnim srbskim opozicionalcem. Iskreno me je ganilo: ne samo, da ima dandanes nekdanja Jugoslavija vrsto različnih režimov, tudi vrsto različnih opozicij ima! Italija, že zdaj znana po velikem številu hitro se spreminjajočih strank, bo po razpadu lahko naravnost nesluteno zacvetela na tem področju!

Na koncu članka bom zaželel Umbertu Bossiju in Severni ligi mnogo zdrave slovenske konzervativnosti in postopno razpadanje Italije po čehoslovaškem, ne po jugoslovanskem vzorcu. Kaj pa bi drugega?

Predlogi, da bi današnja država Slovenija postala federativna država na rahlo povezanih samostojnih držav, se mi zdijo ta hip preuranjeni. Razumem pa, da se nekaterim od tistih, ki živijo v krajih, ki imajo vsako leto nekaj manj prebivalstva in se sploh ne morejo in ne morejo razvijati, vsaj ne tako hitro kot blešteče razvijajoča se mlada država, porajajo takšne zlobne misli. Vsak razviti sever potrebuje svoj nerazviti jug. Vsak razviti jug svoj nerazviti sever. Vsak razviti vzhod svoj nerazviti zahod. Vsak razviti zahod svoj nerazviti vzhod... itd. Vsaj kdajpakdaj in vsaj nekaj časa.

SINDIKALIZEM JE VSAK DAN TEŽJI

Obseg dela Svobodnih sindikatov za Dolenjsko se je letos povečal za tretjino, prav za toliko pa se je v štirih letih skrčilo članstvo. Za sindikalno pomoč gre četrtina denarja, ki pa ne zadošča za vse nujne potrebe. Država, če naj bi bila pravna in socialna, bi morala ščititi delavce, saj so najšibkejši, podpira pa delodajalce, čeprav kršijo vse norme. Problemi pa niso le zunaj, ampak tudi znotraj ZSSS, meni predsednik te organizacije Igor Vizjak.

Tako hudo kot letos ni bilo še nikoli, pravi Igor Vizjak. Delavci Resistorja so v dveh letih doživeli že drugi stečaj. V likvidaciji so tudi Pionirjevi Leseni izdelki, Hipotovi Resistorji in Novoteks Konfekcija. V Novotehni in Adrii Caravan pa potekata prisilni poravnavi. Samo v letošnjih stečajih je moralo na cesto 700 delavcev, še enkrat toliko pa je ogroženih v podjetjih, ki so tik pred stečajem. Zaradi odpuščanj se je število članov, ki plačujejo članarino, zmanjšalo z 19 tisoč na 13 tisoč.

V letošnjem prvem polletju je bilo na Dolenjskem kar 15 stavk, nekatere so se zelo zavlekle. V nekaterih podjetjih so delavci stavkali večkrat, vendar so to metodo uporabili le zaradi kršenja minimalnih pravic. Stavkali so tudi po neuspešno izvedenih sanacijah. Z nobeno stavko pa delavci niso zahtevali povišanja plač. Vizjak ocenjuje, da so delavci večkrat preveč potrpežljivi in da so stavko uporabili zelo pozno. Če denarja ni, ga tudi stavka ne more dati, pravi Vizjak. V podjetjih, ki jim je ostalo le še delo, lahko stavka privede do »rešitve«, ki bi morala biti sprejeta že veliko prej. Takšna stavka pa seveda ni razlog za stečaj, kar sindikatu pogosto očitajo. Delavci, ki stavkajo, praviloma zahtevajo le ukrepe, četudi stečaj. Tudi za ceno socialne varnosti več niso pripravljeni potrpeti. Delavci so solidarni le ob kršenju materialnih pravic, le v tem primeru se odločajo za stavko. To spoznanje bo po Vizjakovem mnenju kruto vplivalo na širše sindikalne akcije.

Policaji preganjajo le delavce

Vizjak meni, da je vloga delodajalcev v stavkah zelo nejasna, to še posebej velja za družbena in skladova podjetja. Sindikat v teh podjetjih nima pravega partnerja in se nima s kom sporazumeti. V takšnih podjetjih se delodajalci pogosto zatečejo k organizacijskim ukrepom, ki razbijejo enotnost delavcev. Marsikatera stavka pa ne bi bila potrebna, če bi država ukrepala pravočasno z inšpekcijo dela. Če je nad delavke Konfekcije Novoteksa, ki so skušale odpeljati stroje v zameno za neizplačane plače, poslala policaje, bi morala preprečevati tudi oškodovanja delavcev. Ker pravna država ne deluje, je delo sindikata zelo oteženo. Le razgrajati pa ljudje niso več pripravljeni. Sprašujejo, kaj je sindikat zanje naredil. Očitajo mu zlizanost z direktorji.

Na območni organizaciji je pravno pomoč letos iskalo več kot 600 zaposlenih. Dobili so mnenja, razlage, ugovore, nekateri pa le tolažbo. V tem številu niso zajeti zaposleni iz podjetij v stečaju in prisilni poravnavi. Veliki večini tistih, ki prihajajo na območno organizacijo, bi morali pomagati v podjetjih. To kar se dogaja letos, je za Vizjaka prava katastrofa.

Stečajne mase izginjajo

V podjetjih je Vizjak sodeloval na 200 sestankih, napisal je 38 mnenj o plačah, o določanju začasno in trajno presežnih delavcev ter njihovih pravicah. Območna organizacija razporeja za denarno pomoč članstvu četrtino sredstev. Letos je 700 članov prejelo denarno pomoč v višini 35 tisoč tolarjev. Ker razpoložljivi denar ne zadošča, je območna organizacija vezala šest milijonov tolarjev pri Delavski hranilnici in 70 članom omogočila posojilo.

Območna organizacija je vložila terjatve do stečajne mase Konfekcije Novoteksa za 300 svojih članov. V vseh stečajih so delavci največji upniki, njihove pravice pa ogrožajo zlasti banke, ki so denar pravočasno zavarovale s hipotekami. Zaradi tega stečajnih mas praktično ni, ogoljufani so delavci, ki naj bi imeli prednost. Nekaj takega se je zgodilo delavcem Adrie Caravan. Slabi zgledi pa vlečejo in številni jih skušajo posnemati. Sodišča in drugi zahtevajo od sindikata, naj deluje skladno z zakoni, grozijo mu tudi z ukrepi. Delodajalcem pa se nič ne zgodi, čeprav kršijo vse norme. In prav to je najbolj narobe, saj država, ki naj bi nadzirala zakonitost, najšibkejše stranke ne ščiti. V primerih sindikalne zmage v delovnih sporih se nasprotna stranka pritoži in zadevo zavleče za leto ali dve. V tem času pa se položaj spremeni tako, da terjatve delavcev ne morejo biti vnovčene. Nemogoče je, da zoper direktorje, ki dajejo zaposlenim tri leta le zajamčene plače, ne ukrepa nihče. Vsa ta leta pa podjetje posluje normalno. Ker pravne varnosti ni, se sindikalisti lahko pogovarjajo le o plačah, ne pa o njihovi višini. Sindikat je v sporu, ki je trajal dve leti, dosegel sodno odločbo o izvršbi v korist delavcev, takoj zatem pa se je v podjetju začela prisilna poravnava in delavec je bil znova prisiljen čakati. Takšen delavec lahko misli le, da je njegov sindikat neučinkovit.

Socialni sporazum je krepko kršen

Igor Vizjak misli, da je krepko kršen tisti del socialnega sporazuma za letošnje leto, ki govori o krepitvi pravne države, učinkovitejšem delu sodišč in inšpekcij ter boljši obveščenosti. Letošnja praksa gre v obratno smer.

Namesto s plačami naj se ekonomsko-socialni svet ukvarja s pravno in materialno varnostjo zaposlenih, je prepričan Igor Vizjak. Tudi državni zbor, ki si vzame čas za vse mogoče zadeve, bi enkrat letno lahko razpravljal o pravni varnosti delavcev. Na ta vprašanja naj se usmeri tudi Konferenca ZSSS, ki je napovedana za bližnji september. Igor Vizjak je prepričan, da imamo še kar dobre predpise, le njihovo izvajanje hudo šepa. Za večjo varnost zadošča dobra volja, za večje plače pa je potrebno tudi več denarja.

Ljudi moti tudi naraščajoča diferenciacija, ki nastaja zaradi tega, ker se nekateri precenjujejo in si zato jemljejo veliko preveč. Država, ki teh procesov ne nadzoruje, jih objektivno podpira.

Igor Vizjak: »Delavci so solidarni le še glede materialnih pravic.«

Najhujši primer je poldrugi milijon mark vredno podjetje v lasti sklada, ki ga je direktor kupil tako, da je z desetino lastnih sredstev najel kredit in verjetno računal, da bodo pridni delavci zaslužili denar za odplačilo. Ta direktor špekulira, da bo razliko do polne kupnine poravnal s terjatvami do firme matere.

Podoben primer je premestitev delavcev iz hčerinskega invalidskega podjetja nazaj k materi. Takoj zatem so ugotovili, da je bilo očiščenje hčere potrebno zaradi njene prodaje. V prodano podjetje so zatem zaposlili polovico delavcev iz matere, preostale pa poslali na čakanje. Tudi ta primer se je zgodil v skladovih podjetjih. Ker skladova podjetja vodijo visoki državni uradniki, je Vizjak prepričan, da se vse dogaja z vednostjo uradnih oblasti.

Predsednik Svobodnih sindikatov Dolenjske je opazil, da zaposleni menijo, da je sindikat izven njih. To se kaže tudi med stavkami, ko pričakujejo, da bosta sindikat in stavkovni odbor zmagala brez njihove pomoči.

Sindikat priganjajo le takrat, kadar ga potrebujejo, sicer pa ne čutijo pripadnosti k organizaciji. Takšen odnos se kaže v primerih, ko mora del delavcev na zavod, drugi del pa se prezaposli v bajpas podjetju. Ti drugi se veselijo, vendar le do dneva, ko ugotovijo, da so prikrajšani pri plači. Takrat se na sindikatu ponovno oglasijo. Delavci pa so prej mirno pristali, da jih razbijejo in zmanjšajo njihovo moč. Takšni primeri so včasih povezani tudi z blokadami predsednikov sindikatov podjetij, ki informacij ne prenašajo pravočasno na območje. Problemi torej niso le izven, ampak tudi znotraj sindikata, pravi Vizjak.

Slabe primere pa lahko po njegovem mnenju najdemo tudi v vodstvu ZSSS. Član predsedstva je namreč nedavno podpisal tolmačenje Komisije za razlago Splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo, po katerem iz naslova regresa za prehrano med delom delavcem ne pripada 10.400, ampak le 6.500 tolarjev. Gre za veliko pravico delavcev, od katere ne sme odstopiti nihče, pravi Igor Vizjak. Narobe je tudi, da Svet ZSSS kot predlagatelj sprememb plačne politike ni imel podatkov, ki bi dokazovali, da so podjetja plače res prisiljena zniževati. Po njegovem mnenju, bi ZSSS morala imeti močno in enotno strokovno službo za kolektivne pogodbe. Vizjak je kritičen tudi do sprememb, ki so se že in naj bi se še zgodile v ZSSS. Meni, da so sindikati nekoliko pridobili, zveza pa je vsaj toliko izgubila. Moč pa ni odvisna le od številčnosti in denarja, ampak še od česa. Čeprav je bilo v organiziranost vloženo veliko naporov, so rezultati zelo skromni.

Igor Vizjak meni, da imajo nekatera novomeška podjetja, na primer Adria Caravan in Pionir, verjetno veliko denarja na računih v tujini. Meni, da je zdaj zadnji čas za njegovo vrnitev v obubožana domača podjetja. V nasprotnem primeru bo ta denar lahko uporabljen za financiranje prihodnjih volitev, ki bodo odvisne le od razpoložljivega denarja.

Franček Kavčič

ZANOVO

PEDIATRIČNA KLINIKA Ljubljana

OTROCI JO POTREBUJEMO!

PRISPEVAJTE PO SVOJIH MOČEH!

Žiro račun: 50101-654-41037.

Hvala.

Objave o prispevkih preberite v reviji Otrok in družina.

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikat delavcev gostinstva in turizma

Dopolnili smo normativni del kolektivne pogodbe

Predstavniki združenja za gostinstvo in turizem iz sestave Gospodarske zbornice Slovenije in sekcije delodajalcev za gostinstvo in turizem so prejšnji teden podpisali spremembe in dopolnitve kolektivne pogodbe dejavnosti. V imenu delojemalcev je to listino poleg nas podpisal še sindikat iz sestave Konfederacije 90.

Ob podpisu smo ugotovili, da smo kolektivno pogodbo spet podpisali med prvimi. Na žalost pa smo uskladili le normativni del pogodbe. Ker so delodajalci vztrajali pri izhodiščni plači za prvi tarifni razred v višini 43.990 tolarjev, tega dela pogodbe sindikati nismo mogli podpisati in bomo pogajanja nadaljevali septembra. Do takrat pa bodo oblikovani novi delodajalski organi.

Pavel Vrhovnik,
sekretar območnega odbora sindikata za Pomurje

v samostojnih sindikatih

Policijski sindikat Slovenije

Nova pogodba med ministrstvom in sindikatom

Pred štirimi leti sta takratna minister za notranje zadeve in predsednik Policijskega sindikata Slovenije podpisala prvo pogodbo o ureditvi medsebojnih razmerij. Ta listina je kasneje postala vzorec za druge sindikate, vlada pa jo je proglasila za podlago za sestavljanje drugih tovrstnih pogodb.

Ta pogodba je sindikatu priznala reprezentativnost. Uredila je njegovo sodelovanje pri sprejemanju odločitev ministra za notranje zadeve, ki so pomembne za delavce. Pogodba je uredila status sindikalnih poverjenikov – pooblaščencev sindikata za stike s predstojniki. Uredila je tudi zaščito sindikalnih poverjenikov in določila fond ur za sindikalno delo. S to pogodbo so bile deloma urejene tudi materialne možnosti za delo sindikata. Delodajalska stran je v preteklih štirih letih večkrat pozabila na pogodbo in obveznost na njeni podlagi. Pogodba je bila nekakšen vsiljivec v njihovi hiši, ker je motila popolno samostojnost delodajalcev pri odločanju o pravicah iz delovnih razmerij. Junija lani je takratni minister celo izjavil, da je pogodba že konzumirana.

Ta pogodba je preživela policijsko stavko, zakonsko omejitev stavk, tri ministre in prav toliko vlad. Zamenjuje jo nova pogodba, ki sta jo prejšnji teden podpisala Andrej Šter, minister za notranje zadeve in Maks Rakuša, predsednik policijskega sindikata. Nova pogodba vsebuje marsikaj novega, drugačnega. Za listino, ki jo uporablja veliko ljudi, so pomembne zlasti podrobnosti, katerih vrednost pa bo ocenila le praksa.

Zdravko Melanšek, izvršni sekretar

NOVA BROŠURA

PLAČE '95

Vsebina:

- SOCIALNI SPORAZUM ZA LETO 1995
- TARIFNA PRILOGA K SPLOŠNI KOLEKTIVNI POGODBI ZA GOSPODARSTVO ZA LETO 1995
- DOGOVOR O POLITIKI PLAČ IN DRUGIH PREJEMKOV ZAPOSLENIH V GOSPODARSTVU
- KOMENTATORJI TARIFNE PRILOGE, SOCIALNEGA SPORAZUMA IN DOGOVORA O POLITIKI PLAČ
- NAPOTILA SINDIKALNIM ZAUPNIKOM

PRIROČNIK LAHKO PO CENI 945 SIT (VKLJUČNO Z DAVKOM) NAROČITE NA NASLOV ČZP ENOTNOST, LJUBLJANA, DALMATINOVA 4, TELEFONI: 321-255, 1310-033, 1335-255.

NAROČILNICA .....

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, nepreklicno naročamo

_____ izvod(ov) Plače '95

Naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

Naročeno, dne: _____

1. račun bomo plačali v zakonitem roku
2. kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju

žig podpis naročnika

PRAVNIK SVETUJE

Vprašanje:

Delamo v podjetju, kjer je vodstvo s komercialo 87 kilometrov oddaljeno od proizvodnega dela. Pri privatizaciji podjetja se nam bo najverjetneje zgodilo, da bo novi lastnik oba dela združil.

Zanima nas, ali lahko novo vodstvo zahteva od delavcev, ki so dislocirani, naj se vozijo 87 kilometrov daleč v službo. Pri tem je treba omeniti, da so to povečini zaposleni z najmanj 20 let delovne dobe.

Odgovorite nam, prosimo, predvsem na ti dve vprašanji: Ali lahko dobimo odpoved, če ne pristanemo na vožnjo ali preselitev v tako oddaljen kraj? Kakšne so pravice in dolžnosti delavcev v tem in podobnih primerih?

Odgovor:

Delavec je razporejen na delovno mesto, za katero je sklenil delovno razmerje. Delavec je lahko razporejen na vsako delovno mesto, ki ustreza stopnji njegove strokovne izobrazbe, znanju in zmožnostim. Delavec je lahko v tem okviru razporejen tudi na delovno mesto v drugem kraju.

Na podlagi določbe 25. člena zakona o delovnih razmerjih je splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo določila, da delavca ni mogoče razporediti iz kraja v kraj brez njegove privolitve v naslednjih dveh primerih:

– če razporeditev delavca lahko vpliva na bistveno poslabšanje njegovega zdravja,

– če traja pot na delo in z dela v normalnih okoliščinah z javnimi prevoznimi sredstvi več kot štiri ure, matere, delavke z otrokom do 3 let starosti pa, če pot traja več kot 2 uri. V čas prevoza na delo in z dela se šteje tudi čas za čakanje na prevoz.

Posamezne kolektivne pogodbe dejavnosti imajo te pogoje določene še ugodneje za delavce.

V primeru take razporeditve iz kraja v kraj je delodajalec dolžan delavcu povrniti tudi vse stroške prevoza na delo in z dela z javnimi prevoznimi sredstvi.

Če delavec ne da soglasja za tako razporeditev, mu delodajalec ne more odpovedati delovnega razmerja.

Edina možnost, ki se jo lahko posluži delodajalec, je, da ukine proizvodni obrat v tem kraju in ustanovi novega na sedežu podjetja. V tem primeru bi vsi delavci postali presežek in bi se njihov položaj reševal po določbah zakona o delovnih razmerjih in kolektivnih pogodb o presežkih delavcev. Vendar je ta rešitev praktično skoraj neizvedljiva, ker v vsakem podjetju obstajajo delavci, ki so varovani in ki jim ne more prenehati delovno razmerje, dokler so v tem statusu. To so npr. delavci, ki so na služenju vojaškega roka, ki so odsotni z dela zaradi bolezni, delavke, ki so odsotne zaradi porodniškega dopusta in dopusta za nego in varstvo otroka, delavci, ki so člani organov upravljanja ali sindikalni zaupniki, delavci invalidi, starejši delavci, ki jim manjka manj kot pet let do upokojitve (razen če jim podjetje dokupi zavarovalno dobo). Samo s soglasjem delavca pa lahko preneha delovno razmerje kot presežku delavcu z manj kot enim letom delovne dobe, obema zakoncema, ki sta zaposlena v isti organizaciji, in delavcu, katerega zakonec je brezposeln in prijavljen na zavodu za zaposlovanje, ter delavki oz. delavcu samohranilcu.

Po veljavnih predpisih in kolektivnih pogodbah torej praktično ni možnosti, da bi novi delodajalci ukinili obrat in ga prenesli v kraj, kjer je sedež podjetja.

Gregor Miklič

Anketa o delovni sili (2)

DELOVNO SPOSOBNO PREBIVALSTVO SLOVENIJE

Piše: Lučka Böhm

Majska anketa o delovni sili, katere rezultate nam je konec julija predstavil Zavod RS za statistiko, je svojevrstno zrcalo prebivalcev Slovenije. Pove nam, kaj smo.V maju 1995 naj bi nas bilo v Sloveniji 1.989.000. Vseh, ki smo bili starejši od 15 let in se s tem uvrščamo v "delovno sposobno" prebivalstvo, naj bi bilo 1.621.000. Od tega 776.000 moških in 845.000 žensk. Statistika dela razvršča delovno sposobnev aktivne, delovno aktivne, brezposelne in neaktivne. Delež prebivalstva, razvrščen v naštete kategorije, je še kako različen po spolu in starosti. Velja pa splošna ugotovitev: v letu 1995 je v primerjavi z letom 1994 bistveno več delovno aktivnih!

		Delež v odstotkih	
	Skupaj	Moški	Ženske
Delovno sposobno prebivalstvo	100,0	100,0	100,0
Aktivno prebivalstvo	58,7	66,1	52,0
Delovno aktivno prebivalstvo	54,4	61,0	48,4
Brezposelne osebe	4,3	5,1	3,6
Neaktivno prebivalstvo	41,1	33,8	47,9

Razlike med moškimi in ženskami so pomembne! Vendar predvsem na račun daljšega življenja žensk in za pet let krajše pokojninske dobe! Moški namreč v povprečju živijo zgolj 69,4 leta, upokojijo pa se po 40 letih dela. Ženske smo bolj trdožive. Po zadnjih statističnih podatkih Slovenke živimo kar 77,29 leta, imamo pa za pet let krajšo pokojninsko dobo. Neaktivnih žensk je 404.000, neaktivnih moških pa le 262.000. Toda v starosti 25 do 49 let, ki so prav gotovo delovno najbolj aktivna, je neaktivnih žensk le 8,6 odstotka, moških pa le 7,3 odstotka.

Značilno je tudi, da je moška brezposelnost večja od ženske. Po tem se Slovenija razlikuje od večine držav v Evropi, vzhodno in zahodno od nas. To je prav gotovo posledica izgube delovnih mest zlasti v dejavnostih z več moške delovne sile.

Za konec poglejmo še, kakšne so mednarodne definicije, ki jih upošteva tudi slovenska anketa delovne sile. **Delovno sposobni** so vsi starejši od 15 let. **Delovno aktivni** so vsi, ki delajo za plačilo in so starejši od 15 let: zaposleni, podjetniki, samozaposleni, delavci po pogodbah in za neposredno plačilo ter pomagajoči družinski člani v družinskem podjetju, obrti ali na kmetiji – čeprav je njihovo plačilo zajeto zgolj v družinskem prihodku. **Brezposelni** so tisti, ki sedem dni pred anketiranjem niso niti eno uro delali za plačilo in ki so aktivno iskali delo in bili tudi dejansko v dveh tednih pripravljeni sprejeti ponujeno delo. Anketna definicija brezposelnosti torej ne upošteva, če je kdo zgolj prijavljen na zavodu za zaposlovanje. **Aktivno prebivalstvo** je seštevek delovno aktivnih in brezposelnih. **Neaktivno prebivalstvo** pa je tisti del prebivalstva, starejšega od 15 let, ki ne dela za plačilo in takšnega dela tudi ne išče. To so v glavnem učenci in študentje ter upokojenci. Seveda pa se najde še kakšen, ki je neaktiven zaradi drugih vzrokov. Po drugi strani pa študentje in upokojenci, ki delajo za denar, sodijo med delovno aktivne. Definicije in z njihovo pomočjo izpeljana anketa omogočajo evropsko primerjavo značilnosti našega trga delovne sile. Kažejo, da zahodnjake manj zanima formalni status posameznika, kot je prijava na zavodu za zaposlovanje ali pa upokojitev, kot pa jih zanima, kolikšen del prebivalstva prispeva k družbenem proizvodu in kolikšen del prebivalstva je neaktiven.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Struktura prebivalstva glede na aktivnost

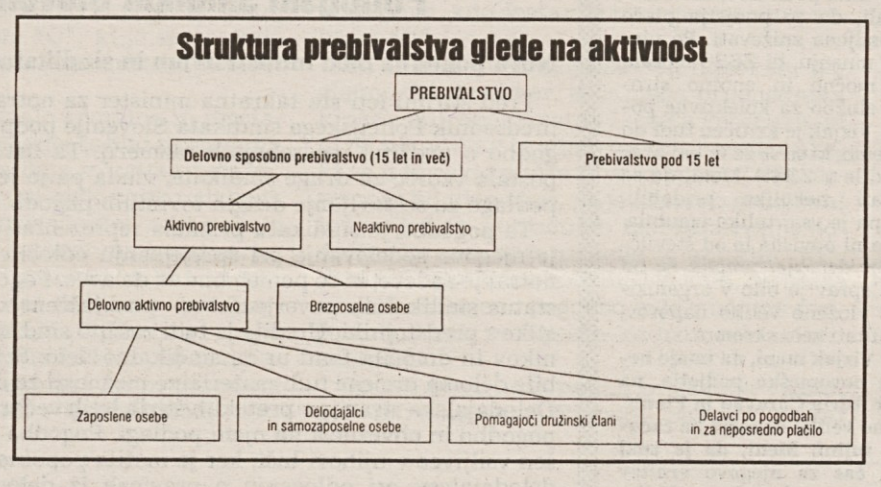

KONVERTIBILNOST – ZA BOLJŠI OBČUTEK

Slovenija se bo prvega septembra uvrstila med tisto polovico držav (ki je nekaj večja od druge polovice, saj bo štela po novem 103 članice), ki imajo konvertibilen denar. To formalno pomeni, da bo mogoče tolarje menjati v katero koli drugo konvertibilno valuto kjer koli na svetu. Seveda če da bo kdo hotel zamenjati svoj denar za našega. Vendar četudi takih niti po prvem septembru ne bo veliko, za naša podjetja in državljane ne bo pomenilo nikakršne težave. Eni in drugi so navajeni poslovati v tujini s kako močno svetovno valuto. Poleg tega tudi vrsta konvertibilnih valut ne kotira v naši državi. Banke in menjalnice menjajo samo valute, ki so za nas zanimive zaradi poslovnih stikov. Primerjajte tečajno listo v kaki menjalnici s seznanom sto dveh držav, ki imajo konvertibilen denar. Na seznamu valut, ki so zamenljive, ne boste našli na primer denarja tako ugledne države, kot je Luksemburg. Resda ima ta država denarno unijo z Belgijo, ima pa tudi lastne, luksemburške franke. Ki pa so zamenljivo »blago« očitno samo tik za luksemburško mejo. Tako bo verjetno tudi s tolarjem. Z njim bomo morda lahko kupovali samo tik čez mejo, ali pa tam, kjer se bodo zanj zanimali zaradi turizma. Drugje po svetu pa nas bodo še naprej spraševali, ali imamo v denarnici dolarje ali marke ali pa kar domačo valuto.

Zunanje konvertibilnosti tolarja navadni državljani v vsakdanjem življenju torej še opazili ne bomo, še kako pomembni za naš vsakdan pa bodo vzroki, zaradi katerih je tolar postal konvertibilna valuta: čvrst položaj gospodarstva in nizka inflacija.

Spominjamo se razprav o možnostih za konvertibilnost dinarja iz bivše Jugoslavije, ki so se razmahnile nekajkrat v zadnjih petnajstih letih, nazadnje ob »vezavi« dinarja na marko leta 1989. Vsakokrat je bil pogoj urejenost in uspešnost gospodarstva in normalna inflacija. Tej, normalni stopnji inflacije se tudi tokrat, ko smo že razglasili zunanjo konvertibilnost naše valute, šele približujemo, pravzaprav smo še kar daleč od nje. Tudi gospodarstvo še ne deluje tako, kot bi moralo, da o poslovnih bankah (ki so v sanaciji) sploh ne govorimo. Zato je občutek, da smo nekaj dosegli tudi v mednarodnih okvirih - konec koncev nas je Mednarodni denarni sklad že lani prepričeval, naj razglasimo konvertibilnost tolarja - sicer lep, toda vprašanje je, ali se nismo kljub spodbudi od zunaj morda prenaglili? Marjan Senjur, znani ekonomist, je v časopisu Finance zapisal, da bi bilo mogoče konvertibilnost tolarja uvesti šele v dveh letih - glede na to, da šele pripravljamo nov bančni zakon, glede na potek sanacije bank in podjetij, glede na načrte o uvedbi davka na dodano vrednost, glede na priprave na liberalizacijo trgovine z EU in EFTA in CEFTA ter glede na stabilizacijo cen. Realno pa je pričakovati, da bo Slovenija izpolnila vse pogoje za konvertibilnost svoje valute tako pri tekočih (kar je razglasila zdaj) kot pri kapitalskih transakcijah (za kar še niso dani pogoji) do leta dva tisoč.

B. R.

SE BLIŽA KONEC VELIKEGA R?

Potem ko je dolgo veljalo, da zakon o odpravi velikega R ne bi bil smiseln, ker da je treba najprej znižati rast cen in s tem inflacijo, je parlament tik pred počitnicami sprejel zakon o predpisani obrestni meri za zamudne obresti in temeljni obrestni meri. Ta zakon je po mnenju predlagatelja, vlade, prvi korak k delnemu opuščanju uporabe mesečne inflacije, imenovane veliki R. Vlada meni, da se samo z znižanjem inflacije že zdavnaj, v časih hiperinflacije zakoreninjene indeksacije ne da odpraviti.

Namesto rasti cen na drobno bomo poslej uporabljali tako imenovano temeljno obrestno mero, ki jo bo določal svet Banke Slovenije. V začetku naj bi bila ta temeljna obrestna mera enaka aritmetičnemu povprečju mesečnih stopenj rasti cen na drobno v preteklih treh mesecih, preračunana na letno raven. Zamudne obresti pa naj bi bile za zdaj za 18 odstotnih točk višje od temeljne obrestne mere. Kako je vlada prišla do tega načina izračunavanja obrestne mere? Banka Slovenije je namreč že maja letos začela izračunavati povprečno stopnjo rasti cen glede na rast v zadnjih treh mesecih. Enako je ravnalo tudi ministrstvo za finance pri deponiranju prostih likvidnostnih sredstev proračuna. Povprečje rasti cen zadnjih treh mesecev je začela uporabljati tudi večina poslovnih bank.

Vlada pripravlja tudi zakon o izvršilnem postopku, ki bo uredil finančno disciplino.

Odbor za finance Državnega zbora pa je poslancem predlagal, naj bi do zamudnih obresti prišli po drugačnem ključu, kot ga je predlagala vlada (temeljna obrestna mera plus osemnajst odstotnih točk). Odbor je ugotovil, da je predlog zakona posegel z nekaterimi določbami v zakon o obligacijskih razmerjih. Ta zakon določa, da dolžnik, ki zamudi plačevanje obveznosti, plača poleg glavnice še zamudne obresti po obrestni meri, ki jo določa zakon. Predlog zakona pa predvideva, da bi višino te obrestne mere določala in spreminjala vlada z uredbami.

Poslanci so upoštevali predlog Odbora za finance in zamudne obresti se bodo izračunavale tako, da se bo temeljni obrestni meri prištelo vsoto odstotnih točk, ki jih predstavja z 1,8-kratnikom pomnožena splošna eskontna mera Banke Slovenije. Poslanci niso bili za milejši predlog dr. Franca Zagožna, po katerem naj bi zakon tiste, ki ne vračajo dolgov, privil nekoliko blažje, samo s faktorjem 1,5.

So pa poslanci menili, da je oderuštvo, se pravi oderuške obresti na posojila, drug problem, ki v ta zakon ne sodi, pač pa zasluži svoj zakon. Vlada je predvidela, da bi vse obresti, ki bi bile višje od predpisanih zamudnih, šteli za oderuške. Upnik bi moral dokazati, da ni hotel izkoristiti stiske ali težkega gmotnega položaja dolžnika. Poslanci so menili, da bi vlada proučila višino oderuških mer tudi za potrošnike, kako, pa niso razložili.

B. R.

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 30

ATRIS - BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti .
Pišite nam ali telefonirajte na 061/131 00 33, int. 384, 385 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982 ali 317-298, žiro račun 50101-601-92077 - Atris.
Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15.30 ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI , KI VAM JIH NUDIMO

1. **ZDRAVILIŠČE ROGAŠKA** - polni penzion v dvoposteljni sobi 4.500 tolarjev v hotelu Boč. Poseben cenik za zdravniške storitve: program hujšanja, anti-stres program, gastro program , program za diabetike. Cene v agenciji.
2. **ROGAŠKA SLATINA** - privatni penzion, čajna kuhinja, tri sobe in apartma, lasten bazen, parkovna ureditev vrta. Cena 16 DEM na osebo, turistična taksa ni vključena. Otroci do 12. leta imajo 30 % popusta.
3. **VRSNO, gostišče GREGORČIČ** - dvoposteljne sobe, sedemdnevni paketi, cena polpenziona 3.300 tolarjev, polnega pa 3.600 tolarjev.
4. **VELIKE BLOKE** - počitniški dom s 105 ležišči, štiriposteljne sobe . Prosti termini v juliju in avgustu. Cena polnega penziona je 25 DEM. Popusti za skupine.
5. **SLIVNIŠKO POHORJE** - počitniška hišica s tremi spalnicami za do 6 oseb. Cena dnevnega najema 45 DEM . Pokličite po tel. 062 227 771, int. 251.
6. **SAVUDRIJA - ZAMBRATIJA** - apartmajske hišice: dve spalnici, wc, tuš. Polpenzion ali penzion. Cene v sezoni 45 DEM - polpenzion je 5 DEM cenejši.
7. **POREČ**
   paviljoni BELEVUE - dvoposteljne sobe, polpenzion 45 DEM.
   apartmaji LANTERNA
   - najem apartmaja za 4 osebe, dve spalnici, kuhinja, kopalnica, cena 112 DEM.
   - najem apartmaja za 6 oseb, tri spalnice, kuhinja, kopalnici, terase. Cena 148 DEM..
   HOTEL NEPTUN - dvoposteljne sobe, polpenzion. Cena 65 DEM na osebo.
   APARTMAJI LUNA - dnevni najem za 3 osebe 104 DEM, za 4 osebe pa 113 DEM.
   HOTEL TAMARIS - polpenzion, bivanje v dvoposteljni sobi, hotel visoke B kategorije. Cene do 25. 8. 72 DEM.
8. **LUCIJA PRI PORTOROŽU** - dvosobno stanovanje, opremljeno za 5 oseb. Termini po 10. 8.: 7 ali 10 dni. Cena 100 DEM na dan.
9. **ANKARAN** - dvosobno stanovanje za 5 oseb, termini po 24. 8. Cena 74 DEM na dan.
10. **FIESA** - tri- ali štiriposteljne sobe s kopalnico. Polpenzion 48 DEM na osebo, penzion pa 56 DEM na osebo, otroci do 10. leta imajo 30 % popusta.
11. **CRES - ZAGLAV** - dve garsonjeri za štiri osebe v času do 30. 8. Cena dnevnega najema 74 DEM.
12. **DUGA UVALA** - garsonjeri za 4 osebe, prosti termini do 15. 9. Cena dnevnega najema je 72 DEM.
13. **NOVIGRAD** - trisobno stanovanje, možnost bivanja za 5 oseb. Termini po 26. 8., po 65 DEM.
14. **NOVIGRAD** - dvo- in triposteljne sobe, najem od 5 dni naprej, skupno 15 ležišč. Cena nočitve 14 DEM.
15. **NEREZINE** - samostojni apartmaji za 4 osebe, termini od 19. 8. do 27. 8. in v septembru. Cena 68 DEM. Možnost dodatnega ležišča 12 DEM.
16. **BLED - HOTEL JELOVICA** - dvo- in triposteljne sobe, polpenzion 68 DEM, doplačilo za polni penzion 12 DEM. Popusti: otroci do 2 let gratis, od 2 do 12 let 30% popusta.
17. **ROGLA** - garsonjera oz. dvosobno stanovanje 55 oz. 65 DEM dnevno.
18. **KOPE** - garsonjera za 4 osebe, cena 52 DEM dnevno.
19. **KRANJSKA GORA** - garsonjere za 4 osebe, posamezni termini v vsem obdobju poletnih dopustov, cena dnevnega najema 65 DEM. Stanovanje za 6 oseb 72 DEM.
20. **FIESA** - počitniški dom za ca. 100 oseb, prosto po 15. 9., možnost za šolo v naravi.
21. **RADOVLJICA** - počitniški dom za ca. 40 oseb, dvoposteljne sobe, polpenzion 3.950 SIT, možnost za šolo v naravi.
22. **KRANJSKA GORA - PENZION SATURN** - nad jezerom Jasna, dvo-, tri- ali štiriposteljne sobe, twc, polpenzion 39 DEM. Informacije po telefonu 064/ 881-800.

POSEBNO UGODNA PONUDBA NA POREŠKI RIVIERI

HOTEL TAMARIS: do 25. avgusta izredne cene, dvoposteljne sobe, polpenzion 56 DEM.
HOTEL LUNA: dvoposteljne sobe, polpenzion. Do 25. avgusta cena 43 DEM.
HOTELI BRULO: Diamant, Rubin, Kristal
ugodna ponudba velja do 15. 8., dvoposteljne sobe, polpenzion.Cena za odrasle je 43 DEM, za otroke od 2. do 12. leta pa 25 DEM.
POREČ -TENIŠKA ŠOLA: učenje tenisa z vso strokovno tehnično opremo, zdravniškimi in fizioterapevtskimi storitvami, video snemanje iger.
POOBLAŠČENE AGENCIJE: Mladi turist, Come 2 us.

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. Počitniške hišice v Čatežu, Atomskih toplicah ali Moravskih toplicah, Banovcih, Ptujskih toplicah, Rogli, Krvavcu, Kaninu, Bohinju ali Kranjski Gori za vsa obdobja.
2. Lastnike počitniških domov v slovenskem Primorju ali v hrvaški Istri, ki bi dali objekte v najem, vabimo, naj nam posredujejo ponudbe tudiže za 1996. leto.

B. SINDIKALNI IZLETI

Sindikalne organizacije ali kar tako oblikovane skupine vabimo, naj nam posredujejo svoje želje za družabni ali strokovni izlet ali potovanje doma ali v tujino. Možnost plačila v 2 obrokih.

1. **BUDIMPEŠTA** - tridnevni izlet za vikend ali pa kar tako za skupine 40 do 50 oseb. Avtobusni izlet v Budimpešto, ogled znamenitosti madžarske prestolnice, poldnevni obisk tipične kmetije v madžarski stepi z družabnim delom izleta, tretji dan na povratku v Ljubljano ali v kraj, od koder je skupina, kosilo v čardi. Cena 245 DEM, plačljivo v dveh obrokih.
2. **ENODNEVNI IZLET PO BELI KRAJINI** preko Muljave in Žužemberka, obisk metliške kleti, naselja Adlešiči, kosilo na poznani kmetiji pri ŠKALOVIH v Cerovcu. Idealno za 45 oseb.
3. **OTOČEC** - posebni programi oddiha in rekreacije. Teniška igrišča, jahanje, čolnarjenje, gorska kolesa, ribolov, rafting, plavanje, plesne zabave in igralnica.
4. **ANKARAN, STRUNJAN, PIRAN** - ribji piknik, ura vožnje z ribiško barko, maksimalno 40 oseb. Za sindikalne skupine oblikujemo poseben program. Cena izleta s piknikom je 3.000 tolarjev na osebo.
5. **MUENCHEN - OKTOBERFEST** od 22. 9. do 1. 10. Praznik piva v bavarski prestolnici. Dvodnevni obisk, nočitev v hotelu visoke kategorije, cena 188 DEM. Za skupine od 40 do 50 oseb oblikujemo program po želji gostov.

C. ORGANIZACIJA SEMINARJEV

Posebna ponudba ATRISA in Hotela KOMPAS v Bohinju. Organiziramo eno- ali večdnevne seminarje za 15 do 70 udeležencev. Cena penziona 4.350 tolarjev. Tehnična oprema je zagotovljena.

D. SEJMI IN STROKOVNA POTOVANJA

1. **FRANKFURT - AVTOMOBILSKI SALON - IAA** - tridnevni ogled, potovanje z avionom. Odhod 18. 9., cena 1.090 DEM.
2. **UTRECHT - SECURITY - sejem varnosti in zaščite** - petdnevni program z ogledom Amsterdama, nočitve z zajtrkom, prevozi, ogledi. Odhod 1. 10., cena 1.395 DEM.
3. **MILANO - sejmi mode - MILANOVENDEMODA IN MODIT 95** - tridnevni ogled, avtobusni prevoz, nočitvi z zajtrkom, ogledi. Odhod 5. 10., cena 380 DEM.
4. **CHICAGO - sejem tiskarstva - GRAF EXPO** - šestdnevno potovanje, tri dni ogledov sejma, nočitve, avionski polet iz Celovca. Odhod 7. 10. Cena 1.380 USD. Potreben je ameriški vizum.
5. **LAS VEGAS** - največji računalniški sejem na svetu. Sedemdnevni program, nočitve, sejemski program. Odhod 12. 11., cena 1.485 USD.

E. NAJEM KONGRESNIH ŠOTOROV- velikost 800 m2, cena 9.20 DEM/m2. Kličite 061/ 741-466.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 20 dni pred odhodom za že rezerviran termin zaračunamo stroške poslovanja in druge stroške; **najmanjši znesek stroškov odpovedi je 4.000 tolarjev, pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska.** Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spreminjajo za več kot 7%. Po plačilu gostje prejmejo našo napotnico. **V primeru, da naše napotnice ne prejmete 7 dni pred odhodom, nas nujno pokličite.**

Pri posebnih akcijah z znižano ceno aranžmajev je potrebno takojšnje 10% plačilo, ki se obravnava kot kavcija, ob odpovedi se znesek ne vrača.
Programe v tujini obravnavamo v skladu s splošnimi navodili potovalne agencije, ki je organizator potovanja, in jih gostje prejmejo ob prijavi. Prijava je sprejeta, ko je vplačanih 30% cene aranžmaja. Reklamacije v skladu s turističnimi uzancami rešujemo sporazumno.

ATRIS je povsod, kjerkoli ste.

Metod Zalar, direktor borze

STROŽJE KAZNI ZA KRŠITVE V ZDRAVSTVU

V juliju se je končalo osemmesečno pogajanje o splošnem dogovoru za leto 1995, ki je pravna podlaga za pripravo ponudb in sklepanje pogodb med Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije in slovenskim zdravstvom. Dogovor 1995 bomo tako ali drugače na lastni koži občutili vsi, ki bomo v prihodnjem letu potrebovali zdravstveno storitev.

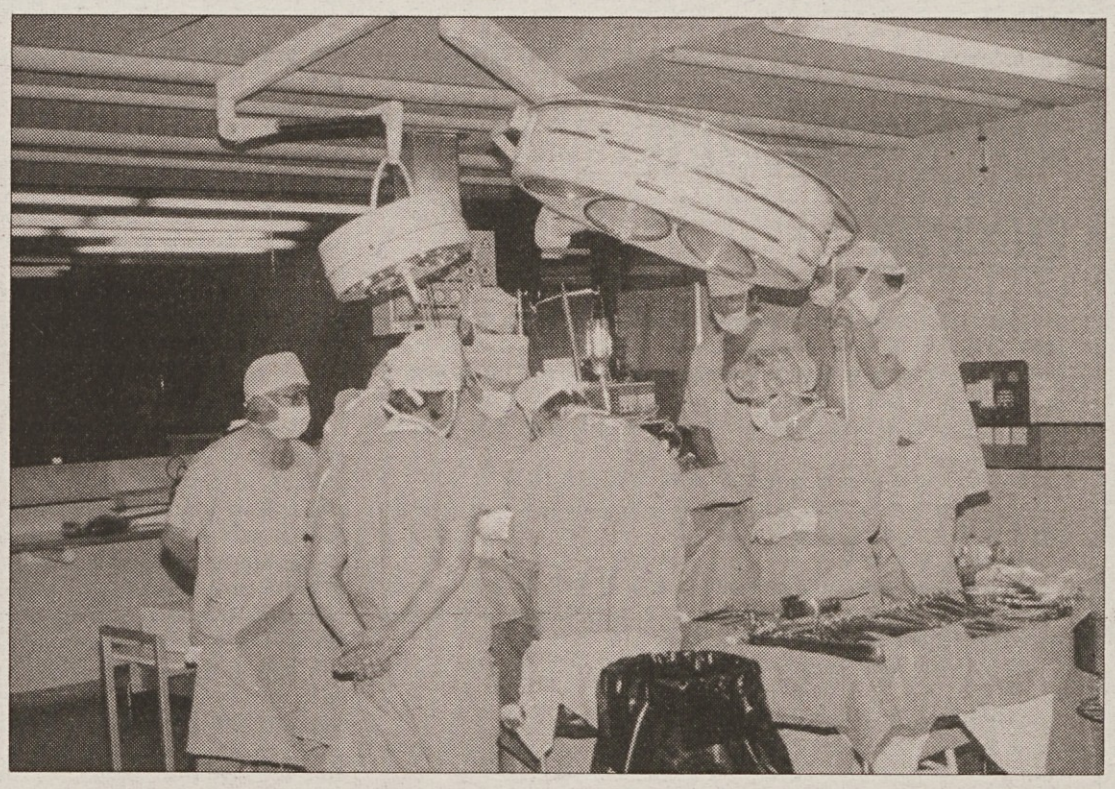

Gre za četrti letni dogovor, odkar je v letu 1992 začel veljati novi zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju. V skladu z zakonom so se tako Zavod za zdravstveno zavarovanje kot nosilec obveznega zdravstvenega zavarovanja, Zdravniška zbornica, Lekarniška zbornica, Skupnost slovenskih naravnih zdravilišč, Združenje zdravstvenih zavodov, Skupnost socialnih zavodov ter Ministrstvo za zdravstvo pogajali od septembra 1994 do maja 1995. V maju in juniju je arbitraža na štirih sejah razrešila še 22 od 30 preostalih spornih vprašanj. Arbitraža pa se ni mogla zediniti o zadnjih osmih spornih vprašanjih. V skladu z zakonom je zato prvikrat o leteh odločila vlada.

Je bilo pogajanje uspešno? Kljub izkušnjam preteklih 3 let, ostajajo pogajanja o programih zdravstvenih storitev izredno zahtevna naloga, ki zahteva visoko znanje o zakonitostih medicinske stroke pa tudi visoko znanje zavarovalniške stroke. Pogajalci so se pogodili oziroma prodali in kupili za približno 100 milijard tolarjev zdravstvenih storitev z zdravstvenim materialom. Vlada je odločila o 8 spornih vprašanjih in s tem o približno 400 milijonih tolarjev.

O čem vse so se pogajalci dogovorili: o programu zdravstvenih storitev, o zmogljivostih za izvajanje dogovorjenega programa, o obsegu potrebnih finančnih sredstev, o izhodiščih za oblikovanje cen programa oziroma storitev ter o drugih podlagah za sklepanje pogodb med Zavodom in izvajalci. Skupaj s splošnim dogovorom so bili sprejeti še področni dogovori za lekarniško dejavnost, za zdravstveno dejavnost domov za starejše in posebnih socialnovarstvenih zavodov ter za zasebno zdravniško dejavnost. O področnem dogovoru za dejavnost naravnih zdravilišč še ni končan arbitražni postopek.

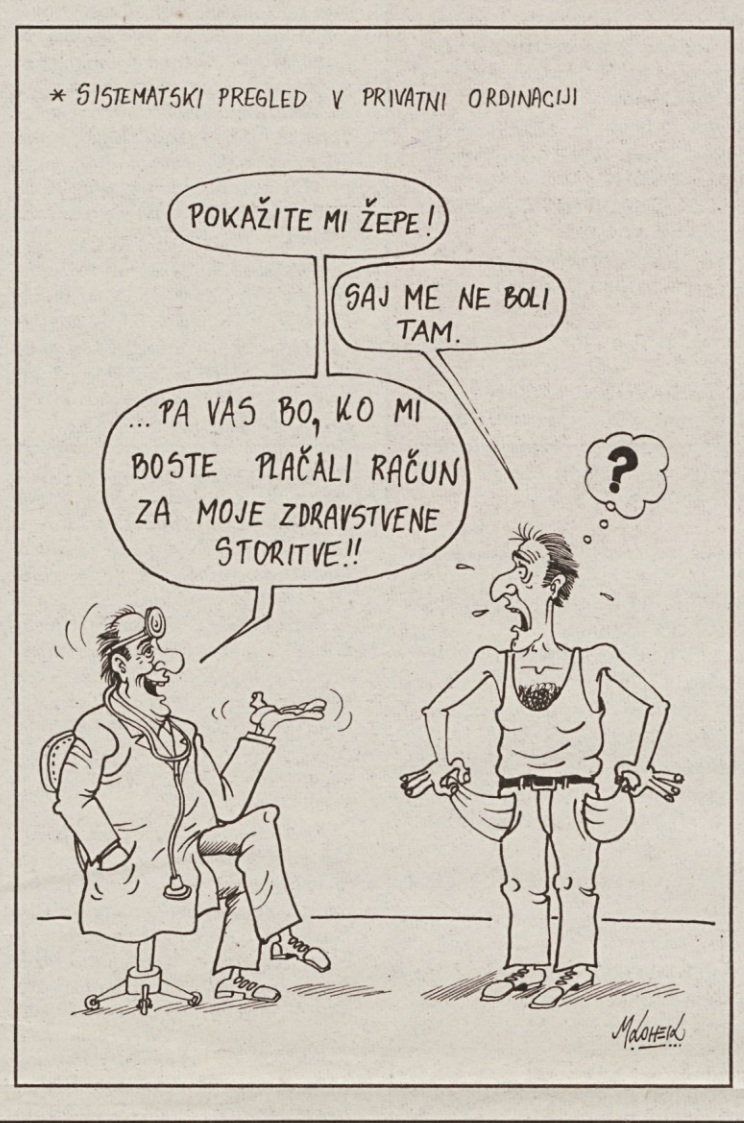

Dogovor velja od 1. julija. Razpis za zbiranje ponudb javnih in zasebnih izvajalcev zdravstvenih storitev na podlagi že sprejetih dogovorov te prve "državne" faze pogajanj je bil objavljen 14.julija. Za zdraviliško dejavnost bo razpis objavljen po zaključku arbitraže za področni dogovor. Pričenja se druga faza partnerskih pogajanj med Zavodom in posameznimi ponudniki. Javni zavodi in zasebniki morajo do 14. avgusta Zavodu ponuditi obseg storitev, ki so ga zmožni in pripravljeni opraviti s svojimi prostorskimi in kadrovskimi zmogljivostmi. Pogodbe morajo biti sklenjene do 30. septembra. To med drugim pomeni, da bodo novi izvajalci - zasebniki pričeli delati za obvezno zavarovanje za letošnje leto šele oktobra.

Dogovor prinaša številne novosti. Naravnane so k varčevanju in izenačevanju preskrbljenosti prebivalstva različnih regij z zdravstvenimi storitvami. **Za nas zavarovance je pomembno to, da dogovor izrecno navaja kršitve in kazni ter standarde storitev, kar je bilo prej urejevano s posamičnimi pogodbami z izvajalci. Zagrožene kazni so od 50.000 do 1.000.000 tolarjev. In kaj je kaznivo? Uveljavljanje ali omejevanje pravic zavarovancem v nasprotju s pravili obveznega zdravstvenega zavarovanja; neupoštevanje urnika za opravljanje zdravstvenih storitev; čakalne dobe, ki so daljše od opredeljenih v pogodbi; če se ne vodi knjiga čakajočih in zavarovanec ne obveščen o datumu in uri pregleda. Če se med časom, ki je plačan s pogodbo, opravlja samoplačniške storitve; neupoštevanje rokov za delo z zdravniško komisijo; obračunavanje storitev, ki niso bile opravljene. Onemogočanje zavarovalniškega nadzora nad dokumentacijo o izvajanju pogodbenih obveznosti.**

Določila dogovora za leto 1995, ki ščitijo pravice nas zavarovancev, so prav gotovo v veliki meri tudi posledica prizadevanj nas, ki v organih upravljanja Zavoda predstavljamo interese aktivnih zavarovancev.

Lučka Böhm

JAVNA DELA REŠUJEJO SOCIALO

V letošnjem maju je potekalo 452 programov javnih del za 2066 udeležencev. Javna dela so ena od oblik uresničevanja aktivne politike zaposlovanja, ki blažijo socialne posledice odkrite brezposelnosti.

Pri javnih delih sodelujejo predvsem tisti iskalci zaposlitve, ki nimajo nobene druge možnosti, da bi se lahko zaposlili, zaposlitev iščejo že dolgo, niso vključeni v programe izobraževanja ali usposabljanja in ne morejo računati na predčasno upokojitev. Poleg starejših delavcev so to najpogosteje tisti mladi, ki po obveznem šolanju niti ne nadaljujejo šolanja niti nimajo ustreznih znanj in sposobnosti, da bi se lahko zaposlili.

V Sloveniji je samo mladih, ki po obveznem šolanju ne nadaljujejo izobraževanja ali pa iz njega izpadejo že po prvem letu šolanja vsako leto okrog tretjina. Ravno z javnimi deli naj bi preprečevali nastanek tako imenovanih »izgubljenih generacij«.

Primerjava sestave udeležencev javnih del v zadnjih štirih letih kaže, da je med vključenimi nenehno naraščalo število ravno raznih obrobnih skupin brezposelnih, potisnjenih na stranski tir. Lani so uspeli vključiti 4475 oseb v 690 programov javnih del, kar pomeni štiri odstotke brezposelnih.

Najbolj razveseljiv pa je podatek, da je lani prek javnih del našlo trajno zaposlitev 548 brezposelnih, čeprav je to komaj 12 odstotkov vseh, ki so bili vključeni v javna dela. Kljub temu so javna dela za marsikaterega iskalca zaposlitve edina možnost za pridobitev minimalnih sredstev za preživetje. Največ udeležencev javnih del se je zaposlilo v okviru programov, ki so se izvajali prek domov starejših občanov, sledijo programi centrov za socialno delo, turistični, komunalni in ekološki programi.

Lahko bi rekli, da javna dela na marsikaterem področju rešujejo socialo. Lani je bila več kot tretjina izmed vseh programov javnih del s področja socialnega varstva. Vanje je bilo vključenih 1854 oseb oziroma kar 41 odstotkov vseh, ki so našli zaposlitev pri javnih delih. Med najpogostejšimi socialnovarstvenimi programi je pomoč in oskrba ostarelih na domu.

Drugi programi s tega področja so tudi varstvo otrok iz socialno ogroženih družin, pomoč otrokom in mladoletnikom pri socialnem vključevanju v družbo, varstvo prizadetih otrok na domu, pomoč gojencem vzgojnih zavodov itd. Značilno je, da so ti programi najbolj premišljeni, strokovno pripravljeni in uspešni.

Zato je nujna sistemska vgraditev posameznih programov javnih del v redno dejavnost socialnih ustanov, z zagotovitvijo rednega vira financiranja, saj brez tega ti programi ne morejo preživeti na prostem trgu. V času vključenosti v program pa bi morali brezposelni osebi omogočiti zaposlitve za določen čas, z vsemi pravicami, ki iz tega izhajajo. Tako bi se izognili očitku, da so brezposelne osebe poceni delovna sila predvsem za javne socialne zavode. Po preteku šestih mesecev bi zato morali takšni osebi omogočiti, da se redno zaposli.

M. F.

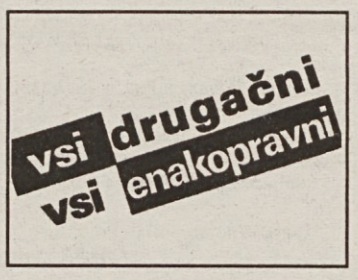

PORAST NADURNEGA DELA

Po podatkih ankete »Zaposlovanje v letu 1994 in načrt zaposlovanja za leto 1995«, ki je letos zajela 72,2 odstotka zaposlenih ljubljanske regije, vse bolj narašča nadurno delo, zmanjšuje pa se pogodbeno. Pogodbenega dela je bilo lani za blizu 2,5 milijona, nadurnega pa okrog 3,7 milijona delovnih ur. Pogodbenega dela je bilo za 35 odstotkov manj kot leto poprej, nadurnega pa za skoraj 20 odstotkov več.

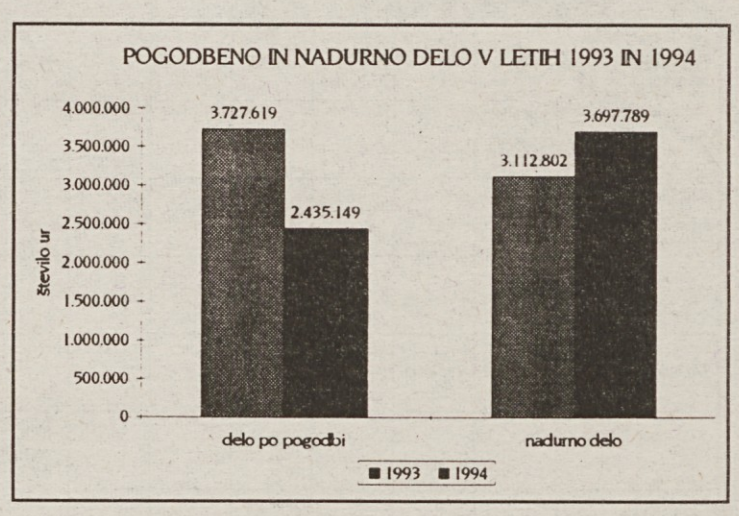

Večina pogodbenega in nadurnega dela je bilo opravljenega v gospodarstvu, in to v industriji in rudarstvu, v negospodarstvu pa na področju izobraževanja, znanosti in kulture. Število pogodbenih ur se je zmanjšalo na vseh področjih dejavnosti, najbolj pa v gozdarstvu in vodnem gospodarstvu.

Največ pogodbenega dela je bilo opravljenega v Ljubljani. Med razlogi za pogodbeno delo po navedbah delodajalcev prevladuje premajhen obseg dela za polno zaposlitev delavcev, izvenprogramska dela in naloge, sledijo bolniške in druge daljše odsotnosti, pomanjkanje delavcev določenih poklicev in sezonski značaj dela.

Za opravljanje pogodbenega dela so podjetja in organizacije lani najpogosteje iskale delavce s poklici, kot je snažilka, ekonomski tehnik, ekonomist, varnostnik, prodajalec in diplomirani pravnik.

Podobne razloge kot za pogodbeno navajajo delodajalci tudi za nadurno delo.

Največ nadur so delavci opravili v podjetjih s področja industrije in rudarstva, sledita gradbeništvo ter promet in zveze. **Obseg nadurnega dela se je povečal na vseh področjih dejavnosti, razen v zdravstvu in socialnem varstvu, na področju javne uprave, skladov, združenj in organizacij, in to kar za 76,8 odstotka. Največ nadurnega dela je bilo opravljenega v Ljubljani. Razen v Litiji, Logatcu in Trbovljah je bilo v vseh upravnih enotah ljubljanskega zavoda za zaposlovanje število nadur lani večje kot leto poprej. Delodajalci so pač izračunali, da je zanje ceneje izplačevati nadure kot pa zaposlovati nove ljudi.**

M. F.

Humoreska

Miroljubni vojni zločinci

– No, pa je mednarodna skupnost le nekaj konkretnega naredila v zvezi z vojno na ozemlju bivše Jugoslavije, smo dobre volje sporočili stalnemu omizju bifeja Bližnja srečanja posebne sorte; in temu omizju je seveda po nepisanem pravilu predsedoval tovariš Neposredni proizvajalec raznih strok, ki je takoj odstavil čašo orošenega piva od ust in vprašal:

»In kaj konkretnega je naredila mednarodna skupnost?«

– No, Martića, Karadžića in generala Mladića je obtožila vojnih zločinov. Kaj to ni ustrezen korak?

»Ja, in kaj potem?«

– Ja, madonca taka mednarodna obtožba, ki ji bo zagotovo sledila tudi obsodba, bo zagotovo pripomogla k razčiščevanju pojmov na kriznih žariščih v Bosni in na Hrvaškem.

»Že mogoče. Toda mednarodna skupnost se je s to obtožbo zaletela.«

– Kaj naj bi po vašem obtožnice preklicala?

»To bi bilo še slabše. Pravzaprav se mi zdi, da so te obtožnice takšne, kot bi jih Martić, Mladić in Karadžić naročili...«

– Dajte no, kdo pa bi sam sebi naročil mednarodno preganjanje!?

»Če bi bile takoimenovane Republika srbska in Republika srbska krajina normalne skupnosti, bi takšna mednarodna obtožba seveda povzročila padec teh treh mož. Ampak te samozvane tvorbe delujejo povsem avtokratsko. Njihovi »volivci« jih bodo poslej še bolj slavili kot junake...«

– Zaradi tega si vseeno nismo sami obesili obtožnice za vojne zločine za vrat!

»Seveda ne. Ampak, zdaj bodo ti trije začeli nastopati kot veliki mirovniki. Mir bodo ponujali Bosancem in Hrvatom in vsemu svetu.«

– Torej je ta obtožnica vendarle imela uspeh!

»Figo! ali mislite, da se bodo Hrvatje in Bosanci hoteli pogovarjati z vojnimi zločinci. Saj bi bili neumni, če bi pristali na to. To bi pomenilo, da se pogovarjajo s sebi enakimi. In da so torej tudi oni vojni zločinci.«

– Če se ne bodo pogovarjali Hrvatje in Bosanci, se bodo pogovarjali z njimi mednarodni posredniki...

»Tudi mednarodni posredniki niso trapasti, da bi omadeževali svoje diplomatske frake z balkanskimi zločini.«

– Ja in zakaj so jih potem obtožili?

»Očitno zato, da ti ne bodo potovali v tujino, tudi na mednarodne mirovne konference ne, ker jih lahko vsakdo takoj aretira. Očitno tudi zato, da se z njimi za pogajalsko mizo ne bo hotel usesti nihče in tako bodo ti trije balkanski mušketirji lahko mirno naprej delali veliko Srbijo, hkrati pa ves čas ponujali mir in govorili, da se te svinje Hrvati, Muslimani in mednarodni pogajalci nočejo pogovarjati o miru. In kdo bo potem v očeh svetovne javnosti obveljal za vojnega hujskača in nazadnje vojnega zločinca, a? In pri tem bodo Martić, Karadžić in Mladić imeli povsem razvezane roke za nove zločine.«

– Vaša izvajanja imajo seveda logično osnovo. Ampak vseeno dvomim, da bi si ti trije zlikovci sami želeli prilepiti etiketo vojnih zločincev. Mora biti že kaj drugega zadaj...

»Morda res. Morda pa jim je to nalepko priskrbel Slobodan Milošević. Trojka obtoženih bo ponujala mir, a z njimi se nihče ne bo hotel pogovarjati, zato bodo uganjali etnično čiščenje do tiste točke, ko bo veliki Slobodan ugotovil, da so srbski cilji uresničeni. Potem jih bo »demokratično« odžagal, morda celo predal mednarodnemu sodišču, požel mednarodni aplavz o svoji miroljubnosti in se začel pogajati, kako velika naj bi bila velika Srbija.«

Bogo Sajovic

Horoskop

Res nemogoče

Eden največjih boemov prve polovice tega stoletja v Nemčiji je bil Joachim Ringelnatz (rojen 7. avgusta 1883). Njegovo pravo ime je bilo Hans Botticher. Bil je sin znanega mladinskega pisatelja Georga Botticherja in po njem je verjetno podedoval umtniško žilico. Obiskoval je gimnazijo v Leipzigu, nato pa so ga pustolovščine speljale na morje, kjer je bil več let mornar. Ko se je vrnil na kopno, se je poizkušal v različnih poklicih. leta 1909 je nastopal v nekem münchenskem kabaretu. Kabaretno kariero mu je prekinila prva svetovna vojna, v kateri je služil v nemški cesarski mornarici. Tu je prišel do oficirskega čina. Po vojni je spet zaživel boemsko. Bil je nepoboljšljiv potepuh, ljubitelj gostiln, sarkastičen poet in slikar oljnih slik, na katerih je upodabljal v glavnem jadrnice in motive iz pomorskega življenja. Zaradi svojega umetniškega ustvarjanja tudi privatnega življenja je bil praktično ves čas »v javni lasti«, tako v pogovorih javnosti kot tudi po časopisnih stolpcih. Za razliko od mnogih njemu podobnih boemov ob prihodu nacistov na oblast ni pobegnil iz Nemčije. Umrl je že leta 1934 v Berlinu.

Zaradi svojega načina življenja je bil vedno brez denarja in preganjan od svojih upnikov. Upniki in sodni izvršitelji so ga preganjali od njegovih zgodnjih do poznih let. Nekoč, ko je bil še kabaretist v Münchnu, ga je spet obiskal sodni izvršitelj.

»Saj veste, gospod Botticher, zakaj sem danes spet pri vas,« je začel uradnik.

Ringelnatz pa je odvrnil:

»Nimam pojma. Od kod pa naj bi vedel, kdo od mojih upnikov ima še zmeraj upanje, da bo dobil od mene nazaj svoj denar?«

Deni

DELAVSKA ENOTNOST | BOŽJI SEL | NEKDANJA MERSKA ENOTA ZA TLAK | PUŠČAVA V ČILU | JUNAK FRANCOSKIH VITEŠKIH ROMANOV | PREBIVALEC GRČJE | GRŠKI JUNAK (oblika pisave) | TONE ČUFAR | PRIPADNIK INKOV | KRAJ PRI NOVI GORICI | ITALIJA, Jadransko m. | IGRALEC CONNERY | SLOV. ISTRA

ARMENSKA BOGINJA PLODNOSTI

SPLOŠNA ZNANOST / RUSKA IGRALKA

DUHOVŠČINA / MORSKA KRAVA

SIMON LEGIŠA / GORSKI VZPON | KONJSKI TEK / KLICA

UKRAJINA, KRIVOJ OROG, Dnepr | Avtor: BORUT LEVEC | PRAŠEK ZA BARVANJE LAS | SL. PISATELJ (Vitan) / OTOK V PREŠPANSKEM J. | STAR SLOVAN / ODPRTINA V ZIDU | OKR. SREDOZ RASTLINA / FILOZOF DESCARTES

MESTO V TURČIJI / POKRAJINA V ŠPANIJI | MESTO V SUDANU / KOS SUKANCA | SMER V EKONOMIJI | SLOVENSKI DELAVSKI PESNIK (Anton)

TELEVIZIJSKA NADALJEVANKA | ŠPANSKI SREBRNIK / FRANC. PESNIK (Clement) | LATINSKI VEZNIK / POSTEKLINA, LOŠČ

AMERIŠKI PISATELJ | NEM. PISATELJ (Thomas) / GOROVJE NA ČEŠKEM | KOSTUMOGR VOGELNIK / RIMSKA ŠTIRI

KARLOVAC | MESTO V VZHODNI FRANCIJI | SLOGOVNI OKRAS / LJUDSTVO V LAOSU | PRVOT. OSN. BESEDA / JEZERO V ZDA

VOGAL | NOGOMETNI KLUB | DANSKI OTOK / POLITIK ŠASTRI | SLOV. IGRALEC (Brane) / PEVEC JOHN

VRTNA UTA | FINSKI ARH. (Waino) / NIZ. SLIKAR (Aert van) | JOHN OSBORNE / ALB. POLITIK (Ramiz) | OTOK OB ŠKOTSKI OBALI

NEGATIVNO NABIT ION | MODEL CITROEN. AVTOMOBILA | DELAVSKA ZADRUGA V RUSIJI / MLAD GOZD | PISATELJICA KARLIN / NJIRKA

ŽENSKI PRINCIP V INDIJSKI FILOZOFIJI | AMERIŠKI ZLATNIK / DELAVSKA ENOTNOST | ITALEC | IRIDIJ / NINO ROBIČ

TOGOVSKI POLITIK (Etienne) | IZVORNI KRAK SAVE

ATLET BORZOV | Jadransko morje, PIRAN, KOPER

Nagradna križanka št. 36

Rešeno križanko nam pošljite do 15. avgusta 1995 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom nagradna križanka št. 36

Nagrade so: 5.000, 3.000 in 2.000 tolarjev

Rešitev nagradne križanke št. 34/35

MALI MEDVED, ONOMASTIKON, DOMENA, TRLEP, ER, NADURA, RA, DRAGO, KANTOR, BANKA, SPOJ, IDA, STRUNA, LASER, KLIS, EVALD, MAL, EIRE, MT, KOSCINA, PORTORIKO, ART, NATREN, EVA RAS, NINA, SE, DEV, TA, TLORIS, AVAL, LINDA, AKSIOM, LOT, KATION, ATENE, KARIERISTI, LAT, ALAIN, STAS

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 34/35

Bojana, Puhan, Podturn 76, 68350 Dolenjske Toplice,

Tatjana Žibert, Cesta na polju 8, 61360 Vrhnika,

Sabina Majcen, Dobrna 7a, 63204 Dobrna

Nagrade bomo poslali po pošti.

Križanko pripravil

SALOMONOV UGANKAR

Diktatura filozofov? O, groza!

Kako naivni smo Slovenci! Že štiri leta in še kakšen mesec čez si domišljamo, da živimo v demokraciji, v resnici pa naše »(so)žitje in bitje« podtalno usmerja Organizacija oz. udbomafija, pod taktirko »rdečih« kajpak, kot je bralcem Gorenjskega glasa 30. junija razkril Jože Novak (občasni »publicist« tega tednika) in, jasno, Milana Kučana, menda vrhovnega slovenskega »mafijca«, kot je v razgovoru z Jankom Lorencijem za Sobotno prilogo Dela 22. julija zatrdil Janez Janša. Da sploh ne gre za pravljico, je razvidno iz tehle podatkov (in sklepanj), ki jih je pridno zbiral in končno objavil Jože Novak:

»Dr. Veljko Rus je jeseni 1990 objavil odmeven članek v Sobotni prilogi Dela. Bistvo članka je bilo napihovanje strahu pred »ta črnimi«, skratka pred Peterletom, krščanskimi demokrati in emigracijo. Kasneje se je začela polemika Peterle-Rupel, pri čemer Rupel ni mogel skriti užaljenosti, ker ni postal predsednik Demosove vlade. Zato bi bilo zanimivo zvedeti, kdaj so dr. Rupel, dr. Rus in zakonca Hribar prestopili na Kučanovo stran. Verjetno je bil posrednik Niko Kavčič, nekdanji oznovec in kasnejši udbaš. ...Vsa filozofija demokratov je bila utemeljena na strahu pred »ta črnimi« in pred LDS in v tem ni težko prepoznati prstnih odtisov Nika Kavčiča oz. Milana Kučana. Janša je verjetno že takrat slutil v ozadje navezo, ki je razbijala SDZ in s tem Demosa...

Pred dvema letoma je dr. Veljko Rus v pogovoru za TV-Maribor povedal, da bi bilo bolje, če bi v Sloveniji ostal tak sistem, kot je bil v Rusiji za časa Gorbačova. Najprej se mi je zdela ta trditev absurdna, toda danes mi je jasno, kaj je pravzaprav hotel povedati. V Sloveniji naj bi obdržali enostrankarski sistem s Kučanom, seveda ob pogoju, da naj bi slaboumne komunistične ideologe zamenjali dr. Rus in zakonca Hribar. Dr. Ljubo Sirc mi je pripovedoval, da se je večkrat pogovarjal s Kučanom. Najbolj ga je presenetilo dejstvo, da Kučan pravzaprav ne ve, kaj hoče, da nima koncepta, toda on ga sploh ne potrebuje. Žal dr. Rus in zakonca Hribar živijo v iluziji, da bodo lahko vodili Kučana. Projekt o razvoju Slovenije, ki so ga pripravili, bo obležal v predalu, tako kot številni drugi pred njim. Kučan ne more imeti vizije, ker bi drugače moral poseči v interese svoje etike...«

Ko človek vse to bere in zve, je dvakrat srečen - ko pa nas je zgodovina pravi trenutek (v času tranzicije) obdarila z »ofenzivnim jasnovidcem« Janezom Janšo in »previdnim preudarnežem« Milanom Kučanom. Oba namreč za nas vse koristno uporabljata svoje naravne darove: Janez Janša že vsa leta slovenske pomladi (in že nekaj časa pred njo) »budno spremlja« podtalno rovarjenje Milana Kučana v škodo vitalnih slovenskih interesov (in svoja dognanja sproti sporoča javnosti), medtem ko se Milan Kučan nedvomno ne bo pustil speljati na led različnim slovenskim filozofom, ki bi radi mlado slovensko državo krojili po svoji meri in postavah. Je pa med obema še ena, za nas vse koristna razlika: Janez Janša se spozna predvsem na novejšo (vojaško) zgodovino (veliko ve o turških obleganjih Turjaka, o zavzetju Turjaka leta 1943, to je vdaji bele garde v njem, še več pa o nastanku vaških straž leta 1942 in prav vse o času po letu 1990), Milan Kučan pa se je verjetno že v gimnaziji ukvarjal tudi z evropsko in svetovno zgodovino. Če si je zapomnil, da se je že grški filozof Platon (ali Aristotel, po tolikem času lahko človek imena tudi zameša) vtikal v politiko, npr. s svojim delom Država, potem tudi ve, kam lahko filozofi pripeljejo državo, če pridejo na oblast (ali pa prišepetavajo vladarjem, kako naj vladajo, kot je menda Aristotel makedonskemu Aleksandru). Zgodovina je vselej bila in bo tudi v prihodnje najboljša učiteljica. stare Atene so v ruševinah, na opustelem griču sredi tega mesta le še nakaj polomljenih kamnitih stebrov. Zato dr. Veljka Rusa in družino Hribar že ne bo »spustil naprej«, kot domneva in se boji Jože Novak. A če bi se to po kakšnem čudnem naključju (odločitve naših vodilnih mož so polne zank in ugank) le lahko zgodilo, je pri (naši slovenski narodni) roki Janez Janša in bi mu to, jasno, pravočasno preprečil...

A kdo naj stopi na prste Janezu Janši, če se bo povezal z Nikom Kavčičem?! Kaj pa, če se je že, to je, če se je že odločil: »Na čelu Organizacije bom jaz!«, kot se je za predsednika SDSS, in mi tega še ne vemo. In kakšno vlogo bo odmeril Milanu Kučanu, ko bo ta, kot šef Organizacije, dokončno odpisan?! Nič več ne bo tako, kot je že bilo!

Ob vsem tem ugibanju je razumljivo, da nestrpno pričakujem nadaljnja odkritja Jožeta Novaka o tem, kaj vse koristnega in škodljivega za nas vse se morda še plete v navezi: J. Janša-M. Kučan-N. Kavčič-dr. V. Rus in jasno, družina Hribar. Naročil sem se tudi na Gorenjski glas, da bi ne ušlo branje o tem.

Janko Špiček

AKTUALNO!

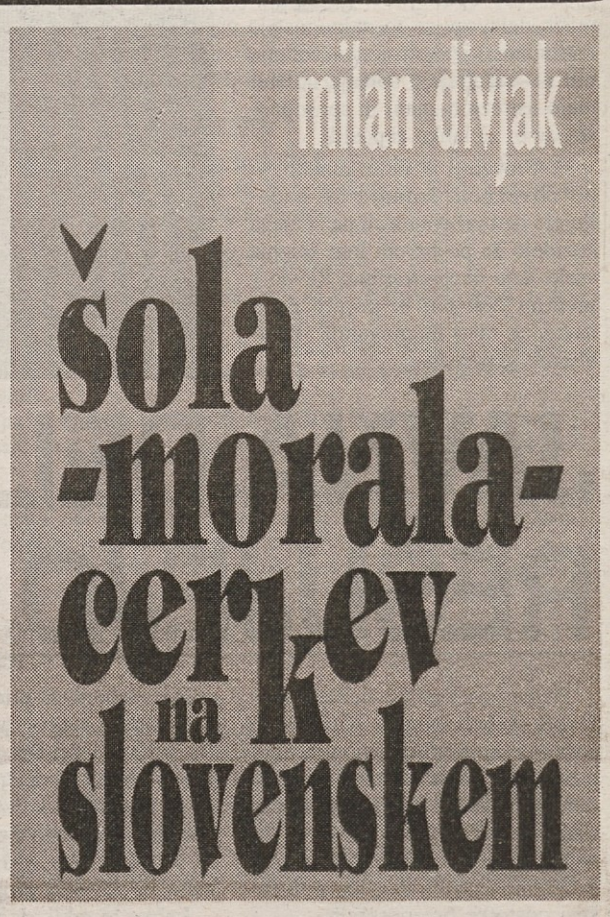

Pri založbi ČZP Enotnost je te dni izšlo obširno delo znanega pedagoškega in raziskovalnega delavca prof. dr. Milana Divjaka z naslovom »Šola, morala, cerkev«. Gre za del obsežnega raziskovalnega projekta, ki obravnava razvoj laičnega, moralnega in družboslovnega pouka na Slovenskem od začetka do danes.